

Đönüşüm

(11. Sayı)

2 Aylık e-Edebiyat Đergisi

Sinan Tepe, Eda Bozköylü, Mert Tanaydın, Halil Gökhan, Gamze Geray, Carol Ann Duffy, Işın Güner, Kemal Tekin, Francesca Yvonne Carouthch, Ayten Mutlu, Umut Yalım, Emily Dickinson, Nazmi Ağıl, Alpay Eglenen, Miguel de Cervantes, Zeynep Öztekin Yıldırım, Taner Deniz, Furkan Bulut, Deniz Dağdelen Düzgün, Edith Södergran, Elif Firuzi, İlker Ülgen, Ahmet Şimşek, Orçun Güzer, Aziz Gökdemir, Şeyda Başer Eroğlu, Burak Alıcı, Onur Tuna Bozbey, Alparslan Bozkurt, Çağla Nalbantoğlu, Kadir Tepe, Batuhan Çağlayan, Boris Gonçarov, Uğur Büke

A l i T e o m a n

Dönüşüm'ün İçindekiler

Dosya: Ali Teoman

Sonsuzluğa Uzanan Bir İstanbul Masalı ve Ali Teoman (5), Ali Teoman ile Yapılmış Eski Bir Söyleşi (10), Bir Başkasının Beynine (Beyin Tümörüne) Bakmak (16), Yazı / Yazgı / Yazmak, Nasıl Yazar Olunmaz (20), Ali Teoman ile Kısa Kısa (30)

Şiir

Çalmak (35), Duraksamalar'dan (37), Francesca Yvonne Carouthch'dan Şiirler (44), İşlem şiir no. 24 (47), 1306 (49), Cennet (51), Parnasos'a Yolculuk'tan, I, 25-27 (53), Namludaki Gözyaşı (55), Don Kişot'tan, Birinci Cilt, XXXIII. Bölüm (58), Yanlış vurulmuş bir kesik tüm bu kayıtsızlığa (60), 126 (63), Çevirmenin Seyahatnamesi (65), 1075 (68), Çocukluğumun Ağaçları (70)

Söyleşi

Ahmet Akarsu ile Söyleşi (72),

Öykü

Narkissos (78), Sıcaklar, Kancıklar ve Bando (82), Görünmeyen (90), Lefter'in Kolunda Bin Adım (93), Gömlek Yakası (108), Karıştırıcı (112)

Düzyazı

Fast-Food ya da Edible Poems (117), Ömer Yiğit Aral, Fantastik Gerçekçilik ve Şiir (123), Uzun ve Uzlu Aralıklarla (133), Payandalar: Herkes İçin Yeni Bir Gerçeklik (136), Halkın Mutsuzluk Lekeleri Üzerine İnceleme Veyahut Büyük Huzursuzluk Endişesi: "Bu Halk Neye Seviniyor" (140), Metnin Kendisiyle Sohbet: Alemşah'ın (Bende) Yarattığı Zihin Dökümü (146), Mayakovski'nin Şiirindeki Ana Evre (149)

   donusumdergi

Dönüşüm 6 Eylül 2020 Sayı: 11 - Edebiyat Dergisi

*****

Sorumlu Kişi: Batuhan Çağlayan

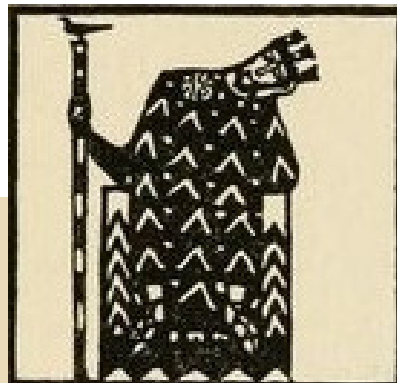
Dosya

Ali Teoman

(1962-2011)

Ali Teoman 1962 yılında İstanbul'da doğdu. 1989-1993 yılları arasında iş ve öğrenim nedenleriyle Londra, Milano ve Paris'te bulundu. 1993 yılında İstanbul'a döndükten sonra, yazı çalışmalarına daha çok zaman ayırabilmek amacıyla mimarlığı bıraktı ve çeşitli üniversitelerde İngilizce okutmanı olarak çalıştı. Kitaplarından bazıları: İnsansız Konağın İkonu (1993), Pervaneler (1998), Uykuda Çocuk Ölümleri (2002), Bir Garip Cindi Zümrüdüanka (2005), Aşk Yaşama Çok Uçuk (2006), Karadelik Güncesi (2007), Eşikte (2008), Horasan Elyazması (2009), Cafe Esperanza (2010). "Uykuda Çocuk Ölümleri" başta olmak üzere tüm yapıtları edebiyat çevrelerinde etki yaratmakla birlikte Ali Teoman çok satan bir yazar olmadı. Çok satan yazar olmak isteyip istemediği de tartışmalıdır. Ali Teoman, geçirdiği bir rahatsızlık sonucu 23 Mart 2011 sabahı hayata veda etmiştir.

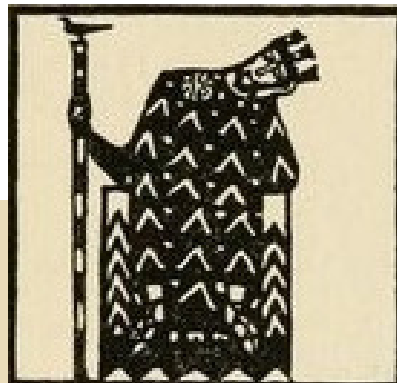
Sonsuzluğa Uzanan Bir İstanbul Masalı ve Ali Teoman

Edebiyat tarihi, sayısız oyuna, aldatmacaya şahit olmuştur. Belki de bunlardan en güzelini ve en uzun soluklu olanını, bizler, yani Türkçe edebiyat okurları yaşamışızdır.

1991 yılında Haldun Taner Öykü Ödülü'nü Nurten Ay isimli genç bir kadın, Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı adlı dosyasıyla kazanmıştı. Daha önce adı sanı hiçbir yerde duyulmamış bu yazar elbette edebiyat çevrelerini şaşırtmıştı. Fakat asıl şaşırtıcı olan şey ise Nurten Ay'ın röportajlarında çizdiği imajdı. Eserinde postmodern öğeler kullanan, derin bir musiki ve antikacılık bilgisine sahip olduğu anlaşılan, ileri derecede İngilizce bilgisine sahip bu yazar, röportajlarında hiç de öyle görünmüyordu. Hatta alelade, her hangi bir çarpıcı yanı olmayan genç bir kadındı. En sevdiği yazarlar sorulduğunda, Ömer Seyfettin cevabını veriyor, musiki bilgisinin nereden geldiği sorulduğunda, kardeşinin müzik okuduğunu söylüyordu.

Edebiyat dünyasında homurdanmalar artmış ve iyiden iyiye bu genç kadının bu eseri yazmış olamayacağı konuşulmaya başlanmıştı.

Nurten Ay, lise eğitiminden sonra çalışma hayatına geçmiş, sekreterliğe başlamış ve İstanbul'da yaşamaya henüz bir yıldır başlamıştı. Oysa eserinde geçen İstanbul'u böylesine detaylı anlatabilmek için gerçekten doğma büyüme İstanbullu olmak gerekirdi. Çemberlitaş'taki turşucuyu, Vezir Hanı'ndaki Bulgar Sütçüyü anlatabilmek için bir mazi gerekliydi.

Gölge Yazar

On altı yıl boyunca devam eden bu edebi aldatmaca, Kitap-lık dergisinin Haziran 2007 sayısında sona erecekti. Ali Teoman, Murat Yalçın'a verdiği röportajda, kitabı kendisinin yazdığını ve bunun masum bir edebi oyun olduğunu söyleyecekti. Aslında Ali Teoman'ın niyeti, bu oyunu yirminci yılında sonlandırmaktı. Fakat bir rahatsızlığı vardı Ali Teoman'ın ve ciddi bir ameliyat olması gerekiyordu. Ne olur ne olmaz diyerek de, aldığı notlar ve yayımlanmayan notlarıyla birlikte, bu bilgiyi de yayıncısına teslim etmişti.

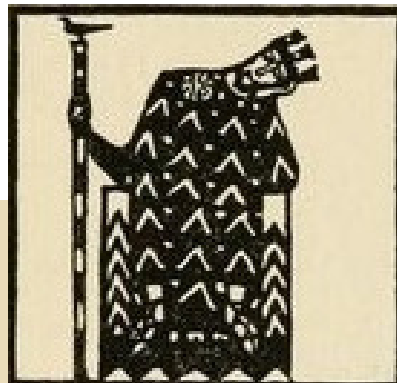
Ali Teoman'ın Nurten Ay'ı seçme sebebi sorulduğunda ise; Nurten Ay'ın kitabın yazarı olamayacağı çok aşikâr olduğu için seçtiğini söylemiştir. Böylelikle edebiyat dünyası bunun bir aldatmaca olduğunu anlayacak ve gerçek yazarı bulmaya çalışacaktı. Kitabın yazarı, bariz biçimde erkektir örneğin. Yazar, engin bir İstanbul bilgisine sahipken Nurten Ay Dersimlidir.

Bu aldatmacayı değerli ve müstesna kılan şey ise yapıtın kendisidir. Ali Teoman sanki ödülü alacağından eminmiş gibi, eserinin adını Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı koymuştur ve oyun başlamıştır.

Parolayı Bilen Dostlar

Kitap İngilizce bir epigrafla başlamakta ve Merry, Gimli ve Gandalf adlı karakterlerin diyaloglarına yer vermektedir. Bu konuşmanın vurguladığı şey ise; kapıların ancak parolayı bilen dostlar için açılacağını söylemesidir. Kitabın içeriğine ve hedeflediği edebi oyuna oldukça uyumlu bir giriştir bu. Epigrafın kaynağı ise Oscar Wedgwood adlı yazarın, Babil'den Masalar adlı eseri olarak gösterilmiştir. Anlayacağınız üzere, ne böyle bir yazar vardır ne de böyle bir eser. Ali Teoman oyununa daha ilk sayfada başlamıştır. Bulduğumuz zamandan bakınca, bu karakterlerin Tolkien'in Yüzüklerin Efendisi adlı romanında yer aldığını bir çırpıda söyleyebiliyoruz. Fakat 1991 yılında bunun yapıldığını düşünürsek, oldukça zekice bir aldatmaca olduğu fark edilecektir.

Kitap birbiriyle bağlantılı üç öyküden oluşmaktadır. Fakat bu öykülere geçmeden evvel, yazarımız, masalbilim hakkında bazı görüşlerini paylaştığı, başlıksız bir önsöz sunmaktadır okuyucularına. Bir öykü kitabının girişinde bu tartışma niye vardır? Bizler Haldun Taner Öykü Ödülü almış bir eser okumaya niyetlenmişken, neden masal hakkında satırlar okumak zorunda kalıyoruz? Elbette oyunun henüz başındayızdır ve nasıl bir masalın içine dâhil edildiğimizi bilmemekteyiz.

Sessizlik adlı ilk öykü, ahşap bir konakta, cama vuran yağmur damlalarını izleyen ve bu yağmur damlalarının seslerini, musiki ritimleriyle bağdaştıran yalnız bir insanın iç monologlarını ele almakta. Oldukça gizil bir anlatı tekniği kullanılan bu bölüm, eserin 'giriş' bölümünü oluşturmaktadır. Ali Teoman öykülerinin üst başlıklarını, giriş, ortanca öykü ve çözüm olarak sunmuştur okuyucuya. Tıpkı bir makale gibi sunulan bu öyküler, belki de asıl yazarın bilimsel kişiliğine bir atıfta bulunuyordur. Yeri gelmişken, Ali Teoman'ın uzun yıllar Boğaziçi Üniversitesinde ders verdiğini söylemek gerekir.

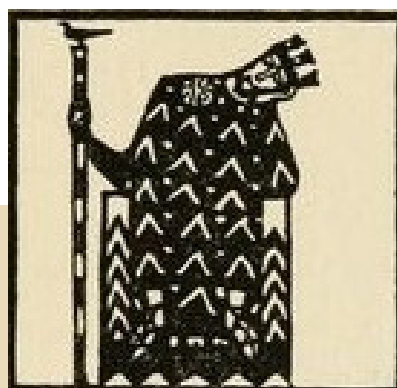
Ortanca öykü yani Kuzguncuk'taki Konak, klasik öykü formatına daha fazla uymaktadır. Robert Koleji'nden sınıf arkadaşı olan ve uzun yıllar Amerika'da yaşadıkdan sonra Türkiye'ye dönen Zeynep ve Selim'le tanışmaktayız bu öyküde. Zeynep reklamcılık, Selim ise bankacılık yapmaktadır ve oldukça kalbur sütü hayatları vardır ikisinin de. Zeynep, aile yadigârı olan Kuzguncuk'taki konağı satmak için Selim'den yardım istemiş ve iki eski arkadaş, buluşup bu konağa gideceklerdir. Öyküde ikilinin konağa gidişleri, Zeynep'in annesinin hatıralarıyla yüzleşmesi ve Selim'le birlikte oluşları ele alınmakta. Bu öyküyü önemli kılan şey ise üç öyküyü de ortaklaştırma işlevidir. İlk öyküdeki ahşap konak şüphesiz bu konaktır ve kuvvetle muhtemel, ilk öykünün iç monolog sahibi yalnız Zeynep'in annesidir. Ayrıca bu öyküde yere düşüp etrafa saçılan inci kolyeyi üçüncü öyküde tekrar göreceğiz.

Saklambaç

Çözüm üst başlığıyla sunulan Saklambaç adlı öykü, yazarın; jüriyle, okurla, eleştirmenle, ezcümle koca bir edebiyat dünyasıyla oyununu taçlandığı ve adeta saklambaç oynadığı bölümdür. Bu bölüm esasen tek başına da yayımlansaydı, kanaatimce, aldığı ödülün yine en büyük adayı olurdu. Öyküdeki antikacılık bilgisi, eski kelimelerin zenginliği, İstanbul'un en ücra noktasına kadar anlatılabilmesi, ciddi manada bir edebiyat işçiliği gerektirir zira.

Öykünün hemen başında, yaşı kemale ermiş anlatıcı, Yeni Camii yanındaki arzuhalcilerden birinin yanına oturur ve işinin çok acil ve elzem olduğunu, hiçbir masraftan kaçınmayacağını belirtir. Çıtak İbo adlı arzuhalci, ilkin olmaz dese de paraya tav olur ve bu anlatıcının anlatacağı, acil ve elzem, aynı zamanda pek gizli olan şeyleri yazmak üzere, anlatıcıyı da alarak kuytu bir yere götürür. Öykünün başında ortaya konan bu 'anlatıcı' ve 'yazıcı' imgeleri oldukça manidardır. Ali Teoman sanki kendi boşluğunu bu yaşlı anlatıcı ile doldurmuş ve Nurten Ay'ı bir arzuhalci olarak görevlendirmiştir.

Arzuhalcinin yazdıklarından, anlatıcının, 1920 doğumlu Arif Emin Konyalı adında, antikacılıktan emekli bekâr bir adam olduğunu anlıyoruz. Arif Bey henüz çocuk yaşta babasının Kapalı Çarşıdaki antika dükkânında çırak olarak çalışmaya başlamış ve kısa sürede inanılmaz maharet göstermiştir. Liseyi bitirdikten sonra baba mesleğine devam etmiş ve de emekli olana kadar bu görevinden ayrılmamıştır.

Arif Bey'in refikim, sırdaşım dediği Elias Behar adında candan bir arkadaşı vardır. Elias'ın da babası tıpkı Arif Bey'inki gibi Kapalı Çarşı esnafı, usta bir kuyumcudur. Arif Bey ve Elias birbirlerine inanılmaz benzemektedirler. Lisede aynı okula gitmişler, aynı mahallede büyümüşlerdir. İkisi de dedektiflik hikâyelerine bayılmaktadır. Yalnız Arif Bey'in zamanla fark ettiği, Elias'ın kötü bir huyu vardır. Elias mitomandır. Üstelik bu yalanları öyle inanarak ve zevk alarak söylemektedir ki, bu hali dahi hayranlık uyandırmaktadır.

Elias, babasının yanında usta bir kuyumcu olur. Fakat bu özelliğinin bilinmesini istemez. Arif Bey ile antika eserler üzerine yaptığı fikir alışverişleri neticesinde, her eserin çakmasını yapabilecek kabiliyete erişir. Bu eserler öyle ustalıkla taklit ediliyordur ki, sahte olduğunu yalnızca Arif Bey anlamaktadır.

Elias'ın babası vefat ettikten sonra görüşemez olurlar. Fakat yaptığı tüm eserler bir şekilde Arif Bey'in karşısına çıkıyordur. Arif Bey'de her defasında, bu eserlerin hatalarını bulup, Elias'a şifreli mesajlarla gönderiyordur.

Arif Bey ve Elias, yirmi yaşlarında sözleşmişlerdir. Elli yıl sonra şartlar ne olursa olsun buluşacaklardır (Ali Teoman'ın gerçeklikle yüzleşmek için biçtiği yirmi yılı anımsatmaktadır). Fakat bu buluşma için bir mesaj, şifre, mektup vs. yoktur elinde Arif Bey'in.

Türlü maceralar ve arayışlar sonunda bir mezarlığın ortasında bulduğunda Arif Bey kendisini, düğüm çözülecek gibidir. Çünkü bu noktadan itibaren anlatıcı birdenbire değişmekte ve Elias'a dönüşmektedir. Bu dönüşümle birlikte, anlatıcı ile sahte antika üreten kişi de dönüşmekte, hatta ve hatta anlatıcı ile yazıcı da dönüşmektedir.

Ali Teoman sahte antika imgesi üzerinden, esasen bir sahte edebiyat eserine gönderme yapmaktadır. Eserin akışı esnasında anlatıcıyı değiştirerek, yakın zamanda eser sahibinin adının değişeceğini söylemektedir aslında.

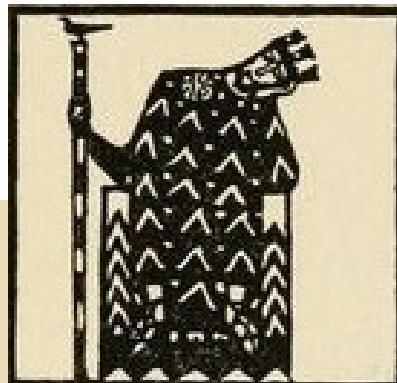
Eserle ilgili söylenecek ve düşünülecek elbette çok şey var daha. Burada bitirmeliyiz.

Ali Teoman, 2011 yılında henüz kırk dokuz yaşındayken aramızdan ayrıldı. Bizlere de böyle büyük bir masal-oyun bıraktı. İyi ki de bıraktı...

Başlık Spotu: On altı yıl boyunca devam eden bu edebi aldatmaca, Kitap-lık dergisinin Haziran 2007 sayısında sona erecekti. Ali Teoman, Murat Yalçın'a verdiği röportajda, kitabı kendisinin yazdığını ve bunun masum bir edebi oyun olduğunu söyleyecekti. Aslında Ali Teoman'ın niyeti, bu oyunu yirminci yılında sonlandırmaktı. Fakat bir rahatsızlığı vardı Ali Teoman'ın ve ciddi bir ameliyat olması gerekiyordu.

Spot: Ali Teoman sahte antika imgesi üzerinden, esasen bir sahte edebiyat eserine gönderme yapmaktadır. Eserin akışı esnasında anlatıcıyı değiştirerek, yakın zamanda eser sahibinin adının değişeceğini söylemektedir aslında.

Sinan Tepe

Ali Teoman ile Yapılmış Eski Bir Söyleşi (*)

Bir anekdot anlatayım, benim beyin ameliyatımı yapan doktor, “Niye böyle oluyor?” diye sorduğumuzda, “İşte onu bilsek Nobel’i alacağız,” dedi. Ben de niye yazar olduğumu bilsem, Nobel’i alacağım belki de! Niye yazar oldum? Eğer bu iş para kazanmak için yapılmıyorsa bilinmez bence bu, içten gelen bir şey, bir içgüdü, bir ihtiyaç!

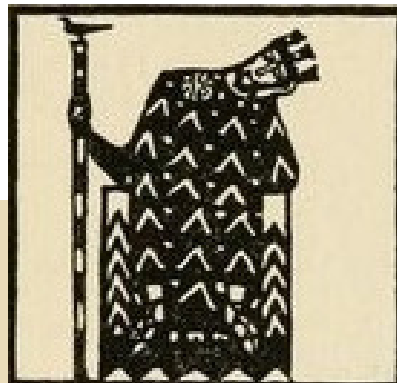
Ali Teoman, Türk yazınında sadece bu oyunla değil sıra dışı üslubu, dil oyunları ve okuyucuyu şaşırtan zaman algısıyla da adından söz ettiren bir yazar. 2009 yılında Fransa’da kutlanan Türk yılı etkinlikleri çerçevesinde Fransız ve Türk kültür bakanlıklarının işbirliğiyle üç ay boyunca Strazburg’daydı. Her ne kadar Türk basını bundan habersiz olsa da orada olduğu süre boyunca pek çok Fransız gazetenin sayfalarında yer aldı ve bu işbirliğini Mart’ta Türkiye’den önce Fransa’da yayımlanan bir novella ile noktaladı. Fransız yayınevi Actes Sud şimdiden Ali Teoman’ın son kitaplarından biri olan Eşikte’nin Fransızcaya çevrilmesi ve yayımlanması için çalışmalarına başladı bile! Ali Teoman Fransa’dan henüz döndü ve ayağının tozuyla bizimle söyleşi yapmayı kabul etti. Bütün içtenliğiyle Fransa’da geçirdiği üç ayı, eski defterleri açmasını sağlayan hastalığını ve yazın hayatını anlattı.

Eda Bozköylü: Eşikte senin hayatının özel bir döneminde özel bir şekilde ortaya çıkmış bir roman; arkada bıraktığın ve sonra geri döndüğün bir roman. Bu süreci paylaşmak ister misin? Niçin geri döndün?

Ali Teoman: Niçin geri döndüm, çünkü hasta oldum. Hasta olunca bol boş vaktim oldu ve geri dönüp eski defterleri çıkardım ortaya. Bu yirmi yıl kadar önce başlayıp da bitirmediğim bir metindir. Çıkardım, okudum, baktım fena değil biraz elden geçirdim ve yayına hazır hale getirdim. Sekizinci kitap diye geçecek, ama aslında ilk romanım.

(*): 18 Kasım 2015’de Oggito’da yayınlandı.

E.B: Seninle ilgili internetten yaptığım araştırmalarda en çok dikkatimi çeken, hastalığını dile getirmekten hiç çekinmemen oldu. Oysaki göz önünde olan insanlar böyle şeyleri paylaşmaktan pek hoşlanmaz, bir zaaf olarak görür belki de. Sen ise tam tersine, olanca samimiyetinle okurlarınla paylaşıyorsun. Peki, bu süreci iç dünyanda nasıl yaşıyorsun? Yazını, edebiyata bakışını nasıl etkiledi?

AT: Çok etkiledi. Beni insan olarak çok etkiledi, dolayısıyla yazar olarak da etkiledi. Birincisi ben bu hastalığı hiçbir zaman zaaf olarak görmedim. Bunu ben yaratmadım, bana oldu. Ben de başıma gelen bir şeyi söyledim, gizli kalmasını istedim. Eski defterleri tekrar açmam şu sebeple, bu hastalık sonunda ölebilirdim ve hâlâ da var aslında bu olasılık. Bu durumda Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı gibi bir kitabın benim adıyla birlikte anılmasını isterim. O yüzden bu sırrı açıklamam gerekti. Aslında ben 20 yıl saklamayı planlamıştım, ama 16 yılda bitirmek zorunda kaldım.

EB: Fransa'daki 2009 Türk yılı organizasyonları çerçevesinde, Türkiye ve Fransız Kültür Bakanlıklarının işbirliğiyle üç ay boyunca Strazbourg'da bulundun ve orada bir öykü yazdın. Bu projeden ve orada geçirdiğin zamandan biraz söz eder misin?

AT: Strazburg'daki dönem benim için oldukça zor geçti, hastalığının ağırlaşması nedeniyle. Fakat sonuçta güzel bir şey çıktı ortaya: Café Esperanza! Onlar bir öykü bekliyordu, ben bir novella yazdım. Ve onu hemen Fransızcaya çevirdiler, Mart 2010'da Fransa'da yayımlandı. Böylece ilk kez bir kitabım Türkiye'den önce başka bir ülkede yayımlandı.

EB: Seni tebrik ediyorum! Bildiğim kadarıyla başka kitapların da Fransızcaya çevriliyor şu anda?

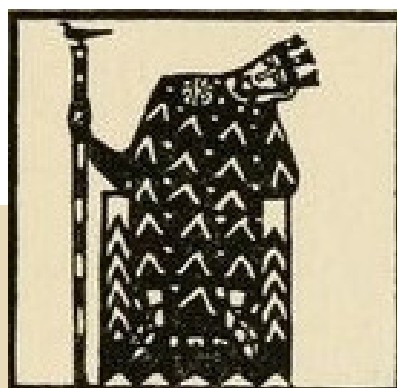
AT: Evet, Eşikte Fransızcaya çevrilecek ve yayımlanacak. Bu biraz daha uzun bir dönemde gerçekleşecek; ama diğeri oldu bile.

EB: Çok güzel! O halde bu projenin de tam olarak başarıya ulaştığını söyleyebilir miyiz?

AT: Bence bunları söylerken biraz tedbirli olmak gerek. Benim için, evet başarı, gurur kaynağı olabilir; ama bu, Türkiye için de böyle midir? Bence değildir. Aksine yüz karasıdır, çünkü Fransızlar bir Türk yazarına yazar gibi davrandı ve sonuçta böyle işler çıktı ortaya. Bunun yanında Türkler hiçbir şey yapmadı.

EB: Evet, Türkiye de senin orada bulunduğunu bilen basın mensubu yok neredeyse, hiçbir gazetede böyle bir haber çıkmadı. Oysa orada pek çok gazetede söyleşilerin yayımlandı.

AT: Gayet tabii, ben hiç şaşırıyorum. Sadece gurur kırıcı bir gerçek olarak ortaya koyuyorum. Başka da bir şey yok.

EB: Yaklaşık yirmi yıldır Türkiye’de edebiyat dünyasının içindesin. Bu süre içinde bunun gibi seni yaralayan, kıran şeyler oldu mu?

AT: Açık söylemek gerekirse olmadı. Çünkü dediğim gibi, ben Türk yazınının durumunu bildiğim için garipsemedim, göz ardı edilmeyi yadırgamadım. Bu coğrafyada normalde böyle olur bu işler. Benim beklentilerim fazla değildi ki hayal kırıklığına uğrayayım. Para kazanmayacağımı, tanınmayacağımı biliyordum. Bunlar tuhaf bir gelmedi bana.

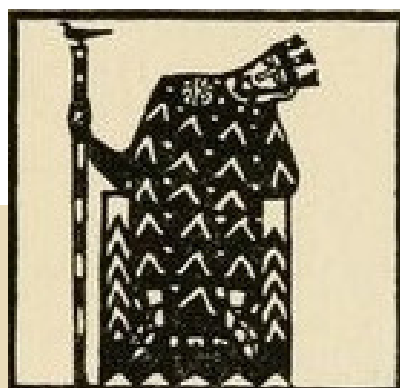
EB: Yazın serüveninin başına dönersek, Avrupa’da seyahat ettiğin ve aynı zamanda müzisyenlik yaptığın bir dönemin hemen ardından yazmaya başlıyorsun. Müzisyenlikle edebiyat arasında gidip geldin mi? Niçin edebiyatı seçtin?

AT: Şöyle bir anekdot anlatayım, benim beyin ameliyatımı yapan doktor, “Niye böyle oluyor?” diye sorduğumuzda, “İşte onu bilsek Nobel’i alacağız,” dedi. Ben de niye yazar olduğumu bilsem, Nobel’i alacağım belki de! Niye yazar oldum? Eğer bu iş para kazanmak için yapılmıyorsa bilinmez bence bu, içten gelen bir şey, bir içgüdü, bir ihtiyaç! Ben hâlâ bulamadım yirmi yıldır neden yazdığımı. Doğrusu gerçekten müziğin yazıyla boy ölçüşebileceğini, benim açımdan, zannetmiyorum. Evet, müziği çok ciddi olarak yaptığım zamanlar oldu ama yazı silindir gibi ezdi geçti. Kıyas söz konusu değildi orada. Ama müziği her zaman sevdim, hâlâ seviyorum. Nietzsche, “Müziksiz bir hayat hatadır” der, ben de aynı fikirdeyim.

EB: Türk yazınında kendine özgü, farklı bir yaklaşımı olan, zaman algısını farklı aktaran bir yazarsın. Kendini değerlendirirken referans aldığın kişiler var mı?

AT: Çok teşekkür ederim, ama ben farkında değilim o farklılığımın. Ben sadece kendim olmaya çalışıyorum. Eğer bir farklılık varsa, onu ben fark edemem; onu ancak karşıdan bakanlar fark edebilir. Şunu da belirtmek isterim, ben şu andaki Türk yazınına hiçbir zaman referans almıyorum kendime. Benim referans aldığım elliler, altmışlar, yetmişler belki en çok da yetmişler. Çünkü yetmişlerde en sevdiğim yazarların birçoğu hayatta; İkinci Yeni şairleri, Oğuz Atay, Sevim Burak, Bilge Karasu, Vüs’at O. Bener, Tezer Özlü gibi birçok kişi faal. Bu yüzden ben o dönemi referans alıyorum.

EB: Bu açıdan baktığımızda Türkiye’nin çok farklı toplumsal süreçlerine tanıklık ettiğini görüyorum; yetmişler, seksenler, doksanlar ve iki binler, her biri çok farklı dinamiklere sahip. Bu sosyolojik değişimleri edebiyatla nasıl ilişkilendiriyorsun?

AT: Türkiye hızlı değişen bir ülke. Ben şu anda 48 yaşımı tamamladım, ilkokula gittiğimde Türkiye nüfusu otuz milyondtu, şu anda yetmiş iki milyon. Şu anda oturduğumuz kafe bundan otuz sene önce yoktu, sadece bu kafe değil bu site de yoktu! Elbette bu hızlı değişim yazın dünyasını da etkiliyor. Beklentiler değişiyor her şeyden önce. Örneğin ben kitap yazıyorum ve beklentilerimi olabildiğince düşük tutuyorum, para kazanmayı ya da tanınmayı beklemiyorum. Bunun gibi kaç yazar var? Çok yok günümüzde. Günümüz yazarlarının bir kısmı yazıdan para kazanmayı amaçlıyor. Bu doğrudan yazarın kalitesini düşürecek bir şeydir. Çünkü kitap yazmaktan para kazanıyorsanız geniş kitlelere hitap etmek zorundasınız, geniş kitlelere hitap etmek içinse kaliteyi düşürmeniz gerekir.

EB: Peki, beğendiğin yazarlar var mı?

AT: Var tabii, örneğin Seyit Göktepe, çok genç bir yazar ve son derece iyi bir öykücü. Aynı şekilde Faruk Doğan'ı başarılı buluyorum. Benim kuşağımdan insanlar var, Ayfer Tunç, Murat Yalçın, Cem Aktaş... Bunlar genç ve iyi yazarlar.

EB: Yazar Ali Teoman'sın, gerçek ismin ise Ali Tataroğlu. Bu iki kişi arasında nasıl bir ilişki var? Senin için bunlar iki farklı insan mı?

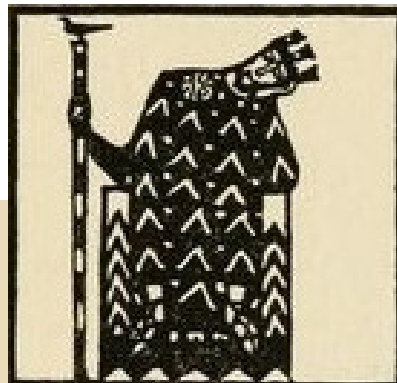
AT: Bayağı ciddi bir sorundu bu benim için, çünkü ben geç sayılabilecek bir yaşta yazar oldum. Ali Teoman, Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı'nı yazana kadar Ali Tataroğlu'ydum. Ali Tataroğlu belli bir formasyonu olan bir mimardı, ama sonra farklı bir insan ortaya çıktı: Ali Teoman. Uzunca bir süre Ali Tataroğlu'yla Ali Teoman aynı ânda var oldu benim içimde. Ama daha sonra Ali Teoman daha baskın çıkmaya başladı ve şu anda ben, Ali Teoman'ım! O değişim uzun sürdü ve kolay olmadı.

EB: Başka birisini yarattın kendinden.

AT: Evet, aslında anlamca da bunun doğru olduğunu şimdi anlıyorum değerlendirdiğimde. Çünkü gerçekten de Ali Tataroğlu böyle kitaplar yazabilecek bir insan değildi. Çok saygılıydı yazıya ve yazarlığa, yazarları tanrı gibi görürdü, yani dolayısıyla yazar olmaya kalkışmak bile saygısızlıktı onun için. Bu ikilik, çok önemi bir noktadır benim yazımda. Bunun kaynağının orası olduğunu zannediyorum.

EB: Eğer sadece ve hep Ali Tataroğlu olsaydın belki de bambaşka bir yazın hayatın olacaktı.

AT: Evet, haklısın. Ama iyi mi olurdu kötü mü olurdu bilemiyorum. Bana biraz daha kötü olurdu gibi geliyor, yani Ali Tataroğlu edebiyat yapmaya çok daha meyilli olurdu bence, çünkü çok daha edepli. Ama Ali Teoman'ın edepli olma kaygısı yok, Ali Teoman her şey olabilir.

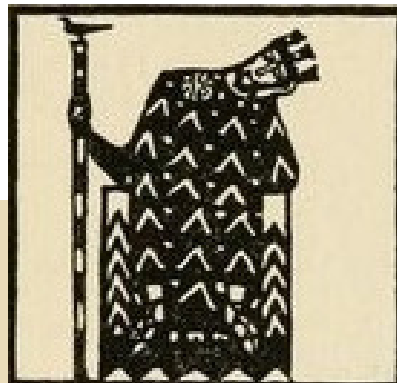
EB: Peki, bundan sonraki süreci nasıl değerlendiriyorsun?

AT: Yani bundan sonraki süreci değerlendirmem çok zor, doğru tahmin edemem; çünkü ben buraya geleceğimi de düşünememiştim. Düşünebiliyor musun, şu anda Fransa'da basılan kitap benim onuncu kitabım! Bu, benim düşünmediğim bir olaydı! Ben sadece bir tane kitap yayımlayayım diye düşünmüştüm, aslında her kitabı tek tek düşündüm. Tek amacım her kitap bir sonrakinin basımına yardımcı olsun. Tuhaftır, bu hastalıkla birlikte hızlandı üretimim. Eskileri düzenlemem ve yayımlamam çok etkili oldu. Bundan sonra nasıl gelişeceğini bilemiyorum doğrusu. Göreceğiz.

EB: Biz de okurların olarak yeni eserlerini heyecanla beklemeye devam edeceğiz. Teşekkürler.

Temmuz 2010

Eda Bozköylü tarafından

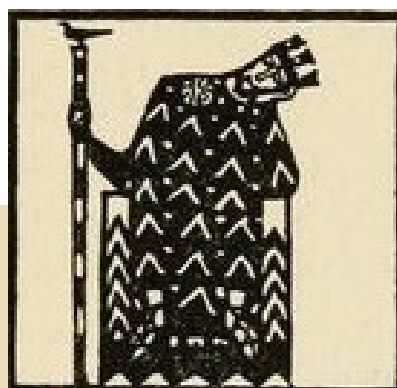

Bir Başkasının Beynine (Beyin Tümörüne) Bakmak

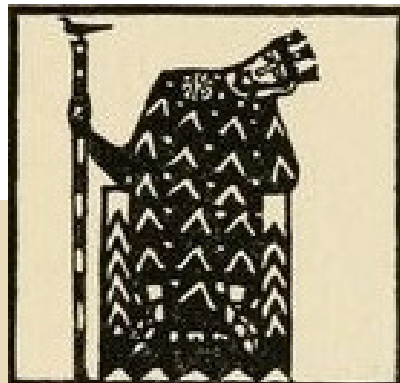
Daha geçen ay usta bir sinema eleştirmeni genç yaşta beyin tümöründen kaynaklanan rahatsızlıkların sonucunda aramızdan ayrıldı: Murat Özer camiasında çok sevilen, dostlarının dostluğunu özleyeceği bir isimdi, taziye paylaşımlarından anlaşıldığı kadarıyla da çok iyi bir insandı. Yıllar önce Ali Teoman da aramızdan kurtulamadığı, tekrarlayan beyin tümörünün sonucunda aramızdan ayrıldığında ben de bir taziye mesajı yayımlamıştım, bir dergide yayımlanmış olması onu sosyal medya taziyelerinden biraz farklı kılıyordu, o kadar. Yıllar sonra kapsamlı bir dosyada tekrar anma fırsatı buldum Ali Teoman'ı, bu sefer yapıtlarının pek çoğunu katetmiş, özellikle beynini neden ve ne kadar zorladığının iyiden iyiye farkına varmıştım. Kendi korkuyla/merakıyla özdeşleşiyor Ali Teoman'ın rahatsızlığı, aynı zamanda Oğuz Atay'ın rahatsızlığı da.

Geçen senenin ortalarıydı sanırım Anthony Burgess'e ve *A Clockwork Orange/Otomatik Portakal* romanına merak salmıştım ve yaptığım ekstra okumalarda Burgess'in de 1958 yılında Brunei'de Britanya Sömürge Hizmetleri kapsamında öğretmenlik yaparken, yıllar sonra kendi deyişle meslektaşlarının kıvrak bir kurtulma manevrasıyla, beyinde alınamayacak bir tümörün oluştuğunu ve epitopu bir yıllık ömrü kaldığını doktorların kendisine söylemesiyle birlikte görevinden ayrılıp kendini tamamen yazmaya vermesiyle hummalı bir biçimde kotardığı çok sayıda romandan biri olduğunu öğrendim. Türkçe çevirisinde anlaşılmayan ama İngilizcesi okunduğunda okuru afallatan bir tarzı vardır romanın, bugünlerde tekrar ilgimizi çekebilecek biçimde Rusçayla İngilizce kırmaları bir gençlik argosu kullanılarak kendi hikâyesini anlatır başkötü Alex, birtakım düzeltme/topluma yeniden kazanma tedavilerinin esnasında. Bir tür Sovyetleştirilmiş İngiliz gençlik fantezisi ve Nadsat olarak adlandırılan kurmaca dilde yazılmış denebilir; Rus sözcüklerinin İngiliz argosuyla harmanlanmasının biz bugünün okurlarını ellerinde bir

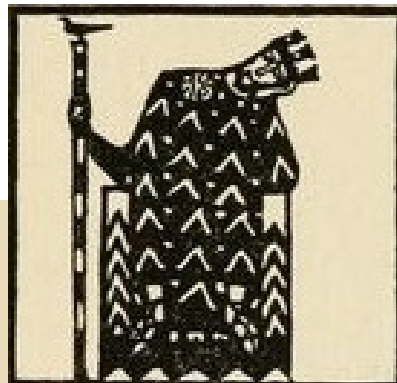
sözlükçeyle metni deşifre etmeye imkân bulması nedeniyle çok zorlamadığını ama ilk ortaya çıktığında en az yazarını zorladığını düşündüğüm kadarıyla okurları da garipsettiği söylenebilir, ama kısa zamanda popüler olan romanın bir de Stanley Kubrick tarafından klasikleşen bir yorumla sinemaya uyarlanmasıyla, tüm dünyaya yayılan bir yapıt haline gelir. Biz bu yapıtın çevirisini okuduğumuzda dil kaosunu deneyimlemeyiz. Farklı dillerden bir araya getirilen sözcüklerin yazar tarafından oluşturulmuş anlamıyla her bir okurun kendi birikimiyle çözebildiği anlamlar arasındaki boyut farkları, bizim dilimize aktarılmasıyla küçülmüş oluyor genelde. Benim hayranlıkla, merakla bakmaya çalıştığım aslında bir yazarın bu cüretkâr dil kullanımının, deneysel kurgusunun ancak kendisinin ölümü müjdelendiğinde ve beyni oyunlar oynamaya başladığında ortaya çıkmış olmasının ne demek olduğu. (Burgess o romanı yazdıktan sonra ölmedi, beyin tümörü hikâyesinin başka meseleleri perdelemek için kullanıldığı ortaya çıktı, bir süre gördüğü psikiyatrik tedavi sonrasında 35 yıl daha yaşadı, akciğer kanserinden 76 yaşında doğduğu kasabada öldü.

Anthony Burgess'in Ali Teoman'la ortak noktaları beni şaşırttığından bir kere daha incelediğim yazan bey(n)in tümörü hakkında yazarken not almak istedim: Öğretmenlik yaptıkları için birkaç dil bilip kullanıyorlar, müzikle yoğun ilgileri var, dilin dalağını yaran ve çok fazla kelime oyunu içeren deneysel edebiyatı büyük bir ciddilikle roman formunda yapıyorlar. Deneysel edebiyatın çok daha serbest formlar olan şiir, öykü ve denemede yapılması geçici esriklikler ve ruhsal yükselmelerle mümkün olabilir, ama söz konusu olan kapsamlı ve uzun süreli bir inşa gerektiren roman formuysa, hiç de kolay olmayacak, muazzam bir beyin yükünü taşımak gerekecektir. Ali Teoman, oyuncu bir tavırla öyküler yazan (hatta edebiyat dünyasıyla da Nurten Ay vakasıyla oyunlar oynayan) genç bir mimardan büyük bir romancıya dönüşmesine sebep olacak özel yapıtı Uykuda Çocuk Ölümleri'ni yazdıktan sonra tekrar aynı derinliğe indiğinde ilk defa karşılaşmış beyin tümörüyle. Alternatif bir İstanbul/Konstantiniyye gerçekliğinde, Kafkaesk bir hukuk/dil/bilinçaltı labirentinde memur Xeno'yla birlikte kaybolmaya başladığımızda, henüz Ali Teoman beyninin gençliğinden dolayı bir tümör büyütmemiştir. Ancak ne zaman aynı derinliğe, bu sefer çok daha cüretkâr biçimde Karadelik Güncesi'nde dalmaya başlar, bu seferki vurgunu tümörünü ilk defa oluşturur. Yine de görece genç olduğu için tedavi edilerek kurtulur yazar ilk seferinde hayatı için tehlikeli bu oluşumdan, ancak bu süreçte yazdığı metinlerin çoğu zaman kopuk, güdük, deneysel, uçlar halinde olduğu söylenebilir. Ne zamanki hayat aynı trajik tümörü geri oluşturmaya başlar, bu sefer gözünü köreltip bilinçle son bir kere daha iner dilinin ve kâbusunun dibine: Gecenin Atları tükenişinin gayet farkında, bir bakıma tasarlamaya çalışırcasına yazılmıştır.

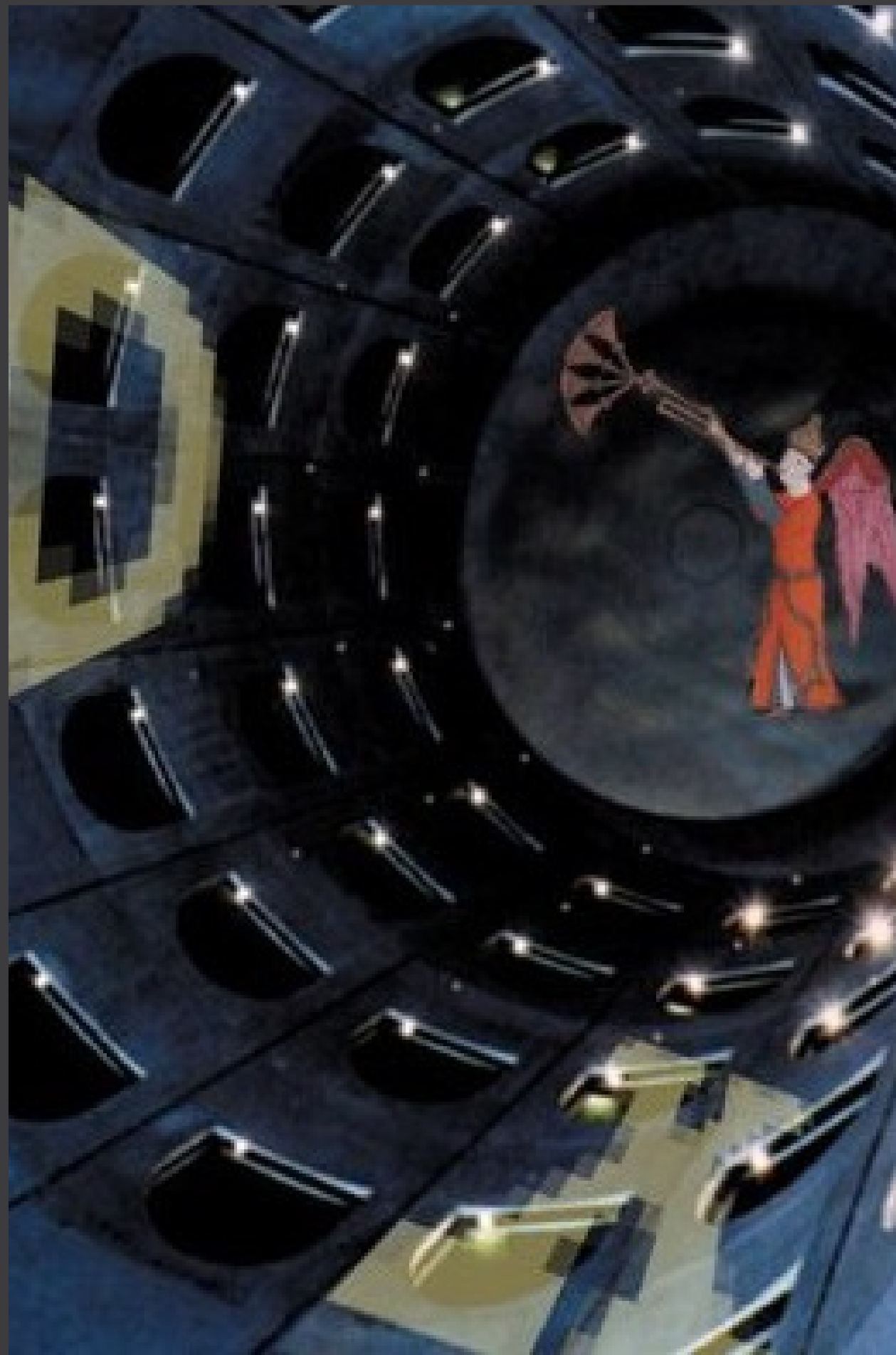

Deneysel büyük başyapıtları, hele söz konusu olan dil(ler) ve bilinçaltına yolculuk gerektiren romanlar ise, yazımının bedelinin bazen ölümcül sonuçları olabilecek bir beyin oluşumu olup olmadığı yıllardır kafamı kurcalıyor, Oğuz Atay ve Ali Teoman nedeniyle. Ama Oğuz Atay'ın karşısında Adalet Ağaoğlu, Ali Teoman'ın karşısında da Anthony Burgess örnekleriyle, roman sanatıyla toplumsal/dilsel bilinçaltını kurcalamanın illaki tümörleşmeye yol açmayacağını da görmek beni rahatlatıyor. Sadece bir gençlik enerjisiyle dilin uçlarına kadar gitmek, dokunulmaz olasılıklara dokunmak, sonucunda da şifreli ve genelde kişinin kendisinin bile sonradan baktığında anlamakta zorlandığı bulamaçlar ortaya koymak yerine tutarlı, bütüncül, yapısı olan bir yapıt inşa edebilmek, yazı yolculuklarında indiğimiz derinliklerden ve vardığımız uç yörelerden topladıklarımızı birbirleriyle anlamlı eşleştirmelerle sergileyebilmek için, daha iradeli, dirayetli ve sistemli bir cüretkârlık göstermemiz gerektiğine inanıyorum. Beynimizi kullanırken karartıp tümörleştirmemek için...

Mert Tanaydın

Yazı / Yazgı / Yazmak

*Nasıl Yazar Olunmaz**

Sorulan Sorular:

- 1- Ne zamandır ve neden yazıyorsunuz?*
- 2- Bilinçli-bilinçsiz hangi yazar ya da etkilerin ışığında yazdınız?*
- 3- Kurgu ve yaşantı. Yazdıklarınıza hangisi daha çok hâkim?*
- 4- Yazdıklarınızı yayınlama deneyimleriniz...*
- 5- Süreli edebiyat yayınlarının yeri ve önemi sizce nedir ve deneyimleriniz?*
- 6- Yazarlıkla ilgili hedefleriniz...*
- 7- İlginç anı ya da gözlemleriniz...*
- 8- Yazmanın, diğer temel disiplinlerle ilişkisi hakkındaki yorumlarınız?*
- 9- Sizi çok etkileyen, sizden ya da başka bir yazardan pasajlar...*

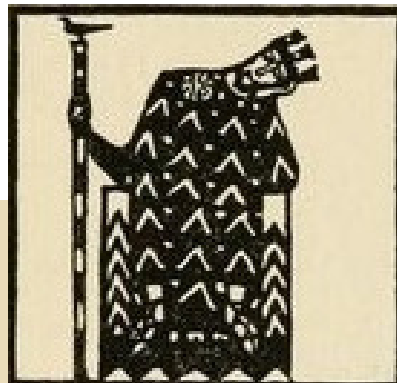
Ali Teoman: Tam olarak ne zamandır yazdığımı bilmiyorum. Ama düşünüyorum da, aslında en başından beri yazmış olsam gerek –kafamın içinde...

Kitap benim için hep kutsal bir nesne oldu. Yazarları tanrı katında, ulaşılmaz varlıklar olarak gördüm. Yazarlık bir tür tanrılıktı; dolayısıyla, yazarlığa özenmek, tanrı olduğunu iddia etmeye kalkışmakla eşdeğer bir küstahlık sayılmalıydı. Yazar olunamaz, ancak yazar doğulabilirdi.

Bu yazgıcı inançta bugün de bir doğruluk payı bulurum: Yazı bence teknik açıdan öğrenilebilir, öğretilir, ama yazar olunamaz, olsa olsa yazar doğulur. Bence yazarlık, bir dil becerisi olmasının yanı sıra, aynı zamanda da bir ruh halidir. Kitaplar yazmak ve onların yayımlanmasını sağlamak, ancak tutkuyla istenirse aşılabilecek engellerle dolu bir yoldur. Bu tutkuyu duyabilmek ve bu engellerle savaşacak inat ve cesareti gösterebilmek için, yazıya ve yazına yaşamsal bir önem atfediyor olmak gerekir. Bu durumda, kişinin yaşamındaki değerler skalası, doğal olarak, bambaşka kriterlere göre biçimlenecektir. İşte bu yaşam duruşu, sonradan öğrenilebilecek bir şey değildir. Birçok karakter özelliği gibi, doğuştan gelir.

(*): Halil Gökhan, Nazıl Yazıyorlar? kitabından.

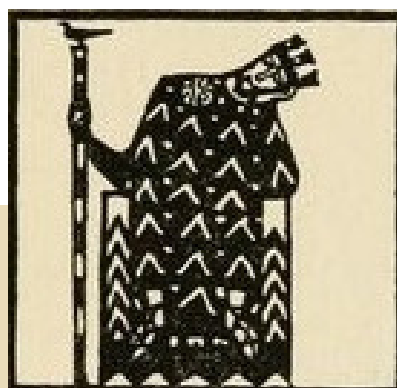
Ancak şunu söylemek gerekir ki, yazar olmak üzere doğan herkes yazar olmaz. Kişinin yazarlığa sıvanması için, ilkin yazar olmak üzere doğduğunu keşfetmesi gerekir. Bu ruhsal keşif, sorunsuz bir süreç değildir, hatta –benim durumumda olduğu gibi– enikonu uzun ve zorlu da geçebilir. Sanırım, kendime koyduğum zihinsel engellerin üstünden atlamayı uzun süre beceremediğim için, ben bu keşfi yapmakta geciktim ve kafamdakileri kâğıda dökmeyi hep ileriki bir tarihe erteledim.

Üniversitedeki son yılımda küçük bir bloknot edindiğimi anımsıyorum. O sıralarda oldukça hızlı bir Nietzsche okuyucusuydum. Bu küçük bloknota felsefi mülahaza olarak nitelendirebileceğim birtakım düşünceleri kırıntılarını not alıyordum –ama, tuhaftır, genellikle Türkçe değil, Almanca! Düşüncelerimi anlatmak için neden yabancı bir dili seçtiğimi bilemiyorum. Ama dil sorunu bir yana bırakılırsa, çıkış noktamın bu yüzden felsefe olduğunu, yazına felsefeden geldiğimi düşünürüm.

Almanca felsefi mülahazalar yavaş yavaş uzun ve uyaksız İngilizce şiirlere dönüştü. Dil sorunu hız kesmeden sürüyordu. Bugün bakınca, dil denen tekinsiz araçla çekişmemin, artık bambaşka bir düzeyde olmakla birlikte, daha o dönemde başlamış olduğunu görüyorum. İşin ironik yanı, kısa süre öncesine dek şiire felsefi açıdan tümüyle karşı olmamdı. Şiir hakkındaki olumsuz düşüncelerimi değiştirmemi sağlayan, İkinci Yeni şairleri, özellikle de İlhan Berk, Ece Ayhan ve Edip Cansever oldu. Onlar sayesinde şiirden tat almayı öğrendim.

İyi şiirin gerçekten de yalnızca kendisine özgü olanakları olduğu yadsınamaz. Ancak hâlâ düzyazının şiirden çok daha fazla olanağa sahip olduğunu düşünürüm. Bana göre düzyazı, şiiri de kapsayan bir üst türdür. Ya da aslında bu denli kapsayıcı olan benim düzyazı anlayışım. Türlerin kesin çizgilerle ayrılmasına karşıyım. Sözelimi, aklıma Sevim Burak'ın düzyazıyla şiir arasında sallanan büyüleyici metinleri geliyor. Anımsıyorum, şiirle uğraşan bir arkadaş, yoğun eğretileme kullanımını dolayısıyla Kafka'nın öykülerinin de şiir sayılması gerektiğini söylediğinde, bu söze çok kızmış, düzyazıya büyük bir haksızlık yapıldığını düşünmüştüm. Bugün de aynı fikirdeyim: Kafka, bana göre, düzyazının çok iyi bir örneğidir. Öykülerinde dil bir makine düzeniyle işler. Düzyazıda eğretileme kullanımını son derece doğal bulurum.

Daha sonra beni derinden etkileyecek olan Borges'i Yolları Çatallanan Bahçe'yle 1987 yılında, demek ki yirmi beş yaşlarındayken keşfettim, ama kitabın üzerine almış olduğum notlardan –ki bu istisnai bir durum, çünkü genellikle kitapların üzerine not almam–, bu öyküleri o zaman pek de etkileyici bulmadığımı anlıyorum. Bende asıl önemli etkiyi yaratan ve dönüp aynı öyküleri bu kez başka bir gözle yeniden değerlendirmemi sağlayan, ertesi yıl okuduğum, Ada Yayınları tarafından Tomris Uyar çevirisiyle yayımlanmış Ölüm ve Pusula oldu. Özellikle bu kitaptaki “Ölümsüz” öyküsünden çok etkilendiğimi açıklıkla anımsıyorum. Okuduğumda, bu öykü beni kurgusuyla çarpmış, düpedüz yere sermişti.

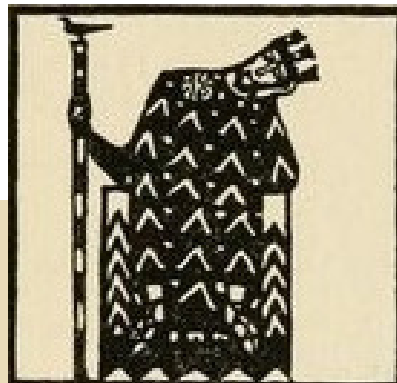

Okumayı öğrendiğimden beri hep çok okuyan bir insan olmuşumdur. Borges'in "Ölümsüz" öyküsünü okuduğum sırada, daha sonraları "ustalarım" olarak kabul edeceğim kimi yazarlar da (örneğin Kafka, Frisch vb.) dahil olmak üzere, yerli ve yabancı birçok yazarı okumuş, ama yazarlık konusunda yukarıda değindiğim düşüncelerime karşın –ya da, tam tersine, onlardan dolayı– yazar olmayı aklımın ucundan bile geçirmemiştim. Ya o yazarlar bana yazma hevesi aşılammıştı ya da ben onları okuduğum sırada böyle bir şeye tam anlamıyla hazır değildim. Borges'in söz konusu öyküsünü okuduğumda ise, sanki kafamın içinde bir şey tıkladı ve ilk kez ciddi olarak yazmayı düşündüm. "Böyle yazılabiliyorsa eğer," diye geçirmiştim içimden, "yazmayı ben de isterim."

1988 ve Londra'ya ilk kez gittiğim 1989 yıllarında, kurmaca özellikler taşıyan ilk metin parçalarını –çok şükür bu kez Türkçe olarak!– yazmış olduğumu sanıyorum. Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı projesini yürürlüğe koyduğum 1991 yılında, artık bir süredir öyküler yazıyordum, ama yazdıklarımı ne bir yayınevine ne bir dergiye götürmüş, hatta ne de yakın çevreme göstermişim. Yukarıda sözünü ettiğim, yazarlık konusundaki kuşku ve kaygılarım, bunu yapmamı engellemişti. Baba mesleğim olan mimarlığı seçip mimarlık fakültesinde üstelik parlak bir öğrenci olarak okumuştum. Mimarlığa merakım ve yeteneğim vardı. Babam dolayısıyla mimarlık çevresini tanıyordum. Fakültedeki ilk yılımdan beri, çeşitli mimari bürolarda çalışmışım. Kısacası, mimarlık mesleğinde kariyer yapmaya hazırdım, yazınla ise ancak ciddi bir amatör olarak ilgileniyordum. Bir yazar değil, olsa olsa bir yazarlık heveslisi sayılabilirdim. Yine de halime bakmaksızın cüretkâr bir yazınsal oyuna kalkıştığıma göre, açıkça olmasa bile gizliden gizliye, mimar değil yazar olmayı daha o zamandan kafama koymuş olmalıyım.

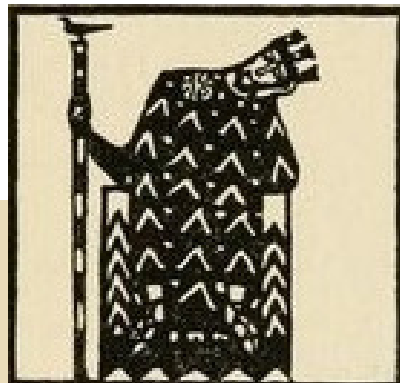
Ama yazın dünyası göz önüne alındığında, ben kim oluyordum da, böyle bir oyun oynamaya cüret ediyordum ki? Yalnızca bir meraklı, bir hevesli, bir müptedi, hayır, bir müptedi bile değil, herhangi birisi, dış kapının mandalı, koca bir hiçtim. Ama, bilindiği gibi, "kediler krallara bakabilir". Benim yazın hakkında ciddi görüşlerim, kendime özgü güçlü inançlarım vardı, bunları –belki de fazlasıyla– önemsiyordum. Aradan geçen zaman, başkalarının yanı sıra kendimi de fazlaca ciddiye almamam gerektiğini bana öğretti.

Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı oyununu tasarlarken, amacım sesimi duyurmak ve yazınsal görüşlerime geçerlilik kazandırmaktı. Daha en başta bunu uzun süreli bir oyun olarak öngörmüştüm. Ortaya kolay kolay çözülemeyecek bir bilmece koyduğumu kestirebiliyordum. Eğer bu bilmece çözülebilirse, fazla uzatmadan ortaya çıkacaktım. Demek ki eleştiri kurumu işini hakkıyla yerine getiriyordu ve yazın dünyasında olduğunu düşündüğüm çarpıklık benim vehminden ibaretti. Bu durumda oyunu sürdürmeye zaten gerek yoktu. Ama eğer bilmece çözülemezse, ki bence büyük olasılıkla çözülemeyecekti, sabırlı olmaya ve bu konuda yirmi yıl ağzımı açmamaya kararlıyım. Yazmaya devam etmek niyetinde olduğum için, ileride yayımlatacağım kitaplar, bilmecenin çözümüne yönelik yeni kanıtlar içerecek ve böylelikle oyun güçlenerek sürecekti. Geçen sürenin oyunun etkisini azaltmak şöyle dursun, tam tersine artıracığının farkındaydım. Düşünüldüğünde, bu yazınsal oyun, zamana gömdüğüm bir tür saatli bomba olarak da görülebilir. Bu oyunla yazının temellerini sarsmayı, onu kökten değiştirmeyi amaçlıyordum. Bunun ne denli gerçekçilikten uzak, gülünç bir amaç olduğunu bugün görebiliyorum.

Tahmin ettiğim gibi, bilmece o zaman çözülemedi ve ben usulca uzun dönemli tasarımı uygulamaya koydum. *Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı*'nın ardından yayımlanan kitaplarım incelenirse, arada izlekler ve yazım teknikleri açısından benzerlikler bulunacağını sanıyorum. Ne var ki daha sonra, 2006 yılında, hesapta olmayan bir etken, bir *force majeure* ortaya çıktı ve en başta öngörmüş olduğum yirmi yıllık süreyi on altı yıla indirmek zorunda kaldım. Ama sonuçta, şöyle ya da böyle, oyun bütünlenmiş oldu: Bütünlenmesi için bir biçimde açıklanması, açığa kavuşması gerekiyordu; bu açıklamayı başkaları yapamayınca, onların yerine ben yaptım. Elde olmayan nedenlerle oyunu dört yıl önce bitirmek zorunda kalmış olmam, bugün beni fazlaca tedirgin etmiyor. Yazın ortamına göz attığımda, oyun on altı yıl değil, başta öngörüldüğü gibi yirmi yıl sürmüş olsaydı bile, sonucun şimdikinden farklı olmayacağını anlıyorum.

Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı projesinin ardından, ertesi yıl “İnsansız Konağın İkonu” öyküsüyle Milliyet Öykü Ödülü ikinciliğini kazanmam ve ilk öykü kitabımın Milliyet Yayınları tarafından yayımlanması, yazarlık konusundaki kararlılığımı perçinledi. Aslında ilk kitabım, Simavi Yayınları tarafından yayımlanmış olan *Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı*'dır. Onu benim yazmış olduğum bilinmediği için, *İnsansız Konağın İkonu* benim ilk kitabım sayılıyordu. Bu yanılgıyı düzeltmek için elbette herhangi bir teşebbüste bulunmadım. Bu, tasarlamış olduğum oyunun bir parçasıydı.

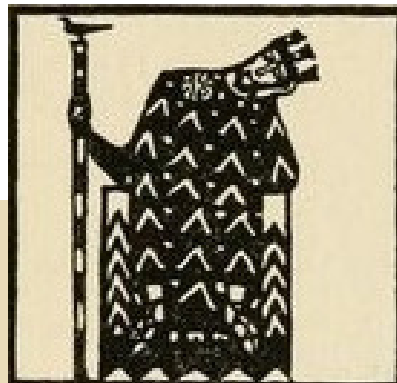

Mimarlığı çok sevmeme karşın, onun kendimi dışa vurmakta yeterli olmayacağını seziyor ve bu yüzden de bir biçimde meslek değiştirmeye uğraşıyordum. Bu hayli sancılı bir süreçti. Bu uğurda epey debelendiğimi, hangi kapıyı çalacağımı bilemediğimi anımsıyorum. Sonunda önüme bir fırsat çıkınca, 1991-93 yılları arasında Paris'e gidip Sorbonne'da estetik okudum. İstanbul'a dönüşümde, yazmaya daha çok zaman ayırabilmek amacıyla mimarlığı bırakıp üniversitede İngilizce öğretmeni olarak çalışmaya başladım. Yazı artık yaşamımın eksenine oturmuştu. Öyküler yazıyor, roman denemeleri yapıyor, yazdıklarımı yayımlatmaya çabalıyordum.

Ne var ki bu noktada bir sorun baş gösterdi. Gerçek adımla almış olduğum ödülün öykülerimin bundan sonraki yayımını kolaylaştıracağını sanmıştım. Zaten ödüllerin başlıca işlevi de bence bu olmalıydı. Ancak bir süre sonra, yanıldığımı anladım. İlk kitabı ödül almış bir yazar olmama karşın, öykülerimi yayımlatacak dergi ve yayınevi bulmakta zorlanıyordum. Dergilere yolladığım öykülere ret yanıtı bile gelmiyordu, öykülerim yayımlanmıyordu yalnızca, o kadar... Herhalde arif olanın anlayacağını düşünüyorlardı. Sorun, benim arif olmamamdı. Öykümün ellerine geçip geçmediğinden bile emin olamıyordum. Belki ellerine geçmişti, okumuş, ama beğenmemişlerdi. Ya da belki öyküm diğer yazışmaların arasına karışmış, okunmadan çöpe atılmıştı, kim bilir... Kafamda kurduğum bu tür senaryolar gitgide çoğalıyordu. İronik olarak, bu Kafkaesk beklemelerin, sonuçta yazıma ciddi bir katkısı olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla, öykülerimi göz ardı eden yayınevi editörlerine teşekkür borçluyum. Bu davranışlarıyla yaşamın anlamı ve anlamsızlığı konusundaki görüşlerimi doğrulamış ve güçlendirmiş oldular. Elbette bu durumu yazın çevrelerinin yabancısı olmama (hâlâ öyleyim), herhangi bir "eküri"den olmamama (yaşamım boyunca kimsenin adamı olmamaya özen gösterdim) ya da genel olarak insanlarla fazlaca ilişki kurmaktan kaçınmama (çok sosyal bir insan sayılmam) bağlayabilirim, ama ben bu sessiz dışlamanın nedeninin, yazınsal görüşlerimin piyasanın genelgeçer görüşleriyle uyuşmaması olduğunu düşünmeyi yeğliyorum.

Öykülerimi götürdüğüm bir yayınevinin editörü, biraz sıkıntılı bir tavırla, bu öykülerin "Osmanlı edebiyatı" [sic] olduğunu söyleyerek dosyamı geri çevirmişti. Oysa bu kadar sıkıntıya girmesine hiç gerek yoktu. Ondan öykülerim konusunda fikir beyan etmesini istememiştim. Öykülerimin iyi olduğuna inancım zaten tamdı. Kimsenin fikrini alma gereksinimi hissetmiyordum. Ondan tek istediğim, bana kabul ya da ret yanıtı vermesiydi. Yine de salt bir şey söyleyerek belirsizlik içinde kalmamamı sağladığı için kendisine müteşekkirim.

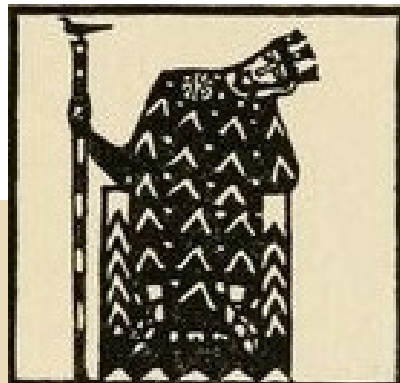

Neyse ki bu trajikomik durum sonsuza dek sürmedi: Enis Batur, benimle hiçbir kişisel bağı olmamasına karşın, Yapı Kredi Yayınları'na gönderdiğim öykü dosyamı yayımlamayı kabul etti ve böylece ikinci –aslında üçüncü– öykü kitabım olan Pervaneler, bir önceki kitabım İnsansız Konağın İkonu'ndan beş yıl sonra, 1998 yılında yayımlandı. Sonunda artık kitapları yayımlanan bir yazardım. Bütün işbilmezliğime, bütün taş kafalılığım, bütün akılsızlığıma karşın –ki bunlar beş yılıma ve epeyce semeresiz emeğime mal olmuştu– sonuçta bir biçimde amacıma ulaşmayı başarabildiğim için kendimi şanslı saymalıyım.

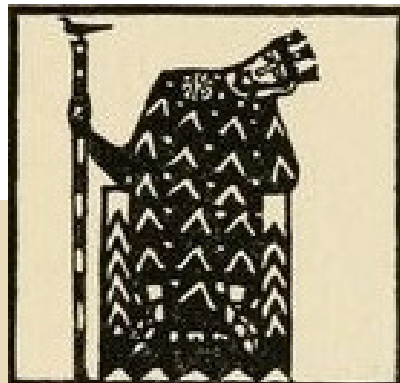
Yazarlıktan hiçbir zaman büyük beklentilerim olmadı. Yaşamımı yazarak kazanacağımı sanmak yanılgısına hiç düşmedim, yaptığım diğer işlerle yazarlığımı finanse ettim. Bu tutumumu bekiniyle sürdürebilmemde, yazarlık dışında başka mesleklerimin olmasının da mutlaka payı vardır. Bir yazar olarak geniş kitlelerin beğenisine hitap edebilmek için standartlarımı düşürmem gerekeceğini biliyordum. Kendimi ve toplumu az çok tanıdığım için, kitaplarımın değil çoksatar olabileceğini, orta düzeyde bir okuyucu kitlesine ulaşabileceğini bile düşünmedim. Tersine, çok az kişinin benim yazdıklarımı okumak isteyeceğinden hemen hemen her zaman emin oldum. Sevdiğim, kendime örnek aldığım yazarlar çok mu okunuyordu ki, benim kitaplarım da çok okunsun? Sözcüğün tam anlamıyla benim “başucu kitabım” olan Hulki Aktunç'un Ten ve Gölge'si yıllarca tozlu kitapçı raflarında süründü durdu. O kitap raflarda toz toplamayı sürdürürken, benim kitaplarımın satılması doğrusu hem gülünç hem de son derece yakışsız bir durum olurdu. Çok şükür böyle haksızlıklarla karşı karşıya kalmak talihsizliğine uğramadım. En başından beri tek beklentim, yazdığım kitapları yayımlatabilmektir. Yayımlanan her kitabımın, yazacağım bir sonraki kitabın yayımlanmasını sağlayacağını umuyordum. Bugün geldiğim noktada, memnuniyetle, hoş ya da nahoş, hemen hemen bütün tahminlerimin doğru çıkmış olduğunu görüyorum. Sanırım, gerçekçi tahminlerde bulunduğum için kendimi kutlamam gerek. Durumun bundan sonra da farklı olması için bence herhangi bir neden yok.

Neden yazdığımıza gelince... Hiçbir yazarın bu kısa ama belalı soruyu gönül rahatlığıyla yanıtlayabileceğini sanmam. Neden yazılır? Sait Faik'in ortaya atmış olduğu “yazmadan durulamaması keyfiyeti”ni kabul etmek de, konuya fazlaca açıklık getirmez: Yazmadan durulamazsa eğer, neden durulamaz? Pekâlâ durulabilir, durulabilirdi, yazmak başka bir şeyle ikame edilebilirdi ya da dedikodu yapmak, bulmaca çözmek, çekirdek çitlemek... Böylece, bir soru diğer bir soruyla karşılanmış olur ve sonuçta bu hiçbir yere götürmez bizi.

Yazmak, ama neden yazmak? Bu konuda hayli düşündüm ve sonunda şu kanıya vardım: Başkasını bilemem, ama benim varoluşla bir alıp veremediğim var, onunla savaşmak için yazıyorum. Yanlış anlaşılma istemem: Düzayak bir “ödeşim” değil burada kastettiğim. Bu çok basit olurdu. Derdim, somut kişi ya da kurumlarla değil, yazı aracılığıyla onlarla ödeşmeye çalışmıyorum. Sevmediğim, hatta düpedüz nefret ettiğim kişi ve kurumlar yok mu, elbette var, hem de saymakla bitmez, ama yazarken hedefim doğrudan doğruya onlar değil. Beni asıl ilgilendiren, genellikle çok daha soyut konular. Bu soyut konular hakkında yazarken, onların yaşamdaki somut veçheleri olan kişi ve kurumlara da ister istemez en passant değiniyorum. Asıl hedefim, olanca soyutluğuyla varoluşun ta kendisi. Bireyin yaşam karşısında sonsuzca güçsüz olduğunu hissediyorum ve ona biraz olsun karşı koyabilmenin yollarından birinin de yazmak olduğunu düşünüyorum. Başka yollar da vardır elbette: Yazmak benim seçimim. Karşı koymak, baş eğmemek, bence tek seçenek. Ölümsüzlük içgüdüsünden kaynaklanan “gelecek kuşaklara kalma” telaşıyla da herhangi bir ilgisi yok yazma isteğimin. Şu ya da bu anlamda ölümsüz olunabileceğine inanmıyorum. Yaşadığım süre içinde elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorum yalnızca, o kadar. Başka bir deyişle, yaşam canımı yaktığı için yazıyorum. Yazmak, bir anlamda, sessizce bağırmaaktır. Öyleyse sessizce bağırıyorum.

Kimi yazarlar, doğrudan doğruya kendileri için yazdıklarını söylerler. Sözelimi en sevdiğim yazarlardan birisi olan Borges, bilinen anekdotur, kimin için yazdığı sorulduğunda, kendisi ve bir avuç yakını için yazdığını iddia etmiştir. Kulağa hoş gelen sözlerdir tabii bunlar, ama açıkçası bu tür romantik bir tavrın çok da dürüst olmadığını düşünürüm. Bence kişi yalnızca kendisi için yazmaz. Yazıyorsanız eğer, yayımlanmak ve düşüncelerinizi başka insanlara duyurmak için yazarsınız. Yoksa yazmanız gerekmezdi, yalnızca kendi kafanızın içinde düş kurardınız, bu da sizi tatmin etmeye yeterdi. Yukarıdaki benzetmeyi biraz değiştiriyorum: Yazmak fısıldamaksa, yayımlamak bağırmaaktır. Yalnızca kendisi için yazan bir kişi asla olamaz mı, olur elbette. Ama gerçekten yalnızca kendisi için yazan kişi, yazdıklarını bence yayımlatmayı denemez bile, onları çekmecesinde saklar, gün yüzüne çıkartmaz, kendisiyle birlikte yok olup gitmeleri için elinden geleni yapar. Sevgili yazarlarımdan bir başkası, Kafka, hemen hemen her gün sabaha dek doludizgin yazmış olmasına karşın, yaşamı boyunca tek bir öykü kitabı yayımlamış, bu gençlik hatasından sonra kitaplarını bir daha yayımlatmayı bile denememiştir. Ölümünden sonra ise, bilindiği gibi, yayımlanan kitap da dahil olmak üzere bütün yapıtlarının yakılıp yok edilmesini vasiyet eder. Mümkün olsa, bizzat kapı kapı dolaşıp kitabının satılmış olan nüshalarını bir bir toplayacak, kibriti kendisi çakacaktır. En yakın arkadaşının vasiyetine pervasızca ihanet eden Max Brod’a bugün teşekkür ediyoruz. Ama Kafka elbette bir istisnaydı. Herkes Kafka olamaz, olma hakkına sahip değildir. Bu hakka sahip olabilmek için, Kafka’nın yaşadıklarını yaşayıp hissettiklerini hissetmek ve kırkında veremden ölmek gerekir.

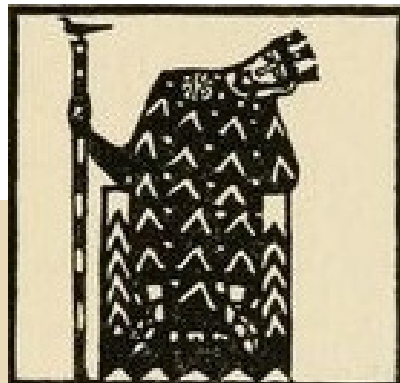

Yazdıklarını yayımlatan her insan, ne derse desin, aslında okunmak amacıyla yazar. İşin püf noktası, bu uğurda nelerin feda edilebileceğidir. Kitaplarımın okunması beni de mutlu eder elbette, ama bunu sağlamak için kendi yörüngemden çıkmaya istekli değilim. Kitaplarım okunursa okunur, okunması beni sevindirir de. Ama, kimse kusura bakmasın, bu sonucu elde etmek için yerimden milim kıpırdamaya niyetim yok. Tam tersine, şimdiye dek olduğu gibi, burnumun dikine gitmekte, bildiğimi okumakta kararlıyım.

Bu noktada, mimarlıkla yazarlık arasında önemli bir benzerlik görüyorum. Mimar, insanların yaşamlarına burnunu sokan, onlara nasıl yaşamaları gerektiğini dikte eden kişidir. Yazar da, doğrudan doğruya olmasa bile dolaylı olarak, insanlara neyi okumaları gerektiğini söyler aslında: Beni ve benim gibi yazan yazarları okuyun. Yazmış olduğu yeni romanı hakkında birtakım değişiklik önerilerinde bulunmaya cüret eden editöre, “Ben yazarım, sen okursun,” demiştir Faulkner. Bir tür “Çizmeden yukarı çıkma!” uyarısıdır bu. Yazar ve mimar: Her ikisi de yalnızca birer yaratıcı oldukları için değil, aynı zamanda diktatörce hareket ettikleri için de tanrıdırlar.

Yazarlıkla mimarlığın benzer bir yanları daha vardır bence: Her iki uğraş da ana konularının yanı sıra birçok başka şeyden daha anlamayı gerektirir. Yazar da mimar da, işlerinin doğal gereği olarak, örnekse güzel sanatlardan, giyim kuşamdan, mutfak sanatından ve irili ufaklı başka birçok konudan –hiç olmazsa biraz– anlamak zorundadır. Yalnızca pratik nedenlerle gerekli değildir bu. Fotoğrafın ışık-gölge dengesinden, resmin savruk fırça darbelerinden, müziğin bir hızlanıp bir yavaşlayan, kendisini yineleyen, kumsalı yalayan dalgalar gibi oynaşıp duran salıncaklı ritminden bihaber olan, bunları kemiklerinde duymayı ve bunlardan tat almayı öğrenmemiş bir yazar ya da mimarın, bence, önemli bir eksikliği vardır. Bu kişiler, kariyerlerine diğer meslektaşlarından bir ya da birkaç adım geride başlarlar ve bu temel eksiklik, ne denli gizlenmeye, telafi edilmeye çalışılırsa çalışılırsa, eninde sonunda bir gün başlarına iş açar. Yazar ya da mimar, belki hiçbir konunun derinlemesine uzmanı olmayan, ama her konuda temel bilgilere ve bir fikre sahip olan kişidir. İşte bir yazar ya da bir mimarın kendisini tanrıymış gibi hissetmesi için iyi bir neden daha...

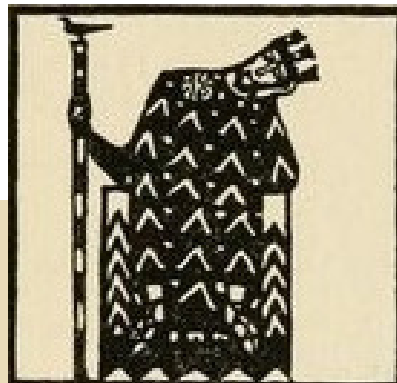
Kurmaca ve yaşantı, anlatının iki ucudur. Bu uçlardan biri roman ise diğeri de günce ve denemedir. Anlatı bu kutuplar arasında bir sarkaç gibi salınır durur. Aslına bakılırsa, bütün yazarlar, doğrudan ya da dolaylı olarak, kendi yaşantılarını anlatırlar. Bunda bir tuhafılık yoktur, çünkü insan, başka kişiler üzerinden de olsa, aslında kendisiyle ilgilidir, kendisini anlatır. Belirleyici nokta, bence, kişisel yaşantıların yazıya aktarılırken ne ölçüde başka kılıklara büründürülerek nesnelleştirildiğidir. Bu yapılmazsa, anlatı kolaylıkla bir övünme ya da kendisine güzelleme düzme arayışına dönüşebilir. Çoğu kişi, konu kendileri olunca, tarafsız olamazlar, içgüdüsel olarak kendi davranışlarını savunma çabasına girerler. Oysa öykü ve roman, okuyucunun kafasında birtakım soru işaretlerinin uyanmasını sağlamalı, ama yanıtları vermekten kaçınmalıdır. Yanıtları vermek yazarın değil, okuyucunun işidir. Tabii herkesin vereceği yanıt farklı olabilir. Bu, en baştan kabul edilmesi gereken bir risktir. Aksi takdirde, didaktisizme giden yol açılmış olur.

Kendi yazıma bakınca, doğrudan yaşantılarımı hemen hemen hiç anlatmamış olduğumu görüyorum. Öykü ve romanlarım, büyük ölçüde kurmacaya yaslanır. Ancak her ne kadar gerçekliğin sınırları zorlansa da, tümüyle düşsel bir kurmaca değildir bu, somut yaşam deneyimlerinden kaynaklanır. Diğer bir deyişle, ilgi duymadığım, benim için önemi olmayan bir konuda, sırf yazmış olmak için yazmam. Öte yandan, doğrudan kendi yaşantılarını anlatan yazarları da hiç okumaz mıyım, okurum. Bunlar ilkin günce ve deneme yazarlarıdır. Sözelimi Salah Birsal'i çok severim, Enis Batur'dan vazgeçmem, Umberto Eco'nun deneme kitaplarını kesinlikle kaçırmam. Roman ve öykülerinde doğrudan kendi yaşantılarını anlatan, kendilerini romanlarının başkişisi yapan yazarları ise bu davranışlarından ötürü nadiren bağışlarım. Tezer Özlü ve Henry Miller bu istisnalara iyi birer örnektir. Her ikisi de benim için çok önemli yazarlardır. Hatta daha da ileri giderek diyebilirim ki, bu yazarları tam da bu benmerkezci tavırları yüzünden severim. Bu seçimim çelişik görünebilir. Doğrudur, çünkü akılcı olmaktan çok, içgüdüselidir. Dolayısıyla, onu açıklamaya kalkışmam, olduğu gibi kabul ederim. Bunda bir beis görmem, çünkü yazar olmak, içgüdülerine güvenmeyi gerektirir. Hem, kendimle çelişme hakkım zaten her zaman saklı değil midir?

Halil Gökhan tarafından

Ali Teoman ile

Kısa Kısa

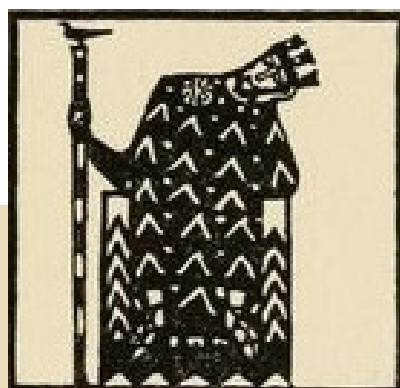
Ali Teoman Öykü Uçları'nı yayınevine teslim ederken sanki kendi alinyazısını tahmin etmiş gibi ömrü olursa artık kitaptakine benzer öykülerle devam etmek istediğini iletmiş. Küçürek öykü okumayı sevmemin en önemli nedenlerinden biri onun az sözle çok şey anlatabilecek kapasitede ve şiire olabildiğince yakın tür olması. Aynı sebepten dolayı yazması daha güç, üzerinde daha fazla yoğunlaşma gerektiren bir biçimden söz ediyoruz.

Çok kısa bir öykü, tüm kurgusal öğeleri dar bir alanda etkili biçimde ele almalı, onları gereksiz kelime, imge ve ifadelerden uzak tutabilmeli, kayda değer bir duyguya, düşünceye, temaya odaklanma derdini taşımalı. Anlatıdaki anlam ve duygusal rezonans okura kendini hissettirmeli. Aslında metin kısa bile olsa gerçek bir sesi yansıtmalı. Bazen uzun metinlerde dahi sesin yokluğundan yakınıırken çok kısa bir metinde bunu başarmaya uğraşmak belki de yazarın kendi anlatısına meydan okuması demek.

“Öykü Uçları” öykünün uç bölümleri gibi. Bir ölçü yakalama derdinde. Kitabın sonundaki “brevis sed optime” ifadesi latince kısa ama en iyisi demek zaten.

Ali Teoman kendine özgü bir yazar. Bu kitapta alfabetik sıraya dizdiği her öyküye yıl ayrıntısı eklemiş ama yıllar birbirini izlemiyor. Alfabe “y” harfinde durmuş. İmgeler yoğun, çarpıcı. Yeni kelime kullanımı hemen göze çarpıyor. Estetik duygusuna önem vermiş. Kimi bir hikâyeye benzerken çoğu kurgusuz, bitimsiz. Sahneler durum tanımlamaları biçiminde. Sınırlarını zorlayan imgeler deneySELLİĞE dayanmış. Öyküler meditasyon hâlinde bir zihinle yazılmış duygusu uyandırıyor. Teoman yayınevine kitabın yeni yazma eğilimini temsil ettiğini, Beckett'in Foirades/Fizzles isimli eserini andırıldığını söylemiş. "Fizzles" sekiz kısa düzyazı parçası.

Dünyada çok çok kısa öykü örneklerinde ayırt edici birkaç unsur göze çarpar. Daha ilk cümlesinden okuru olayla, çatışmayla ve karakterle tanıştırmayı, sözcük ekonomisi yapması, yazarın keskin bir editörlükle öyküsünü iyice kısaltması ile ilgili özellikler öne çıkar. Bu anlamda acımasız davranmak zorunda hisseder kendini. Sıkıştırılmış bir form içinde kimi zaman sert köşeler, duyarlı merkezler yer alır. Okur hayatın güzelliğine, hüznüne, acısına, yıkımına ve kırılmağına kısa satırlarda tanıklık eder.

“Okurlarınıza olası en kısa sürede mümkün olduğunca fazla bilgi verin. Gerilimle boğmak için. Onlar neler olup bittiğini, nerede ve neden olduğunu o kadar iyi anlamalı ki, son birkaç sayfayı hamamböcekleri yese bile, hikâyeyi kendileri bitirebilsinler.” demiş, Kurt Vonnegut.

Çok çok kısa öykülerde bunu yapabilmek zorluklar barındırıyor. Bu bağlamda Ali Teoman’ın küçürek öykülerinin farklı olduğunu görüyoruz. Evet bir yanda kısa paragraflarla anlatmayı seçmiş ama daha ziyade belli bir duruma yoğunlaşmış. Bunu dağarcığına kendi sözlüğünden yeni kelimeler katarak gerçekleştirmiş. Örneğin “Akşam” öyküsünde kelimelerle resim yapar gibi atları betimlemiş. “Çakıl taşları” öyküsünün metaforu adında gizli zaten. “Kim” öyküsü bir hayat hikâyesi. Anlık durumlarda duyguların tanımlanması. Öykülerinde şairlik, yazarlık hâllerinin baskın olduğunu görüyoruz. Aciliyet duygusuyla kaleme alınmış sezgisel ve estetik kaygısı olan karanlık anlatılar.

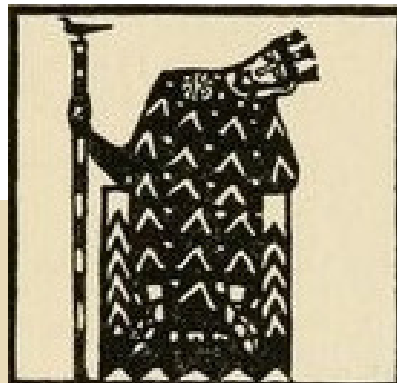
Okur ansızın ortaya çıkmış gibi derinde bir yerde uzun zamandır bekleyen hayatlardan parçalara rastlayabilir her öyküde. Birbirini tekrarlayan, tamamlayan küçürek denemeler mevcut içlerinde. Teoman’ın öyküleri birkaç dakikada okunur görünse bile aslında üzerinde epey düşünmeyi gerektiriyor.

Oyun seviyor Ali Teoman. Yazarlık yapmak için kendi ismine ihtiyacı yok. Nereden mi biliyoruz? Başka bir isimle Haldun Taner Öykü Ödülü’nü kazanmış oyuncu ruhlu bir yazar o. Herhalde ömrü izin verseydi damıtılmış öyküler yazmaya devam edecek, postmodern hikâyeler kurup değişik formlar kullanarak gerçekle oynamayı yine deneyecekti diye düşünüyorum.

Kaynak:

Ali Teoman. Öykü Uçları. Çok Çok Kısa Öyküler. Yapı Kredi Yayınları. 2014

Gamze Geray

Şiir Bölümü

Şule Çiftçi

Epilogue

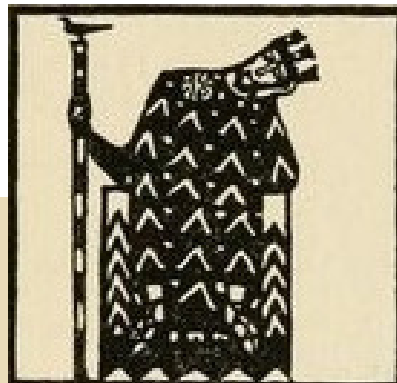
Carol Ann Duffy

(D. 1955)

16 yaşındayken Liverpool'u şair Adrian Henri ile tanıştı. Ona yakın olmak için Liverpool Üniversitesinde Felsefe okudu. 1983 yılından Ulusal Şiir Yarışmasını kazandı. Guardian dergisinde şiir eleştirmeni olarak çalıştı, Ambit dergisinin şiir editörlüğünü yaptı. Ted Hughes'ın ölümünden sonra 2009 yılında şairi azam olarak seçildi. Bu göreve gelen ilk kadın şairdir. 400 yıllık bir gelenek olan Poet Laureate. Kısaca Başşair, kraliçe tarafından atanan bir şairdir ve genelde devlet törenleri için şiirler yazması beklenir. Duffy 2019'a kadar bu görevi sürdürdü. 'Gelecek yüzyılda şiirin daha önemli hale geleceğini ve hayatımızda daha büyük bir yer alacağını' öngören bir şair olarak bu görevde de alışık olunandan farklı şiirler yazdı. Tartışmalar çıktı, zaten kadın olması, Adrian Henri'den ayrıldıktan sonra bir kadın şair olan Jackie Kay ile olan birlikteliği de tabloit basını hep meşgul etti. Daha sonra Manchester Metropolitan Üniversitesinde şiir dersleri vermeye başladı. T.S. Eliot şiir ödülünü kazandı.

Monologlara dönüşen aşk temalı şiirler yazan Duffy'nin şiirlerinde öteki, Aidiyet, cinsel kimlik sorgulanır

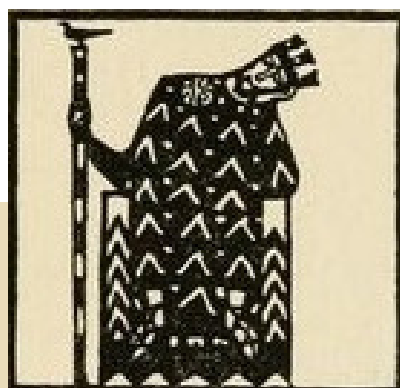
Duffy'nin önemli şiir kitapları Standing Female Nude (1985), The Other Country (1990), The World's Wife (1999) ve Rapture (2005)'dir The Hat(2007). Aşk Şiirleri (2010), The Bees (2011) ve Sincerity (2018)

Stealing

The most unusual thing I ever stole? A snowman.
Midnight. He looked magnificent; a tall, white mute
beneath the winter moon. I wanted him, a mate
with a mind as cold as the slice of ice
within my own brain. I started with the head.
Better off dead than giving in, not taking
what you want. He weighed a ton; his torso,
frozen stiff, hugged to my chest, a fierce chill
piercing my gut. Part of the thrill was knowing
that children would cry in the morning. Life's tough.
Sometimes I steal things I don't need. I joy-ride cars
to nowhere, break into houses just to have a look.
I'm a mucky ghost, leave a mess, maybe pinch a camera.
I watch my gloved hand twisting the doorknob.
A stranger's bedroom. Mirrors. I sigh like this - Aah.
It took some time. Reassembled in the yard,
he didn't look the same. I took a run
and booted him. Again. Again. My breath ripped out
in rags. It seems daft now. Then I was standing
alone among lumps of snow, sick of the world.
Boredom. Mostly I'm so bored I could eat myself.
One time, I stole a guitar and thought I might
learn to play. I nicked a bust of Shakespeare once,
flogged it, but the snowman was the strangest.
You don't understand a word I'm saying, do you?

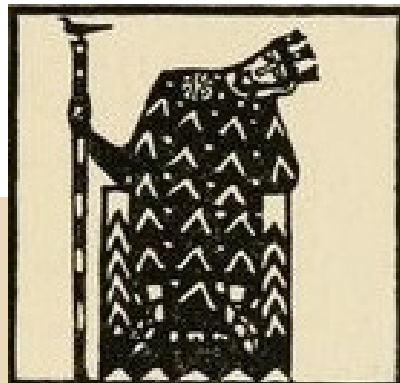

Çalmak

Yürüttüğüm en sıra dışı şey mi? Bir kardan adam.
Gece yarısı. Kış ayının altında muhteşem görünüyordu;
uzun boylu, beyaz bir dilsiz
Sahip olmak istedim ona dostum
bir dilim buz kadar soğuk bir zihinle
kendi beynimin içinde. Kafasından başladım.
Vazgeçeceğime ölürdüm daha iyi, istediğimi alamazsam
Bir ton ağırlığındaydı; gövdesi,
donmuş, göğsüme sarılmış, bağırsaklarımı delen şiddetli ürpertiler
Duyduğum heyecanın yarısı
Çocukların sabah ağlayacağını bildiğimdendi. Yaşam zor.
Bazen ihtiyacım olmayan şeyleri araklarım. Çaldığım arabalarla hiçbir yere
doğru turlarım, sadece göz gezdirmek için evlere girerim.
Ben iğrenç bir hayaletim, ortalığı karıştır, belki bir kamerayı pinciklerim
Eldivenli elimin kapı kolunu bükmesini izliyorum.
Bir yabancıнын yatak odası. Aynalar. iç çekiyorum. Aah
Biraz zaman aldı. Avluda kardan adam yeniden monte edildi,
aynı görünmüyordu. Koştum
ona çarptım. Tekrar. Tekrar. Nefesim liğme liğme
Artık aptalca görünüyor.
Duruyorum kar yığınları arasında bir başına, dünyadan bıkmış.
Can sıkıntısı. O kadar sıkıldım ki kendimi yiyebilirim.
Bir keresinde gitar aşırıdım ve çalabileceğimi düşündüm.
Bir keresinde Shakespeare'in büstünü uçurmuştum.,
En tuhafı kardan adamdı.
Söylediğim tek kelimeyi anlamıyorsun, değil mi?

Carol Ann Duffy

(Çeviri: Işın Güner)

*Duraksamalar'dan**

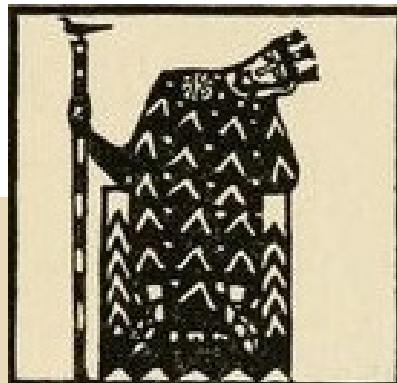
Bu beş yıl, ölümün kıyısında kurulmuştur. Bu beş yıl ne çok öldüm! Kendimi nasıl gördüm, beğenmişlik, ya da hor görme, aradan kaç hafta geçti ölüm üzerinden. Son görüşümden! Şimdi kadim topraklarında saklanan bir savaş dökülür İran'a, bu ölüm önemlidir. Sanki düzelmeyecek bir soğuk, sanki düzelmez bir hava. Hocamız da bunu anlatır. Resul yerine, peygamber deyişi Farsi! Bir türkü bitti! Şarkım nerede?

İşte belki, bir sessizliğe vardım, sona, ölüme. Yapmışken bir işi, bu yazgı yazıyı, iradenin gösterişini tamamlamak en mantıklısı mıydı? Göğün kaybolan, yiten, aklını kaybeden yanında var oldu yazı. Bize erinçmiş gibi gelen, esmerleşen, kızaran bu anlarda, ne inanç, ne de bilgelik aradım burada. Bulamadım tabi. O nedenle belki, burada bırakmalı göğün sabahını. Bilgece sözlerin arkasında onunla var olduğumu düşünüyorum hala, ona ulaşamasam da. Önemli olan yol mu? Dokuncası olan bir şey değil bu, içimde onsuz zehir ve Afrika! Burada bitiyor gök! "Kendine inanmayan hep yalan söyler."

Bir şeyin sahte olduğunu düşünmektir belki, örneğin her işi yapamam. Gerçek olan karmakarışık mıdır? Bu satırda olmamalısn, vazgeçtiğimi sanar deyip, ekliyorum. Böyle böyle karmaşasından kurtuluyor ideal olan. İdeal olan tektir! Sevgili Hanımefendi. Aslında iki şey değil bu, sanırım, hem orada hem burada mı? Hep kıyından sesleniyorum, kendimde miyim, ne istediğimi biliyorum. Ama bazen bu gürültünün ortasında anlamak istemediğim şarkıları tüketiyorum. İdeal olan tektir, içimde, göğsümde ilk kez, yüzüme, gözlerimin rengini, bizi biliyorsun demesini bekliyorum! Doğru yerde miyim? Her şey bir tanedir. Yaşadığın sınıfı biliyorsun değil mi? Takvime, zamana ihtiyaç var. Yine de, acıdan geçtik, geçmişsin, gördüm gözlerinde, kelimelerinden, benim kadar değilsin ama, bu mutlu etmeli seni. Aristokrat ruhum sana. Hüzün hakkında konuşalım!

(*): Kemal Tekin – Duraksamalar, Sayfa 5-6-7-8, Dönüşüm Yayın, 2021

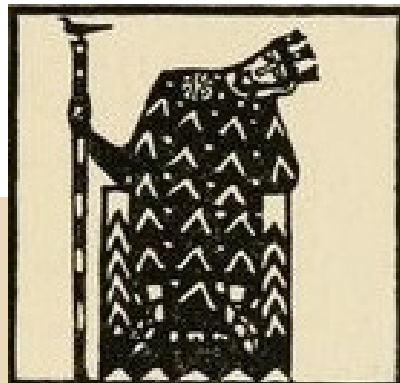

Psikolojiden, tansiyon, baş dönmesi, okyanus azalması, kelimelerin birikmesi gibi nedenlerle buradayım belki, pardon buradayım dedim, aslında bir çeşit değişme, transfer öncesi durum mu bu? Ama o kadar önemli değil. Sonuçta haber kanalındaki, televizyondaki kadın sunucu bile bir haftadır, benim gördüğüm aynı ayakkabıyı giyiyor, bizim karanlığa köşeden bakmamız, ayakkabımızın sağlam kalması. Ne ki!

Her şey tektir. Hüzünden bahsedelim. Elimde fotoğraf, yazı ve günlük bir işim var. Delilik mi bu? Bunları yapmak için duygulara gereksinim var mı? Kendime anlatamadığım onda zaten, artık rahat edebilirim. O da alıp bir kenara bırakmış olabilir. Çok tuhaf bu sonuçtan manifesto bekliyorlarsa yanılırlar. Savaştan çıkan bir şey değil bu! Barış nedir, neyin bedelini öder akıl! Arktik! Hep yazı var, bunu yaptığımız yeri biliyoruz ve yazı gözüm sende, bana olanın sana olmasına izin vermeyeceğim! İncim az mı? Kalbim kimde biliyorum. Her şey bir tanedir. Hüzün hakkında konuşalım! Tanrı'm gerçek yuvamı özledim!

Bu bir dilbilgisi hatası, dışa varmayacak! İlk görüşte bir şeye inanmayan ben! Bu denli yazıdan bahsetmem ondan. Siz üstelik göğün doğuşuna, batışına varırken, ben yalnız onunla bağımı kanıtlarken ta içeride, bu hata yeni bir anlam oluyor. Örneğin Ben Sana Mecburum bilemezsin. Ondan başka kimseye söylenmemiş cümlelerim var benim! Eğer bu cümlem yanlışsa, as beni en küçük Türkiye'de, kentinde, tam buraya konuyorsun orada ki!

Ben de böyleydim birkaç yıl önce. Güneş yalnızca Güneş'ti örneğin. Isıtan, ısıtması gereken. Ancak Güneş öğleye dek uyanmıyor artık. Başka bir şeye gereksinim oluyor. Bu belki Modernizm'den çok önce de belki böyleydi. Şimdi modern zamanlarda tek başına kalmış bir iktidar oyunu cümlede... Saldırgan ve hırçın. Sayın kelimesi epey tuhaf oluyor. Sayın Flaman bunun ötesinde bir şapka söylemi de olabilir diyor, yiten bir binanın önünde, en uzun gün. Avrupa Birliği ve saire, ve saire. Aklıma düşüyor birden, neden bir türlü Avrupa Birliğine girmedikimiz..! Genel geçer şeyler bunlar, saygılı, Nocturne op. 9 no. 2.

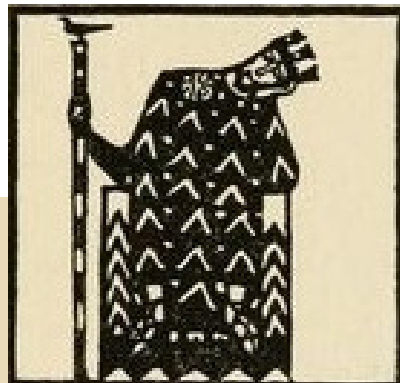

Ne olacağını merak ediyor belki de onsuzken. İçimde bir zehir büyüyor, büyüyen bu zehir tüm çocukluğumu elimden alıyor. Hoş sohbet bir zaman inanmadığın. Her şey başlar başlamaz sona eriyor. Kış diyorum, içimi ısıtmıyor cümleler. Yaz mı kalıyor cümle, kendi kendime cümleler kuruyorum, bir derinlerden alıp çıkaracağım, gül kalmamış kış da haliyle, kendimize de bakmamız lazım belki, bir şeyin fazlasıym belli ki! Kışın, denizin dalgası eksilmez. Aklımda küçük bir istek. Bu istek, yaz gibi. Kışın dilinden korkar. Bu sevecenliği hoşuma gidiyor. Onca şeyden noksanım ne, bir zehir büyüyor? Buradan kim gelebilir sana. Kim üzebilir, doğrudan, seni... Bekliyorum. Bana gelenler geldi, sen..! Belki bir kahve, belki sıcak bir çay! Başka bir şeyi gördüğümü mü sanıyor. Kent elimden tutmaz!

Moğolların solisti yıllar öncesinden sesleniyor, dünden beri. Sözlerin etkileyici olmasına karşın, ses beynimi tırmalıyor. Bir umudu kovalamam gerekir belki, burç bilgim yeterince iyi değil ama. Hep yolun iklimi bu, ancak yol tek başına geceyi saklar. Kıyısına ilişilen bir bank olmuş bu, aklıma böyle geliyor. Televizyonda bir reklam: Kribati, Papua Yeni Gine gibi bir reklama kurban edilişi. Bir kuratör olduğunu düşün, reklam yazarı, hangi iklimi kurban ederdin varmak istediğin kişiye, o ılıman iklime, yağmura, sona!

Elime garibaldi renkli bir dolma kalem almalıyım. Poloroid bir yağmur yağdı gün boyu. Uzakta kalan kuzenimin çektiği Alman işi fotoğrafta nasıl çıktığımı nasıl yazabilirim, bu çok genç ölümü ve Türkçe bile varamazken o yanıma. Mürekkep elimde kuruyor. Yeni bir şey kalmıyor, yol önemli, bu son mürekkep kuruması belki, son mu? Arkadaşım bir de şöyle geç çocukluğumuz Anamur'unu buluruz belki de! O gelmeyecek nasılsa, gelse bile ne olacak sanki diyorum kendi kendime. Öyle kendimi avutuyorum..!

Bu yazıların her hangi biri üzerinde konuşulmak için yazılmadı, yalnız düşünmek için vardır belki. Bir opus sectile'nin üzerinde ilk yürüdüğümde, Anamuryum'da 20'li yaşlarındaydım, oldukça geç, benim gibi unvana sahip biri için. Sahi, şimdi aklıma geldi, bunun, yazının, temelinde olan şey ne ki! Hangi inanç, eskil felsefe mi, köşesinde öyle düşünüp kaldığımız! Ve senden başkasına izin vermediğim, eleştiriye! Hangi binada bu?

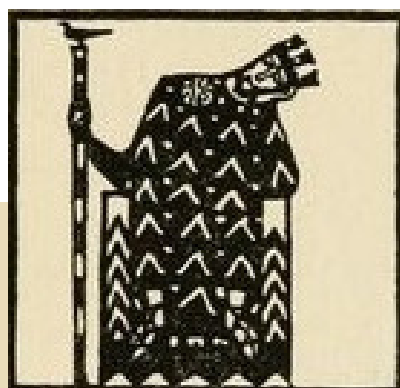

Neden bilmiyorum. Senin sevmediğin fotoğrafını saklıyorum. Bu bana çok sağlıklı bir davranış gibi gelmese de, güzelliğini öve öve bitiremediğim birisin nasılsa, her halde hoş görür diye aklıma gelen seni, o eskilerden kalma pop şarkılarında, şarkılarda nasıl da var ediyorum. Boş vermek kolay mı? Senin gözlerin, senin sözlerin demekten çekinmeyin diyor içimde bir şey. Senin bana sözün ne ki! Bu şarkılardan yeni bir şeylere varıyorum. 70'lerden... Ancak her keresinde beni yabancıların, bizimkilerden daha çok anlaması gücüme gidiyor. Girls that scuba, yorum yapmış fotoğrafın altına, girlsthatfreedive, look at this, diye! Kahroluyorum!

Kendime geliyorum mu bazen, hiç bir zaman olmasa da Castro'yu bile anlamaya başladım. Doğruyu, yanlışını bilmek nedir ki, Ankara'ya varmak. Bir de Küba'ya. Bu o kadar hoşuma gitmiyor, bir başkente sensiz varmak. Siz hiç bütün kelimeleri bir kişide kaybettiniz mi? Uyku çözümdür, ha burada, ha başka bir yerde, yokluk aynıdır! Seni kaybedeceğim korkusu var... ilk çıktığım kız aklıma geliyor. Yaş 17-18, sen hiç öpüştün mü diye sormuştu... Ben nedense, o yıllarda üniversite sınavına hazırlandığımdan kaçmıştım ondan, çocukluk, belki sevmemek... Şimdi Sevgili Hanımefendi, sen'le ilgili her şey az geliyor, ya gelmezsen, ya olmazsa, hiç kimseye böyle varamadım. Bir bankaya giderken, gitsem diyorum kendi kendime. Aslında bu biraz da ondan gitmek diye aklıma geliyor, gidemiyorum ondan, rakamlar, finans... azla yetinmek... Müthiş bir seni kıskançlık... vazgeçmemek... ne yapar benden uzakta. Küçük bir çocuk yalnız kalır mı, bunlar sakar mı ki uzak kaldı senden? Acıya daha ne kadar dayanabilirim, aklım vazgeçtiğim! Bunlar, akşam, yağmur, onca şeyle nasıl baş ederim! Doxa?

Bir gün her gün, bir bu fikre sahip çıkıyorum. Gözlerime bakıyor tam öğrendim dediğimde bir çelişki, sokak ağzı... Onurlu bir kadın oluyor dinlencenin ortasında şarkı, onun büyük zannı, kulaklarımdan gitmiyor. Göğsünde bir kim var, bir nişan bunu aklım hep alıyor! Yalnız o sese varıyorum. Bir fikre sahip çıkıyorum! Bu fikirle ilgili bir anım yokla var arasında, tek başıma yolda kalırım. En ufak yankıda yalnız kalınca, yolumuz diyorum ama olmuyor! Kimseye görünür mü yol, sahibi bilir bunu! Bizimle olduğunu söyleyen var, öyle görünürler, sokak ağızları bilmezsin hiç, kesilmiyor. Ellerin, gözlerin gün diyorum, inanmıyor. Ben onunla çok az vakit geçirdim. Fikir olmuyor! Düş ve gerçek, aynı anda iki yerde usum.

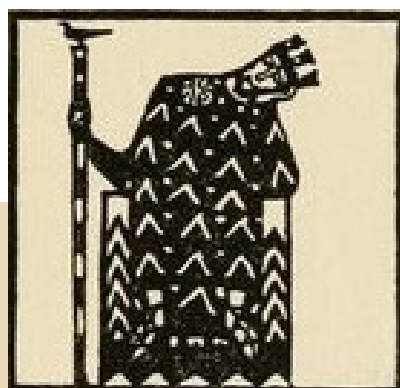
Aslında ailemi öldürmeyi ben istemedim diyor Rigor Mortis. Biliyorum Bay Mortis diyorum. Size neler oluyor tahmin ediyorum, bir çok kişide bununla karşılaşılabilir. Bunun adı da var bilimde, ama siz bunu o kadar dert etmeyin. Kendinizi nasıl hissediyorsunuz. Çevremdeki herkesi de öldürmüş gibiyim diyor Rigor. Bu haliyle başka bir durum aklıma geliyor. Uslanmaz bir aşkı canlandırıyor sanki, Mortis, ben kime ait olduğumu bilirken, kendimi kaç kere öldürdüm, bu ülkede onlar için, ama o vardı belki. Rigor ise, katı, kaskatı halden bahsediyor, bunun tersinden!

Romanımda ayak diremeliydim. Kaçan giden bir zamanda değil. Huzurun da gözyaşı vardır, yaban kalmanın. Hep zekiyiz ya! Ben konuşmak için can atan biri değilimdir aslında. Onda hayatı görmekle ilgili bu! Ondan vazgeçmemek. Ellerimde hep o, onun havası, küçük bir eline sağlık kelimesi bile ne kadar gönendirir bir bilsen, benimle beraber onayladı, bu anı, mutluluk saati, kendimizi tanıyoruz, ilkin bu ve o, hüznün ve neşe, o beni yanından ayırmasa, bu zamanda böyle bir şey olur mu? Sevgili Hanımefendi, senin!

Anlamamak diye bir şey söz konusu olmayacak. Bu yolda öyle giderken, kaç kere fotoğrafladığım bu yerde, muhakkak bir kişi, bir çiftin el ele görüntülerini yakalamışımdır. Ama bu kez anlamaktan kaçıyorum. Onsuz bir şeyi anlama gayreti yok! Yolu hızla tüketip eve varıyorum. Gözlerime ancak bu şekilde sahip çıkıyorum. Sanki onsuz güzel bir yeri anlamıyorum!

Hiç bir zaman sanırma itiraz etmiyorum. Boşa yaşadım belki, onsuz, karanlığa varamadım. Karanlığın içinden baktım, günü bekledim, teslim olmadım. İnancım bir arşiv kaydına dökülüyor artık, eskil kentler ve kılıçtanmış bu, hatta daha tuhafı, bir derviş olmadığım halde derviş dedi bana bir postnişin. Nedir bu, nasıl bir zaman, ne eskiyi bilirim, ne de yeniye, kimin zannı bu. Zaman bir görünür, bir kaybolur, 40 şair olsam yazamam bir hevesi demişti şair. Şairde değilim artık, ta oradan buraya önermeler var. Ona göre bir hevesim belki. Bu beni çok üzüyor. Çok sevmemiştım ona göre belki. Güzün son yaprağı! Orada, orada beni nasıl gördün ki Sevgili Hanımefendi! Albayım, hep kara kıışmışım! Ağacın, güzün son yaprağı!

Kemal Tekin

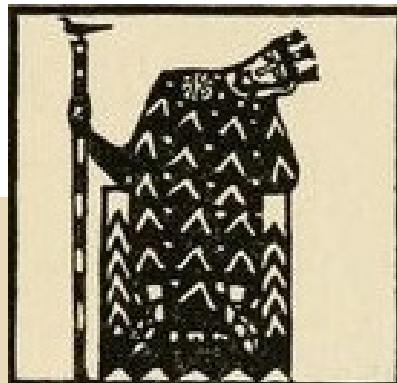

Francesca Yvonne Carouthch

(D. 1937)

Mongol bir ailenin çocuğu olarak Paris'te doğdu. Yazar Frederick Tristan'la evlendi. Avrupa'yı, Latin Amerika'yı, Türkiye'yi, Sovyetler Birliğini, Yakın ve Uzak Doğuyu dolaştı. Ungaretti, Montale, Dino Campana'nın şiirlerini çevirdiği Venice'de uzun süre yaşadı. Kendi şiirleri ilk kez 1954'te yayımlanan kitabı ile gün ışığına çıktı ve Françoise Sagan'ın "Günaydın Hüzün" isimli eseriyle birlikte Fransa'da o yıl iki edebiyat olayından biri olarak kabul edildi. 1974'te Cocteau Ödülünü aldı. Şiirlerinin dışında bir oyun, bir roman ve kısa öyküler yazdı.

Biz iki sarhoş güneşken
İncirlerin sükuneti içinde
Yapışkan gece parça parça saçılırken
Ölü kentlerin üstüne
Duyduğumuzda
Gizli tohumların yoğun ağlayışını
Dünyanın kesafeti altında
Nanelerden büyük bir ateş yakacağız
Duyurmak için düğününü
Karanlık ruhlar nehirlerinin
Ve katmerlenmiş susuzluğumuzun

.....

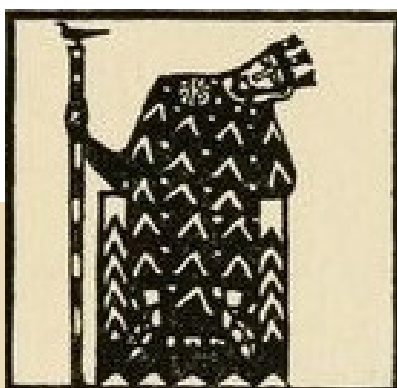
Bir badem ağacı gibi açıyor gece
Güneşler patlıyor duvarlarda
Sağlıklı etlerin yıldızları
Sarkıyor sinelerimizden
Yaralar ekiliyor kuma
Bakışlarımızın vahşi otları
Batıyor kalbin içine
Fakat kanımızda saklıyoruz
Bir orman yağmurunun kokusunu
Soğuk yataklarımızda yakalıyoruz
Sonsuz düşüşünü sessizliğin

.....

Gölgenin ve sessizliğin çocuğu
Uzaniyorsun büyük yataklarına
Nanenin ve yaban yuvaların
Düş kuruyorsun geniş nehirde
Ayın alevinin yiyip yuttuğu
Ellerin akıp gitti rüzgârına
Okyanusların ve ormanların
Nerede senin gecelerin kaybolmuş melek?
Şafak dinle kanı, bunca zorlanarak atan
Ağır çeliğin dökümlerinde
Hissediyor musun gelen korkuyu
Göğsünün içinde bir bıçak gibi?
Geçip gidiyorsun ülkelerimizden
Tekne kayboldu sisler içinde
Görmüyorsun güneşin parladığını
İlk sabahı gibi dünyanın

Not: Ayrılmış kısımların hepsi farklı şiirlerdir. Başlıkları yoktur.

Sana geliyorum kaynağın baş dönmeleriyle
Uyuşmuş taşın içine
Direnerek çimenlere kenetlenmiş ölüme
Sızıyoruz içine sınırsız bir imparatorluğun
Sonuna kadar açık uygunsuzluğumuza
Sessizlik tutuyor soluğunu
Hareketsiz rüzgârın tam ortasında
Ve aynaların velvelesinde
Ayinlerimiz sabırla zaptediyor yüksek duvarları
Hareketlerimizi izlemeye devam et
Biz durağan yıldızlarız
Kuştüyü dünyalarda afallamış böcekler

.....

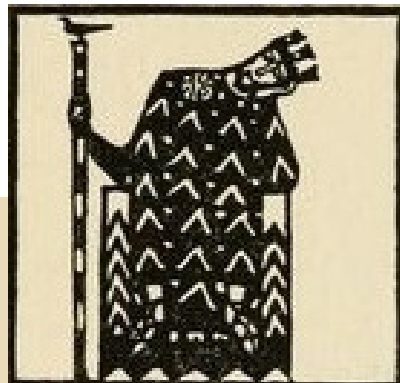
Yükseliyor ormanların kanadı
Heyecan verici yaprakların ardında
Hayalet insanlar çekiliyor ağaç kabuklarının altına
Hücum ediyorlar hindistancevizinden şatolarınıza
Kızıl zamana ekildi o yüce diken
Yıldızlı esrarın kanatlı cehennemi
Cıvanın ve sülfürün evi
Bir kuştüyü tarafından büyülendi
Düşlerin terazisinde
Yükseldi ağırlığı mantığın
Bu kanlı mezhebin
Üçüncü sahnesinde

.....

Kasırganın beyaz gülü yaptı
Hiçbir şeyin, hâttâ bulutun bile yapamadığı
Onun bozulmayan ağ tabakasını

Francesca Yvonne Carouthch

(Çeviri: Ayten Mutlu)

1911, 1912

Mujer en un trébol

İşlem şiir no. 24

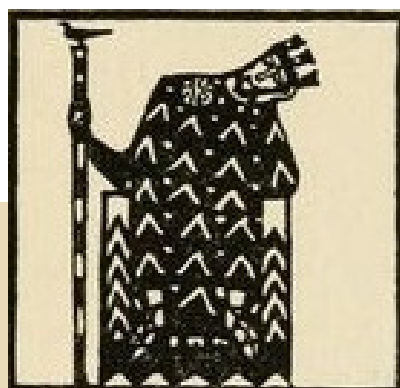
sosyal medyan kâder + (1957 – yağmur) + su
indir. or download elvis x mean woman blues

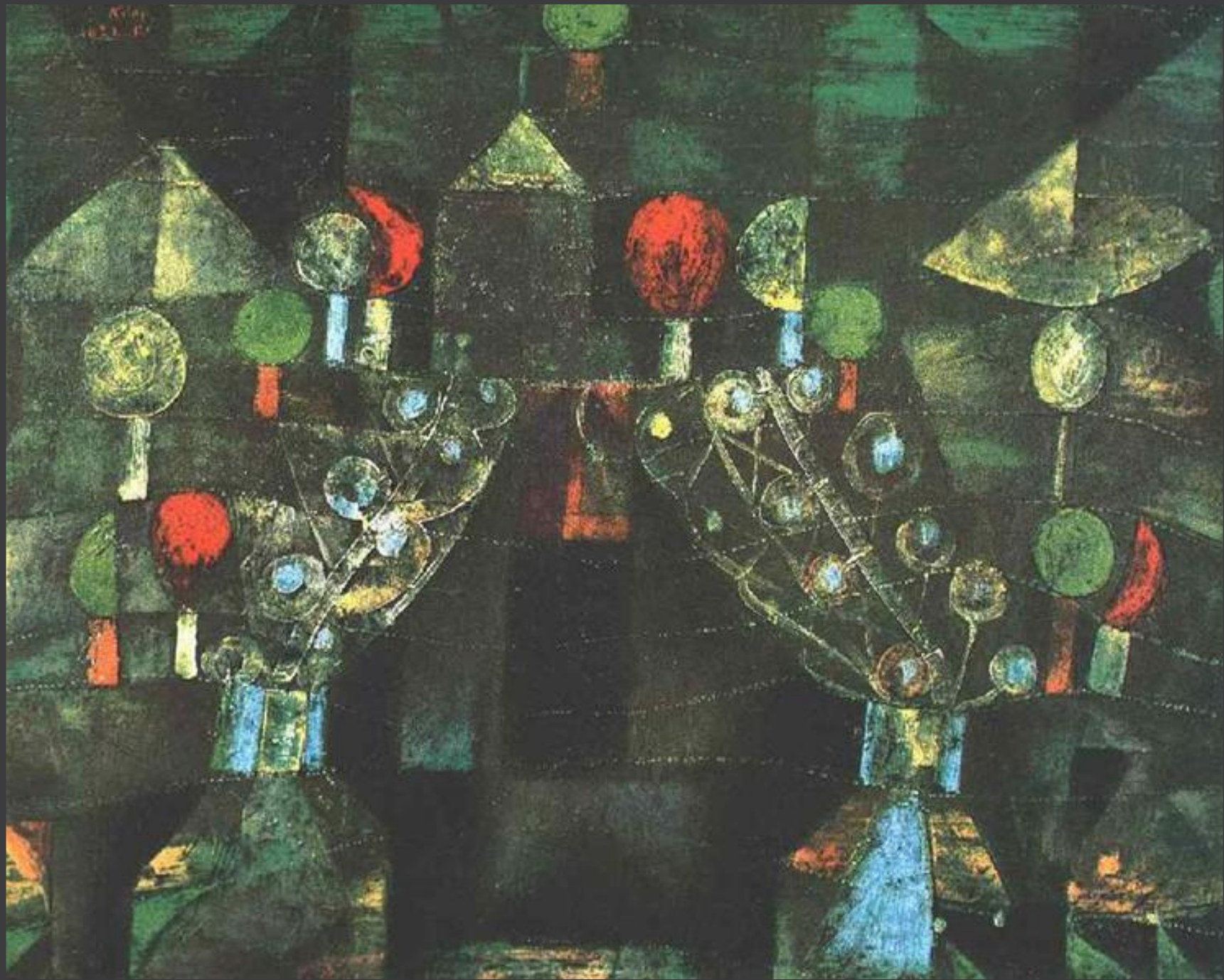
kanın içindedir zaman + (masa x mavi) +
sen – ben = gıyâbî âşık

istanbul + ma = ?
akşamî akşamlar

- kanı anlıyan zamanı da anlar
- en büyük iç tehdit aşktır
- yerli gök
- gelecekçi milliyetçiyim
- oturma odamda bir tatar kedi boğlur. bir bo
rdo
kedi sunî teneffüs yapar.
eşyâlar da ağlar > ben ağlarım = bir joy
stic
kin ömrü uzar. ya da
oturuma odamda ar
tık oturmuyorum. sevec
eğin kişiye ki
râya verdim kendimi. b
elkiyse seversin di
ye beni.

Umut Yalım

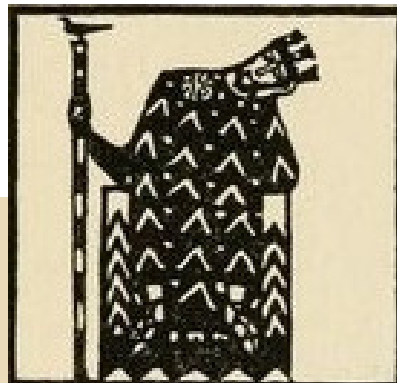
1306

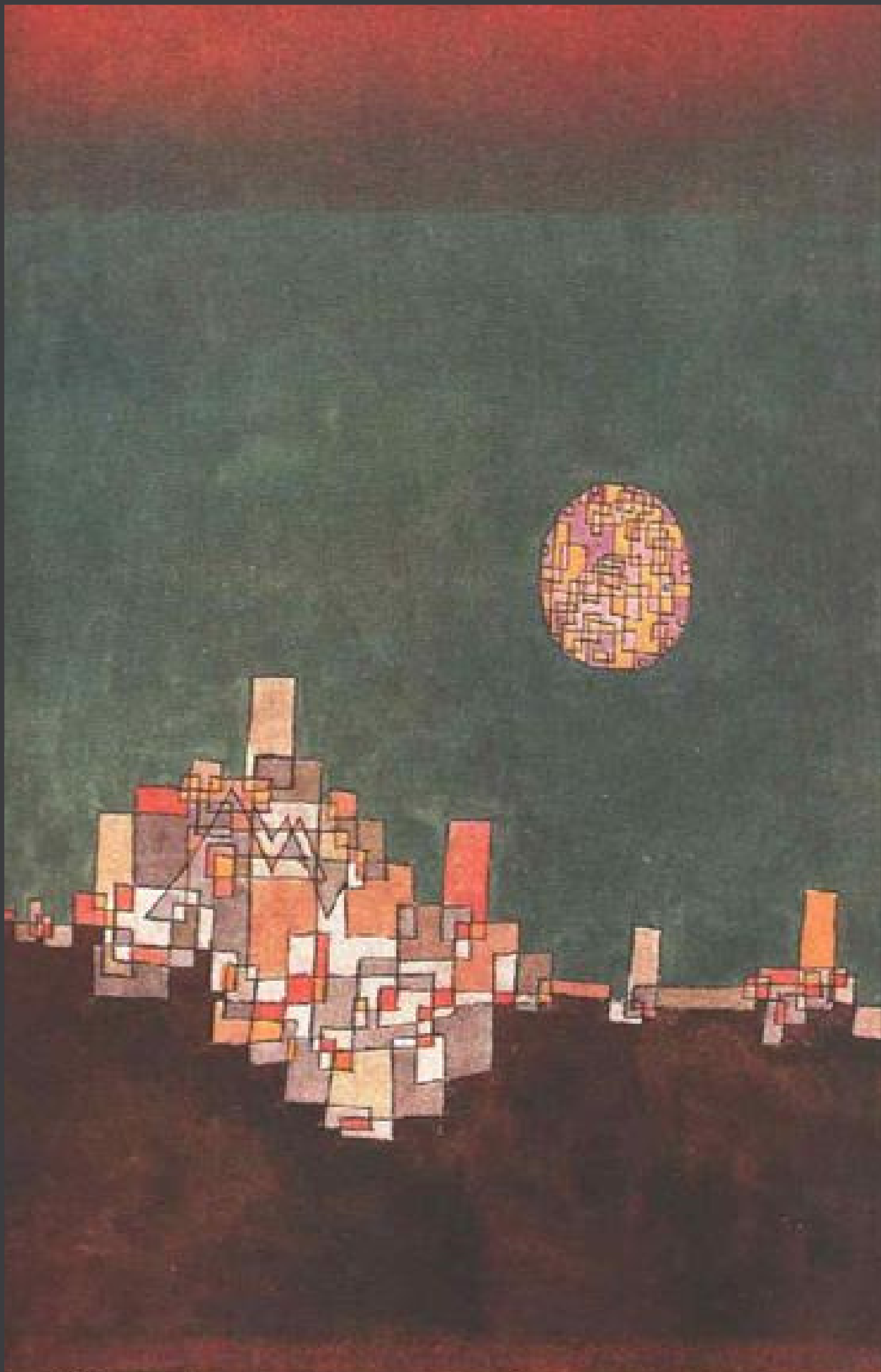
Surprise is like a thrilling — pungent —
Upon a tasteless meat
Alone — too acrid — but combined
An edible Delight.

.....

Sürpriz -keskin- bir bahar gibi
Tatsız tuzsuz bir et
Üstünde –
Tek başına çok acı ama birlikte
Ağızlara layık Lezzet.

Emily Dickinson
(Çeviri: Nazmi Ağıl)

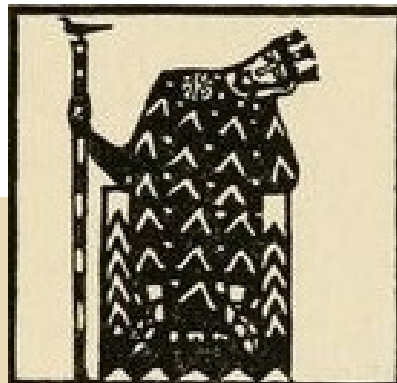

Cennet

Uyanmak için iradeye gerek yoktur
Kendi kendine açılır göz
Terlemiş olur vücut mevsime göre ya da üşümüş
O ise ikisinin vasatını bulmuş
Ama serinlik için gereken esinti yokmuş
Yapraklar durağan, kalın gövdeye uymuş
Bağırsaklar ve mesane bomboş
Bacak arası ise dümdüz olmuş
Göbek deliği de kapalı
Sanki doğmamış hiç, hep varmış
Dökülmüş meme uçları, sırttan fark kalmamış
Emzirmeyecekse kimseyi, aynı zamanda doğurmayacakmış
Karın bari acıksaydı; o da ne, dudaklar da gitmiş
Konuşamayacağına göre nasıl anlatır derdini
Yoksunluktan ağlayan bir organı yok, ne derdi
Geriye kalıyor yapmak, ufak bir gezinti
Hayda! Sabitlenmiş eklemleri
İlerlese de bir hedef bulamayacak, çekici
Diğer duyularını çalışır bulmuş, olmasa da dili
Dış kabukta ferahlık, burundaki koku canlılık
Gözlerde karışmış renkler
Sesler de iç içe, bulanık
Bir süreç içinde sanki, bir yandan değil de
Her şey hareket halinde gibi ya da takılı yerinde
Yine de bir eksiklik geziniyor bir yerde
Konum ve rota yok ne dışarda ne içerde
Demek ki keramet, değildi doyumda
Mutluluk da yok kendi başına
Acı gerek dindirecek ve aç bir karın doyuracak
Soruyor kendi kendine, "beni ne güldürecek"
Ağız açıldı yüzünde ama yok bir şey gülecek
Karnı guruldadı, bir şey yemek gerek
Tanrı seslendi, "Al sana bir ihtiyaç"
Serbest kaldı bacakları, besin verdi bir ağaç

Alpay Eglenen

1940 F4

2. 10. 1940 Stein Lehr Elacupon

Parnasos'a

Yolculuk'tan, I, 25-27

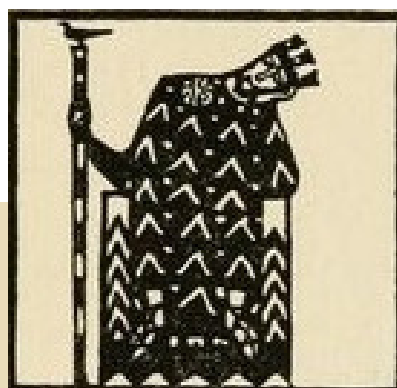
“Yo, que siempre trabajo y me desvelo
Por parecer que tengo de poeta
la gracia que no quiso darme el cielo...”

.....

“Ben ki, hep çok çalışırım, içimde saklı duran
Şairi ortaya çıkartmaya,
ama gel gör ki kaderim pek yanaşmaz bana onu bağışlamaya...”

Miguel de Cervantes

(Çeviri: Zeynep Öztekin Yıldırım)

Namludaki Gözyaşı

I.

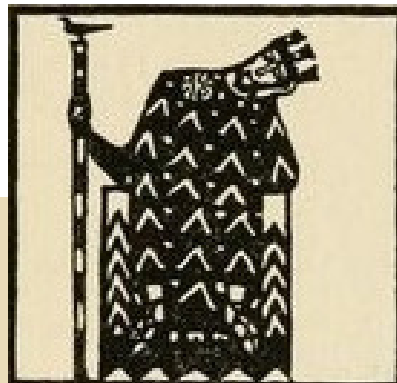
Havada barut-havada kükürt kokusu
Ve dilde ağır bir isyan
Sonra kan-sonra gözyaşıdır dökülen
Sonra solgun yüzler
Ve donukluk belirten gözler

II.

Gözler askıda-gözler havada
Asılı ve dalgındır okyanusta
Ara dağlar-sıra dağlar ve patikalarla
Ense köklerinden avuçlarla
Taşımaktadır aşkı sırtına

Buna
Hiç kulak kesilmedi kuşların sesi
Buna
Hiçbir ceylan dayanmadı dağlardaki

O kar beyazı-o narin gülüşü
Bastırsın içindeki ölüyle kendisi

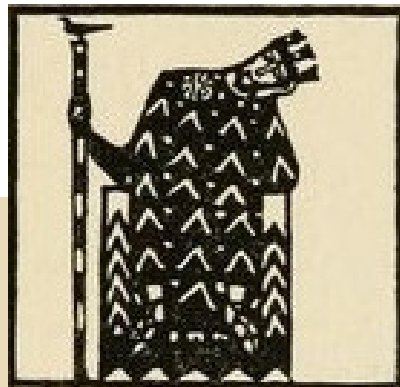
III.

Çok kere öldün
Ve de dirildin

Kâbusların
Yok artık

Ve namlun
Gözü yaşlı bir pusula
Uyuyabilirsin

Taner Deniz

Don Kişot'tan, Birinci Cilt, XXXIII. Bölüm

“Busco en la muerte la vida,
salud en la enfermedad,
en la prisión libertad,
en lo cerrado salida
y en el traidor lealtad.
Pero mi suerte, de quien
jamás espero algún bien,
con el cielo ha estatuido,
que, pues lo imposible pido,
lo posible aún no me den.”

.....

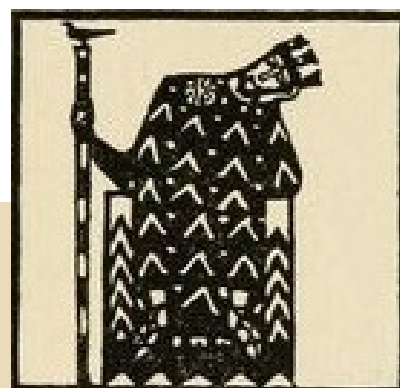
“Ölümde yaşamı,
hastalıkta sağlığı,
hapiste hürriyeti,
tutsaklıkta serbest kalmayı
ve hain olanda sadakati ararım.
Hiç iyilik ummadığım bahtım,
gökyüzüyle bir olmuş,
imkânsızı istediğimi bildirir,
mümkün olanı da bana çok görür.”

Miguel de Cervantes

(Çeviri: Zeynep Öztekin Yıldırım)

(ç.n): Don Kişot'ta yer alan bu dizeler için Cervantes bana ait değil dese de günümüzde pek çok araştırmacı (bknz. Pedro C. Cerrillo Torremocha) Don Kişot'ta yer alan şiirlerin Cervantes'e ait olduğunu doğrular.

Yanlış vurulmuş bir kesik tüm bu kayıtsızlığa

Oturdum

bir şeyler düşünerek ve dünyada bulduğum bir yarığı genişletir gibi değil
haksızlığa “dur” der gibi de değil

-hiç değil

öyle bir duruşum olmadı, hep kamburdu sırtım

-kambur da kalacaktır.

Oturdum sormadan yarının planını

ülkemiz üzerinde oynanan malum oyunları

siyasi çıkıntılıklar yapmadan öyle

alelade, düpedüz ve sanrısız ilk kez

sabırla saydım günleri saatleri dakikaları

saniyeleri değil -saliseleri belki.

Kur farkı katmadım hiçbir duama ve düşmanıma

ne kadar acı çektiysem o kadar kaldım

faiz haramdı, vaaz verdim yok paraya

dostluğumdan verdim, görmedim onu sonra

ihtiyacı kadarını aldılar ömrümden

-ağa dolanan balıkların gözlerindeki tuz kadar.

Kararsızlıkla değil, “şöyle” dedim oturdum

oturduğum yer manzarayı kapatmadı

kimse sinemada beni uyarmadı omzuma dokunup

hiç zaman yaram soğumadı kabuk bağlayacak kadar

kimse kimseyi anlamadı, bana anlatılan buydu

yaşadığım buydu

-aşamadığım bu.

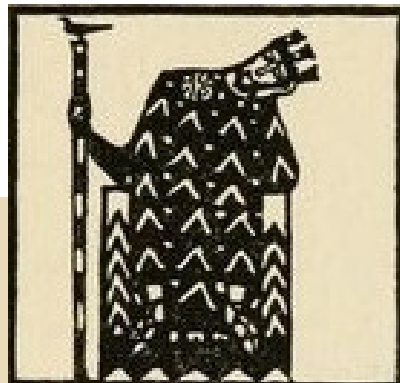

Oturdum
kimsenin yerine değil
kendi yerime bile değil
boştu oturdum, kimse sahip çıkmadı
kimse neden demedi oturdum
kimse kalk demedi kalkmadım
kalk diyen olsa kalkar mıydım sorgulamadan
polis kimliğimi sormadı, kayıtlara geçmedi adım
babam anar gibi oldu ama annem gibi değil
başkası gibi andı adım, başkasıydım ona
-ve Sartre'ca bir yabancılığa dik gömülürken
kendi adıma başkalaştım, öyle oturdum
böylesini bildim.

şimdi kalkma vaktidir, yürüyeceğim uzağa
kendimden, dünyadan, uzaydan, tanrımdan feragat edip
aynalara döneceğim aynalar kadar
sevgilim beni lağvetsin canım
kardeşim beni ah bilsin
-ilga olayım tapınağında.

Sıva tutmayan duvarlara sreyim yüreğimi ellerimle
arındım sanarak kan akıtmayı.

Furkan Bulut

Şule Çiftçi

Dialogue

I26

To fight aloud is very brave,
But gallanter, I know,
Who charge within the bosom,
The cavalry of woe.

Who win, and nations do not see,
Who fall, and none observe,
Whose dying eyes no country
Regards with patriot love.

We trust, in plumed procession,
For such the angels go,
Rank after rank, with even feet
And uniforms of snow.

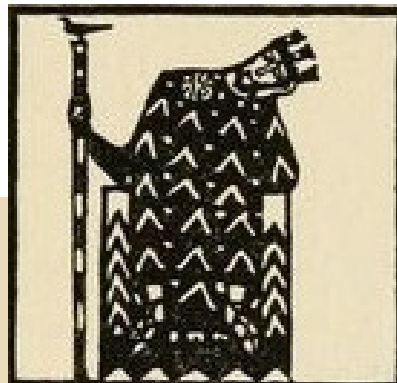
.....

Naralar ata ata döğüşmek
Cesaret işi
Çok daha şerefli dir yalnız göğsünde
Acının süvarisini koşturan kişi.

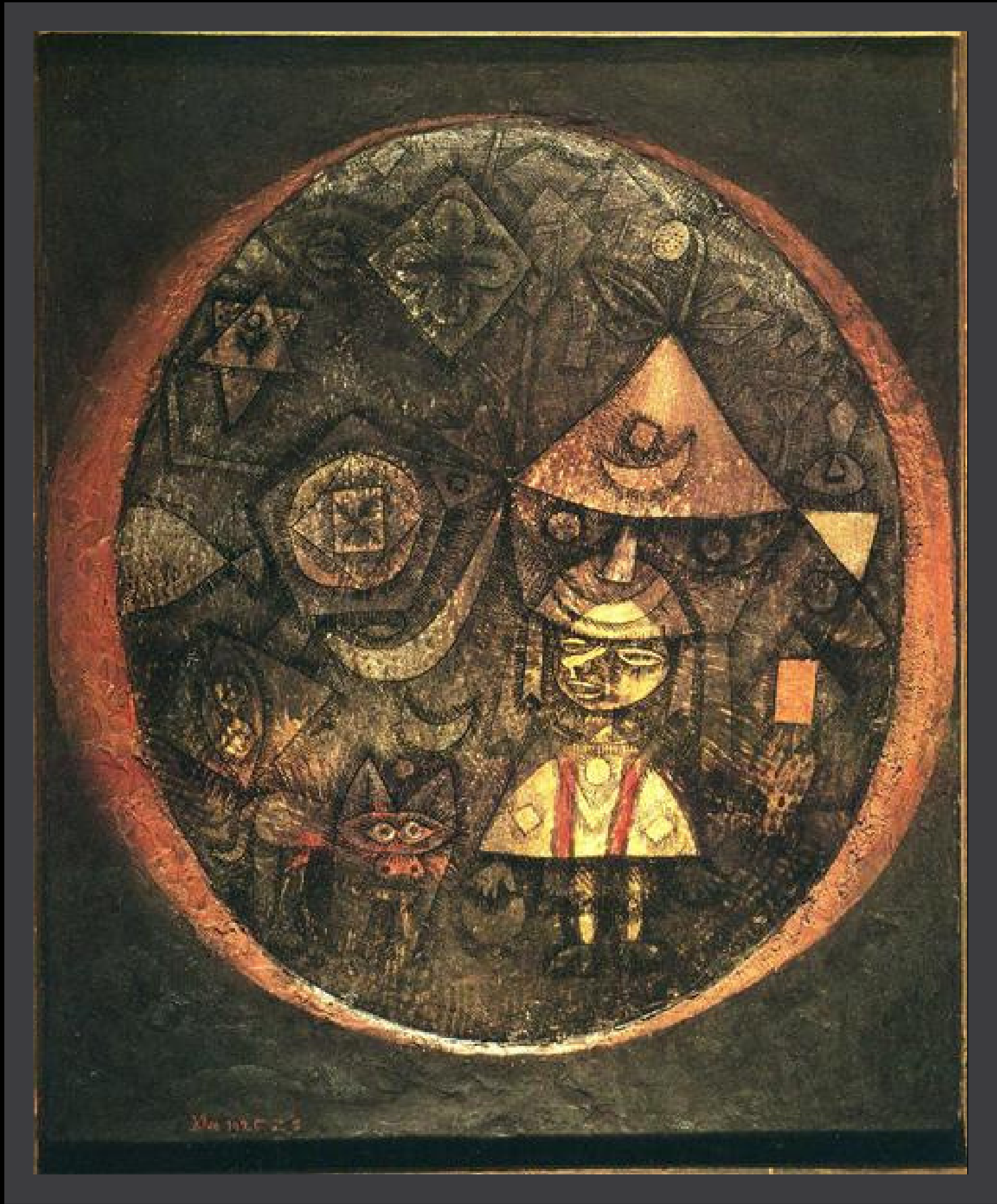
Kimseler görmez, oysa kazanmıştır,
Düşer, kimse kulak asmaz,
Kapanırken gözleri, onu hiçbir millet
Şehidim diyerek bağına basmaz.
İnancımız o ki böylelerinin peşinden
Melekler gider, gösterişli alaylar
Halinde saf saf, uygun adımda,
Üniformaları kar.

Emily Dickinson

(Çeviri: Nazmi Ağıl)

Çevirmenin Seyahatnamesi

bilmez misin ki yolculuk
kabul olunması istenmeyen
en mahcup duadır
belki kanmalıyız buruk dinine otobüs camlarının
hiçbir yolcunun inanmadığı
ve mensup olduğu hepsinin

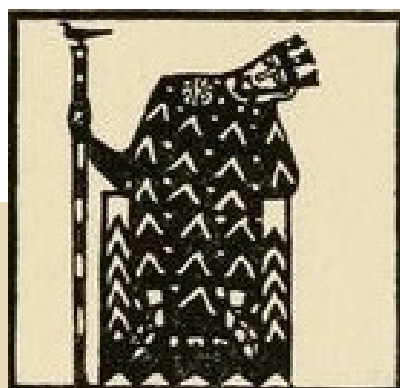
kadim bir alfabedir hızla akar
düş uçmaz kervan geçmez ihmal sırtı kasabalar
iki yanında iki ölünün birbirini gömdüğü
kirpiklerde çürüyen görgü tanığı camların
kum soylu çöl yazgısından

eski bir ayettir anımsarım
suretimin gölgede ağarmayı unuttuğunu
ve hiçbir kuşun içinde
kalmadığını gökyüzünün

*(kimsesizliğin
ne büyük bir kalabalık olduğunu
çok önceleri adından öğrenmiştim)*

nasıl anlatırım üçüncü mevki bir şiirde
dilsiz sızısını
birbirini uğurlayan iki avuç içinin

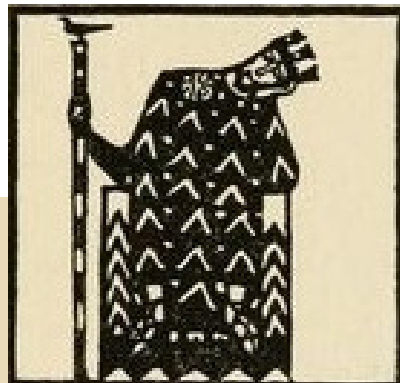
bavula sığmayanların yürekte taşındığı yolculuklarda
dilini bilmediğim bir memleketin
tanıdık türküsüdür

okunmaz

bu çağın tarlalarında
türkçeye çevrilmiyor gülümseyişin

Deniz Dağdelen Düzgün

Şule Çiftçi, İstanbul merkezli bir sanatçı ve mimardır.

Yarattığı figüratif formlarla çoğunlukla kaosun içindeki sessiz, fark edilmeyen duyguları vurgular.

Anlamları başkaları tarafından yüklenen kelimelerle, belirsiz şekillerle ve her an farklı bir hafıza oluşturan renklerle oynayarak kaostan sadeliğe akan bir ifade yaratıyor.

Toplumdan ya da kendisinden kaynaklanan farklı duyguların yansımalarını ve yoğunluğunu hissediyor, denge ve duyuların gücünü resme yansıtıyor.

1075

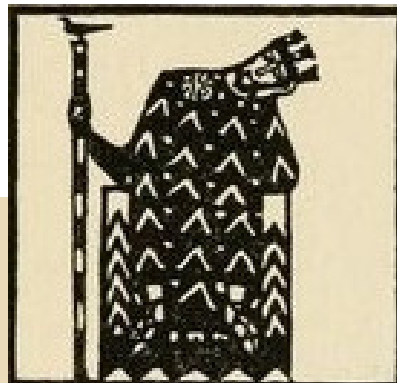
The Sky is low — the Clouds are mean.
A Travelling Flake of Snow
Across a Barn or through a Rut
Debates if it will go —

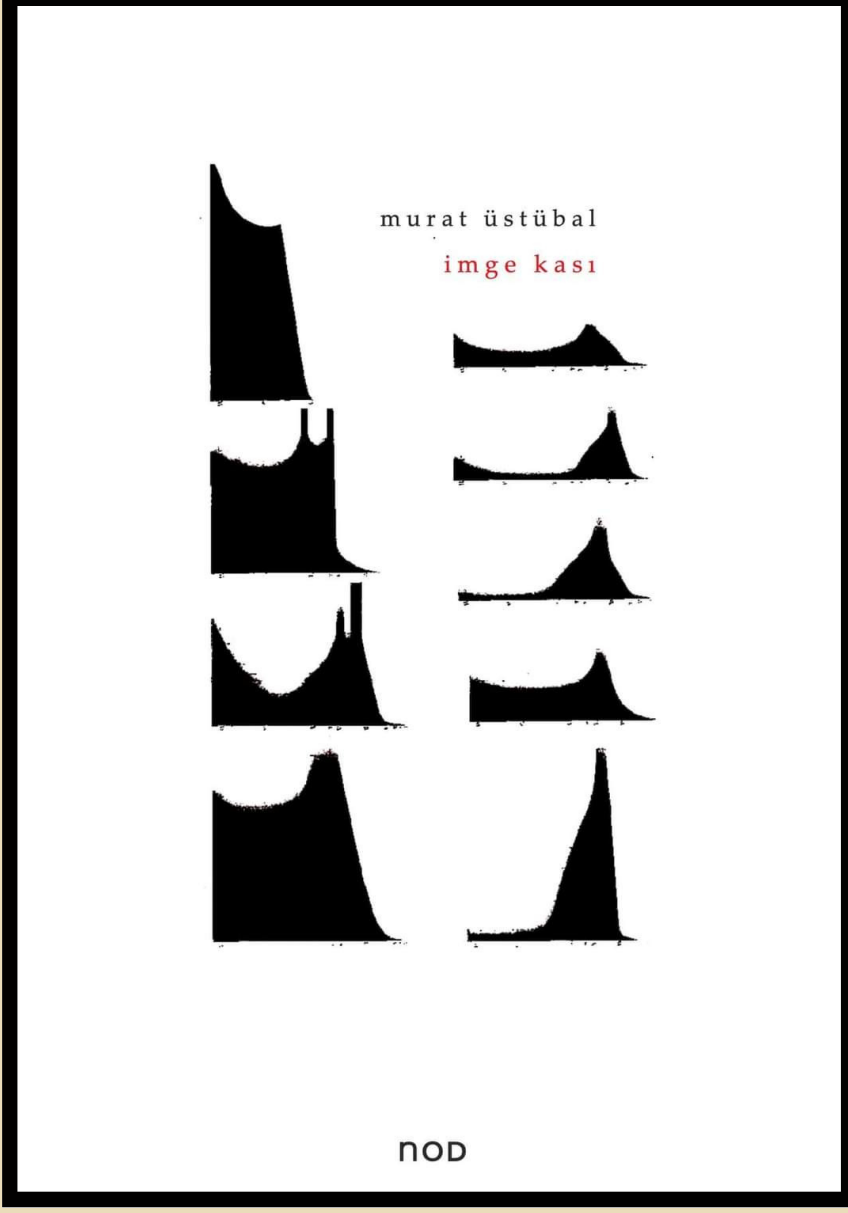
A Narrow Wind complains all Day
How some one treated him
Nature, like Us is sometimes caught
Without her Diadem.

.....
Gökler alçalmış – Bulutlar hain,
Gezgin bir Kar Tanesi
Bir Ahır önü ya da Oluk üstünden mi
-Kararsız - Gitmeli iyisi –

Cılız bir rüzgar sızlanıyor gün boyu
Kendine kötü davranan birinden
Tabiat bizim gibi soylu Takıları
Yokken yakalanır bazen.

Emily Dickinson
(Çeviri: Nazmi Ağıl)

"Olup bitenler için çok erken olup bitmediklerini anlamaya, zamanda-oluş ile tarihte-oluş arasında değerli bir haber adına, süreç takibinden yılmayan ergen tarihi ele alır zamanı değil. İp olmadan da atlanır altından üstünden ip koleksiyoncusu değilsen, ve ipi tutup da bırakmayan için ne kötü bir son: praksis. Olmuş şeyleri aktaran son biteviye değildir, enformatif süregiden.

Haberi olmayıp da haber verendir çocuk: doğallıkta süregiden toplayıcı."

---

n o d 29, şubat 2022

14.8 x 21 cm / 48 sayfa

"yaprak düşmez kul ölür
biz evde
garip bir müstehcenlikle konuşuruz sıradan şeyler
hakkında
bizi bir aile yapan bu
(ben ancak taşa yattığımda uzağa gidiyor bir gemi
sarıldığımda taşa, taş daha derine, daha uzağa gemi)"

Tabiat Kitap, Şubat 2022

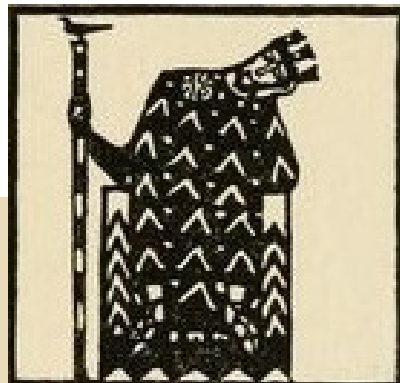
13 x 19.5 cm / 120 sayfa

Çocukluğumun Ağaçları

Çocukluğumun ağaçları çimenlerde uzun boylarıyla
suçlayıcı sütunlar gibi dizilmişler
kafalarını sallıyorlar: Nasıl biri oldun sen böyle?
Değersiz biri gibi geçiyorsun yanımızdan!
Sen çocuktun, her şeyi bilmeliydin,
niçin bir hastalığın kapanına yakalandın?
Bir insanoğluna dönüştün, şaşılmalı ve nefret dolu.
Çocuk olduğun zamanlarda bizimle uzun sohbetler ederdin,
bilge bir bakışın vardı.
Şimdi sana hayatının sırrını açıklamak istiyoruz:
Bütün sırların anahtarı ahududu bayırındaki otlardadır!
Uykucu, seni sarsmak istedik,
uyandırmak istedik seni, ölü olandan ve uykundan.

Edith Södergran
(Çeviri: Elif Firuzi)

Söyleşi

Ahmet Akarsu ile Söyleşi

Fakat öyküde fazla, özgün olmayan bir biçimde veya yerinde kullanılmayan şiirsellik metnin yapısını bozuyor, kurgunun sağlamlığını zedeliyor. Bu yüzden ben de yazarken sürekli kendimi "Şimdi şiir değil öykü yazıyorsun!" diye uyarırken buldum. Yoksa ipin ucu bir kaçtı mı yazdığınız şey öyküden çok iskeleti olmayan bir pelte yığını oluveriyor, ayakta duramıyor metniniz.

Batuhan Çağlayan: İlk olarak Ahmet Akarsu kimdir? Kısaca tanıtır mısınız kendinizi?

Ahmet Akarsu: 1999 İstanbul doğumluyum. İstanbul'da yaşıyorum. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı son sınıf öğrencisiyim. Karabatak'ta yazıyorum. Kendimce bir şeyler yapıyorum.

B.Ç.: Gömleğin Biri'nin ortaya çıkış hikayesi var mıdır? Varsa anlatabilir misiniz?

A.A.: Aslında bir hikâyesi yok. Yalnızca belirli bir sürecin ürünü. Kitap yıllar içinde yazılmış öykülerin derlenip toparlanmış hâli diyebilirim.

B.Ç.: Okurluktan yazarlığa doğru ilerleyen süreç nasıl gerçekleşti?

A.A.: Kitapların içine doğulan evlerdendi bizim ev. Babamı elinde hep kitapla gördüm. Hep okumaya teşvik etti beni. Okumayı babam sevdirdi. Annem de masallar anlatırdı. Dinlemeyi ve anlatmayı da annem sevdirdi. Sanırım en kökte bunlar var. Liseye kadar uzanan süreçteyse daha ziyade babamın kütüphanesinden kitaplar okudum. Bu okumalarım daha çok dikkatimi çeken ve belirli bir kıstasa göre olmayan okumalardı.

Yine o kütüphanede üç kitaba rastladım ve onlar düşünce dünyamda etkili oldu: "Okumak, Yazmak ve Yaşamak Üzerine", "Fîhi Mâfih" ve hemen sonra da "Devlet". Bütün bunlarla edebi bir şeyler yazmaktan önce daha çok kendimce okuma notları alıyor, onlar üzerine düşünüyordum. Bu böyle liseye kadar devam etti.

Lisede sayısal seçmişim fakat lise üçte "Tutunamayanlar" ı okuyunca hayata bakışımda bir şeyler değişti, başka şeyler yapmak istediğimi duydum, edebiyatta bir şeyler yapmak istediğimi fark ettim. İşte sonrasında alan değiştirdim, sınava sözelden girdim ve FSMVÜ TDE 'ye girdim. O vakte kadar evde kendimce öyküler ve şiirler yazıyordum. Başlarda tabii öykünmeler şeklinde gerçekleşmişti bu ve sonra sonra kendi sesimi ve üslubumu bulmaya başladım.

Sürekli yazdıklarımı, iyi bulduğum eserlerdeki ifadelerle karşılaştırıyordum. Ve beni okuyacak, eleştirecek işinin ehli bir yazar arıyordum fakat çevremde öyle bir tanıdığım yoktu. Dergilere gönderdiğim şiirler öyküler bu süreçte üç beş yıl reddedildi. Ben de her seferinde yazdıklarımın tekrar tekrar çalıştım veya bir çoğunu attım. Böyle bir dönemde üniversite başlamıştı. O sıra ilk şiirim Akatalpa Dergisi' nde yayımlandı. Ramis Dara yayımladı ilk şiirimi, buradan kendisine selam ve teşekkür ederim, sağ olsun, ilklerin yeri ayrı oluyor. Sonra o dergide aralıklarla üç şiirim daha yayımlandı.

O sıralarda Füsusul Hikem'i, Muhyiddin-i Arabi' yi okudum. Onu okumakla içimde çağlar atlamış gibi hisettim. Ve Nietzsche'yi okudum sonra. Calvino'yu, Refik Halid'i, Kemal Tahir'i. Böyle birçok yazarlar şairler kitaplarla tekrar tekrar tanıştım. Onlar edebiyat ve düşünce dünyamda hep yoldaşım oldu.

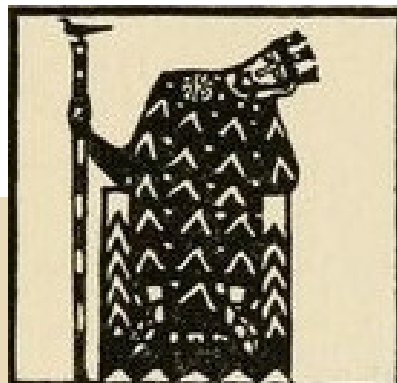
Ve üniversitede A.Ali Ural Hoca'mla tanıştım. O sağ olsun yazdıklarımı beğendi ve beni kendi yazı atölyesine çağırdı. Pendik Yazı ve Şiir Atölyesi. O vakitten beridir atölyeye devam ediyorum. Benim için okurluktan yazarlığa devam eden süreç asıl Ali Ural Hoca'yla tanışmamla rayına oturdu diyebilirim, hâlâ nitelikli bir şekilde okuyup yazmaya çalışıyorum.

B.Ç.: Siz aynı zamanda şiir yazan birisiniz. Ayrıca şiir kitabınız da var. Şiir yazan birisi olarak öykü kitabı çıkarmanızın sebebi nedir?

A.A.: Şiir ve nesir, yazmaya başladığımdan beri beraber gidiyor bende fakat önce şiir kitabım çıktığı için sanki öyküye sonradan bir heves olsun diye, sırf denemek için geçtiğim düşünülebilir. Ama dediğim gibi şiir ve nesir benim için hep birbirinin tamamlayıcısı oldu. Biriyle ifade edemediğimi diğeriyle ifade edebildiğimi anlayınca nesrin ve şiirin imkânları üzerine düşünmeye başladım. Ve bu öykü kitabı da bu birliktelikten doğdu.

B.Ç.: Öykü yazarken şiir yazma geçmişinizin katkıları oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?

A.A.: Katkısı oldu. "Şiir hızı"nı öyküye taşıdığımı düşünüyorum. Yani şiirin imge gücü, birden sizi atmosferine sokar. Bu imkânı öyküde kullanmaya çalıştım. Edgar Allen Poe' nun "tek etki" dediği, okuyanında bir şimşek çarpması gibi yankı uyandıracak şekilde kurgulamaya çalıştım hep öyküleri. Kısacası şiirin imgeleştirebilme gücünün bu "tek etki" yi uygulamaya çalışırken bana katkısı oldu.

B.Ç.: Öykücülüğünüzü nerede konumluyorsunuz?

A.A.: Öykücülüğümü bir yerde konumlandırmıyorum. Çünkü bugün düşündüğüm şeyi yarın düşünmeyebilirim, yani o yüzden edebiyatta kendimi belirli bir konuma sabitlemeyi tercih etmiyorum. Fakat öykülerini sevdiğim ve kendilerinden etkilendiğim bazı isimleri söylersem belki bir cevap olur: Sait Faik, Sabahattin Ali, Refik Halid, Calvino, Buzzati, Papini, Poe, Rasim Özdenören, Ferit Edgü, Tomris Uyar...

B.Ç.: Karabatak Dergisi'nde de yazıyorsunuz? Karabatak hakkında bahsedebilir misiniz?

A.A.: Karabatak, A. Ali Ural'ın çıkardığı, iki ayda bir çıkan bir edebiyat dergisi. Ali Ural Hocanın yıllardan beri devam eden yazı atölyeleri var ve buralardan edebiyatımıza yüzün üzerinde eser kazandırıldı. Her meslek ve yaştan insan bu atölyelere okumak ve yazmak ortak niyetiyle geliyor ve yoğun bir çalışmayı sürdürebilenler belirli bir sürenin sonunda kendi eserlerini ortaya koyuyorlar. Bu şekilde birçok ödüllü yazar da çıktı bu atölyelerden. Karabatak da işte bu atölyelerin ırmaklar hâlinde akıp döküldüğü havza diyebilirim.

Fakat dergide yalnız atölyelerdeki yazarlar şairler yer almıyor, alanlarında tanınan değerli yazarlar, şairler, akademisyenler, eleştirmenler de yer alıyor dergide. Ve dikkatinizi çekmiştir, her sayı bir kitap kalınlığında çıkıyor. Her sayı bir isimle röportaj yapıyor ve yanında her sayı bir dosya işleniyor. O dosya ne hakkındaysa o alanla ilgili konuk yazarları da oluyor derginin. "Karabatak" isminin hikâyesini merak eden olursa da Youtube'dan Şule Sanat kanalına bakarsa, orada A. Ali Ural Hoca bu konuyu açıklıyor, dileyenler bakabilirler.

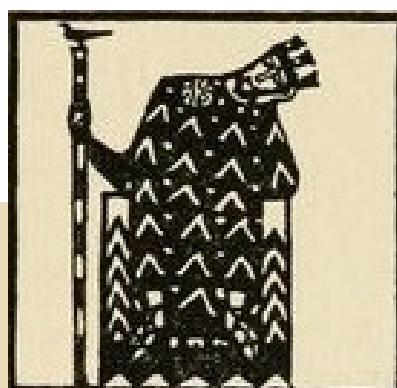
B.Ç.: Şair kimliğiniz üzerine konuşursak, şiirlerinizin diğer şiirlerden ayrışan ya da ön plana sokan özelliği, özellikleri neler?

A.A.: Şiirimin merkezinde bir hakikat arayışı var diyeyim. Bir özü arıyorum, o öz, tâ varoluşun başlangıcına dair bir şeyler saklıyor ve tabii insanın yaratılışına dair. O öze yaklaştırmaya çalışıyorum. Bir nevi felsefi bir çaba gibi. Şiirde işte o öze dair bir şeyler var, şiir yazarken o öze yöneldiğimi duyuyorum. Yazdığım her şiirde farklı biçimlerde buna çalışıyorum.

Çağrışımlar arası sıçramalarla şiirimi örmeye çalışıyorum. Metinlerarasılık yapacaksam da onu kat kat örtmeye çalışıyorum çünkü diğer türlü hoşuma gitmiyor. Fakat bazen bilerek bazı göndermeleri açık bırakıyor, bazı kalıpları hafif dokunuşlarla değiştirip tekrar kullanmaya çalışıyorum; klişe dediğimiz şeyler bazen üzerinde biriken anlam tozlarını silerek hâlâ çok şey ifade edebiliyor çünkü.

Böyle şeyler.

Başka şairler veya şiirlerle kendimi karşılaştırmak yerine her yazdığım şiirde daha önceki yazdıklarımın farklı ve daha iyi bir şiir ortaya koymaya çalışıyorum.

B.Ç.: Güncel şair ve yazarlardan kimleri takip ediyorsunuz? Nedeniyle açıklayabilir misiniz?

A.A.: Aslında o kadar çok okuyacak şey var ki günümüz şair ve yazarlarının takdir edersiniz ki hepsini takip edemiyorum. Elimden geldiğince güncel, işlemekte olan edebiyatın nabzını tutmak adına yeni çıkan kitaplara ve arada bazı dergilere bakıyorum. Şair ve yazarlardan isim vermem gerekirse Bahaddin Tuncer, Sevgi Yerlioğlu, Naile Dire, Batuhan Çağlayan, Betül Aksakal, Derya Atsan, Kadir Daniş gibi isimleri sayabilirim.

Hepsini okumamda farklı sebeplerin etkisi vardır belki ama ortak bir nokta olarak gerçekten her birinin kendi alanlarında kendi üsluplarıyla özgün işler yaptığını düşünüyorum.

B.Ç.: Öykü, şiir yazarken Türk Edebiyatı'nda neyin eksikliğini doldurmaya çalıştınız ya da neyin üstüne katkıda bulunmak istediniz?

A.A.: Açıkçası Türk Edebiyatında bir şeyin eksikliğini doldurmak için değil kendimi tanımak için yazıyorum. İnsanlardan bir insan olarak eğer kendimi tanırsam, insanı tanıyacağımı düşünüyorum ve binbir farklı çehresiyle insanı anlatmaya çalışıyorum.

Bunun yanında eski edebiyatımızda halk ve divan diye bir ayırım belki akademik olarak yapılabilir ama ben her ikisini bir alıp klasik edebiyatımız diyorum. Asıl kaynağım orasıdır. Oradaki zenginliğin bugüne nasıl taşınacağı üzerinde düşünüyor ve bunun için çalışıyor, her yazdığım yazıda farklı denemeler yapıyorum.

B.Ç.: Neden Şule Yayınları'ndan çıkmasını tercih ettiniz?

A.A.: Şule, Ali Ural Hoca'nın kurduğu Karabatak'ı da bünyesinde barındıran bir yayınevi. Atölyeler, dergi ve yayınevi bir bütün aslında. Ali Ural Hoca edebiyata yeni ve özgün isimler kazandırmayı kendine ilke edinmiş birisi. "Edebiyat göğünde her yıldızın yer var." der hatta. O yüzden bu atölye, dergi, yayınevi üçlüsünü asıl olarak bu yola hasretmiş diyebiliriz. Ben de atölyelerinden birinde ve dergideyim. Ayrıca okuldan öğrencisiyim. Ali Ural Hoca atölyelerinde ve dergilerinde yer alan, yazdıklarını beğendiği ve artık bir eser verme vaktinin geldiğini düşündüğü kişilere Şule Yayınları'ndan kitaplarını çıkarma imkânı veriyor. Benim için de öyle oldu. Bu yüzden Şule.

B.Ç.: Son olarak şiir ile öykü arasındaki ilişki üzerine düşüncelerinizi alabilir miyiz?

A.A.: Şiirle öykü arasındaki ilişki tam nedir bilmiyorum. Genelde öykünün romana göre şiire daha yakın olduğu söylenir. Olabilir gerçekten.

Fakat öyküde fazla, özgün olmayan bir biçimde veya yerinde kullanılmayan şiirsellik metnin yapısını bozuyor, kurgunun sağlamlığını zedeliyor. Bu yüzden ben de yazarken sürekli kendimi "Şimdi şiir değil öykü yazıyorsun!" diye uyarırken buldum. Yoksa ipin ucu bir kaçtı mı yazdığınız şey öyküden çok iskeleti olmayan bir pelte yığını oluveriyor, ayakta duramıyor metniniz.

Öyküde şiirin gücünden yararlanmak insanlara cazip geldiği için bence son dönemde bu tarz yönelimlere rastlayabiliyoruz. Ben de aynı şeyi bir şair olarak fakat şiirin ve öykünün - her ne kadar türler arası sınırlar günümüzde artık çok belirgin olmasa da- birbirinden farklı huyları olduğunu aklımdan çıkarmadan yapmaya çalıştım diyeyim. Ve bu söyleşiye davetiniz için teşekkür edeyim Batuhan Bey.

B.Ç.: Ben teşekkür ederim.

Öykü Bölümü

Narkissos

Eriyordum. Sokak boştu.

Hızlı adımlar atmam gerekiyordu. Çünkü ayakkabılarımın eriyen tabanlarının evimin önünde izler bırakmasını istemiyordum. Sapsarı, minicik bir kedi yavrusu beni takip ediyordu. Benim miydi bu kedi? Sarmal bir kediye sahip olduğumu anımsıyorum bir zamanlar. Belki onun yavrusuydu. Sarsakça yürüyordu peşimden. Siyah eriyiklere yapışacaktı o minik patileri şimdi, yanacaktı. Onu göğsünden yakaladım, çevreyi kolağan ettim, geniş, bol ağaçlı bahçelerden birinin içine bıraktım duvarın üzerinden. Yokuşu indim sonra. Bir düğün konvoyu park etmişti az ileride. Beş katlı, duvarları fasaritli, yeşil binanın önüne. Korna çalan arabalar, göbek atan insanlar, davulcu, zurnacı... Galiba damat şu adamdı, hani simsiyah bıyığı olan. 70'ler tarzı, yakışmış, yine moda oluyordu bu bıyıklar. Davulun ritmi arttı. Zurnacı acemiydi herhalde, o tempoyu yakalayamadı. Beyaz bir kapıdan, gülücükler içinde, elleri kınalı, başı duvaklı, bembeyaz bir gelin çıktı. Arkasındaki gölgede duran, gizlice ağlayan kadınlar anne tarafından olmalıydı. Davul sapıttı. Köşeyi döndüm ve hızlandım.

Eriyordum çünkü. Her adımında bu eriyiş fazlalaşıyordu. Cadde boştu.

Masum bakışlı bir köpek, nemrut bakışlı başka bir köpeğe yanaştı. Birinin tasması mavi, diğerininki yavruağzıydı. Tasmaların ipleri köpeklerin yanından hafif bir eğimle aşağı kayıyor, karşılıklı duran beyaz bacakların üst taraflarına doğru tekrar yükseliyordu. O beyaz bacaklılardan birinin ayakkabısı lacivertti, diğerininki toz pembe. Otobüs durağında bekleyen üç kişiden biri o ayakkabıların rengine hiç aldırmadan beyaz baldırlara bakıyordu. Otuzlarına yaklaşmış o kirli sakallı adamın, siyah çizgili açık mavi gömleğinin üzerinde ter lekeleri gözüküyordu. Adamdan uzakta oturmaya çalışan, bankın kenarlarına ilişmiş, başörtülü iki kadın epey yorgun duruyordu. Şu lüks evlerde çalışıyorlardı büyük olasılıkla. İşleri bitmişti, kendi evlerine dönünce ne yemek yapacaklarını düşünüyorlardı belki. O yüzden bir yere bakıyorlarsa da hiçbir yanı görmüyorlardı, gözlerinin donukluğundan belliydi bu. Trafik ışıklarına ulaştım o sıra ve hızımı iyice artırdım.

Erimem bir türlü bitmiyordu. Arkama hiç bakmıyordum ama emindim ki yollarda siyah, belki de kırmızı izler bırakıyordum. Bulvar boştu.

Büyük olasılıkla üniversiteye yeni başlamış, gencecik bir kız, önündeki sarı arabanın tamponuna geçirmişti. Telaş içerisinde kendini yelliyordu eliyle, kırmızı arabasının yere saçılmış far camlarına bakmamaya çalışıyordu. Çarptığı arabanın sahibi kazanın önemsiz olduğunu anlatmaya çalışıyordu ona kibarca. Kız pek dinlemiyordu onu. Arabası epey pahalıydı ve sanıyorum ki ona babası almıştı. Yanımızdan kocaman bir otobüs geçti birden. Çevreye gürültülü müzikler yayan, içinde tepinen bir sürü liseli oğlan barındıran, iki katlı bir otobüs. Kazandıkları bir basket maçından geliyorlardı herhalde. Açık pencerelerin bazılarında kravatlar sallanıyordu. Kaldırımından yürüyen bıkkın bir adam, kendi kravatını

düzeltilip onların arkasından kötü kötü baktı. Sanıyorum ki şu aşağıdaki devlet dairesinde memur olarak çalışıyordu. Bir sigara çıkardı cebinden, yaktı, içmeye başladı bezgince. Sigara dumanı gibi bir kadın geçti sonra hızla yanımdan. Açık gri, daracık bir elbise giymişti, bedeninin tüm güzel hatlarını bonkörce sergiliyordu. Meyve ağaçlarıyla dolu bir çiçek bahçesi gibi kokuyordu o buram buram parfümü. Kesin sevgilisine gidiyordu. Yolun ortasına doğru ilerledim ben de son hız, hatta koşarak.

Eriyecek bir yanımın kalmaması gerekiyordu artık, çoktan yok olmam. Ama çırpınıyordum yine de, inatla var olmaya çalışıyordum. Göbek boştu.

Tepesinden sular fışkıran bir havuz vardı göbeğin ortasında. Sol yanında bir sürü çocuk. Çıplak ayaklı, pespaye giysili, zayıf mı zayıf, birbirinden kirli çocuklar. Biri elini uzatmış, yukarıdan akan sulardan içmeye çalışıyor, biri ayağını kenardan sarkıtmış, tenini siyaha çevirmiş kirleri çıkartmaya çabalıyordu. Diğerleri kararsız gibiydi. Aralarından en küçük olanı soyundu birden, atlayıverdi sulara. Gülmeye başladı sonra da, suları çipildetti. Diğerleri de kararlıydı artık, onu izlediler hemen. Ben öte tarafa geçtim, ıslanmak istemedim.

Erimem durmuştu galiba. Arkama, geldiğim yollara ve bulunduğum zemine bakmaya korkuyordum ama. O yüzden dibimdeki havuzun ortasında bulunan heykele baktım. Birbirine sarılmış üç çıplak kadın, denizden fırlamış falezli bir ada gibi simsiyah dikiliyordu karşımda. Anında tanıdım heykeli, sevindim. Evet, o güzeller güzeli su perileriymi bunlar. O dilenci çocuklar gibi sulara atladım şevkle. Zorlana zorlana heykelin tepesine tırmanmaya giriştim.

Ellerim ıslak olduğu ve yeniden erimeye başladığım için pek çok kez suya geri düştüm. Zaten kadınların taştan bedenleri kavisliydi, tutunacak bir yanlarını bulamıyordum bir türlü. Denedim de denedim. Belki uzaktan beni gözlemleyen biri için şapşalın tekiydim, soytarılıktı bu devinimim. Zavallılık, tükenmişlik. Umursamadım kimseleri ve pes etmedim. Heykellerden birinin elini, ötekinin başını kullanarak sonunda başardım. Yaşasın! En tepedeydim şimdi.

Yanımdan akan bedenim sulara karışıyordu her an. İçli içli miyavlayan bir kedi sesi duyuluyordu uzaklardan. Çeşitli arabaların ritmik korna sesleri. Kimi güçlü, kimi zayıf köpek havlamaları. Durağa hızla gelen bir belediye otobüsünün fren ciyaklamaları. Kırmızı bir spor araba, egzozunu patlatarak hızla geçti tam önümden. Kaldırım kenarındaki iki katlı otobüsten kravatt sallayan gençler indi marşlar eşliğinde. Serinden bir esinti yaladı sonra tenimi. Azıcık sigara dumanı, bol bol lavanta, bergamot ve kiraz çiçeği. Bir de aşağıdaki çocukların şamataları. Deve güreşi oynuyordu bazıları. Şunlar su savaşı. Biri kendine yuvarlak bir parkur yapmış, hızlı tempoda yüzüyordu diğerlerinin arasından. Sular dalga dalgaydı.

Kendi yansımamı görmeye çalıştım inatla. Siyah kadınların taştan bedenlerine ve gri göğe bulanmış, kırık bir gölge vardı suda sadece. Uzaklara baktım hüznle. Özlem ve nefretle. Âşık olabileceğim bir yüz aradım. Kimse yoktu. Çünkü şehir bomboştu.

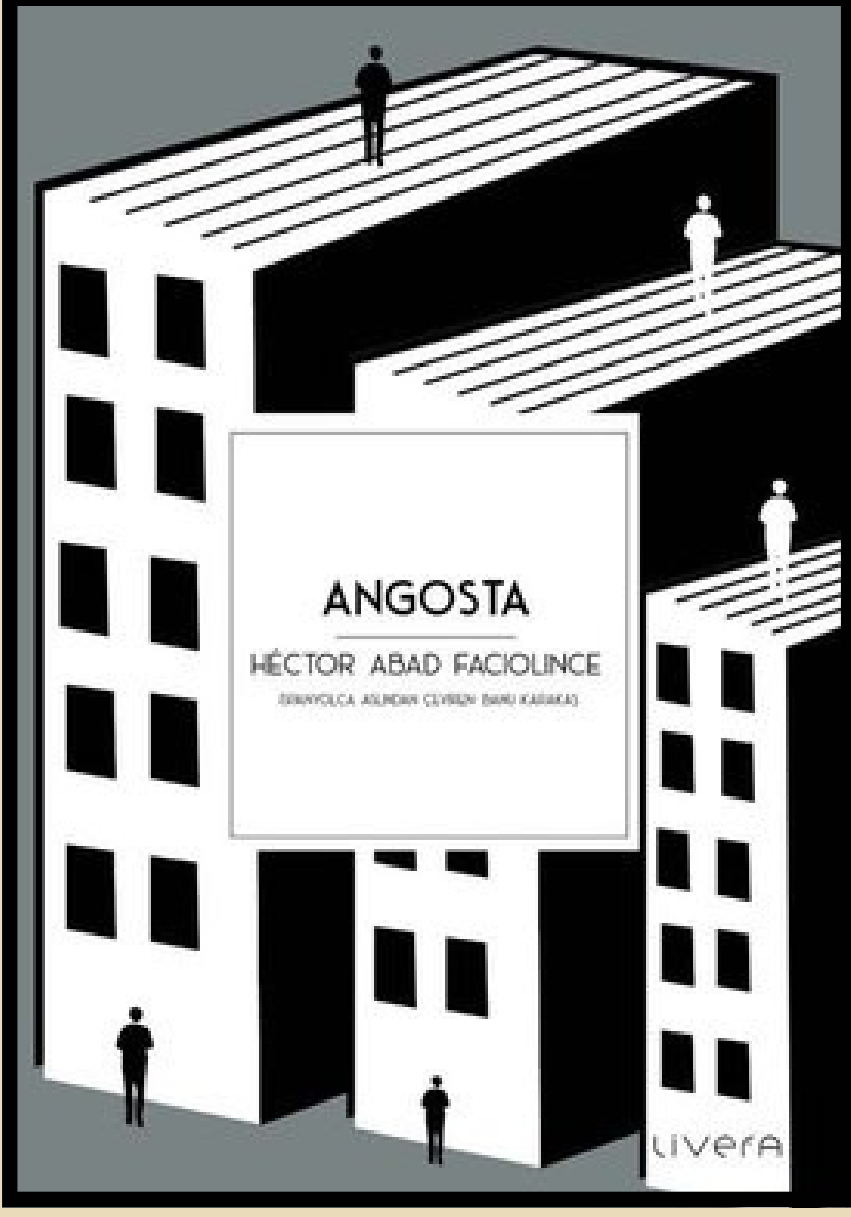

Ve ben eridim... eridim... eridim...
Heykelin tepesinde titrek bir nergis kaldı geriye...

İlker Ülgen

“Sabah kalkıp yüzümü yıkamak için banyoya girdiğimde leğendeki çamaşırlar bana baktılar. Ben de onlara baktım. Görmezden geldik birbirimizi. Çıktım yanlarından. Balkona geçtim. Gömlek kurumuştur. Ütüledim bir güzel, üstüme geçirdikten sonra baktım aynaya olmuş. Oturdum, küçük bir kahvaltı. Hazırlanıp çıktım. Sokaklar elaydı. Ağaçlar dün yağın yağmurla şehre yapraklarının rengini dökmüş, yağmur suyu biraz açmış rengini yeşilin. Sırlıklam bir ziya içinde yüzüyoruz, sabahın insanları, işe gidenler, bir şeylere yetişme işçileri.”

Şiirle yola çıkıp minyatür öyküler kurgulayarak yoluna devam eden Akarsu, bu kitabında nesir ve şiir atını bir sürüyor. Öyküye, ansızın, yalın ve taze imgeler bırakıp okuru çocuk hayretine dönmeye çağırıyor. Öykücünün işi, olana olmayanın tılsımlı gömleğini giydirmekse, o sakın bir flanör ruhuyla bunu rahatlıkla yapıyor.

Çeviri: Banu Karakaş

Livera Yayıncılık, Şubat 2021

13.5 x 19.5 cm / 408 sayfa

Böcekler, evlerimizde bile iç içe yaşadığımız “öteki” canlılar. Düşüncesi dahi en hafif tabirle huzursuz eden... Görür görmez “yok etme, kurtulma” dürtüsünü tetikleyiveren... Reçel kavanozunuza üşüşmüş karıncalar, kulağınızda biteviye vızıldayan sivrisinek, dolabın kenarından bakan örümcek, davetsiz misafir akrep, hatta yastığınızda beliriveren hamamböceği! Yiğit Bener’in ironik diliyle kurduğu bu çok katmanlı öyküler, toplumdaki “ötekilere” yönelik nefreti de içine alan koca bir metafor dünyasına kapı aralıyor.

Levinas, “öteki”nin yüzünü görmenin, öldürmeyi zorlaştırdığını söyler. Kitaptaki öyküler bize onun yüzünü gösterirken kendimizle de yüzleşmemizi sağlıyor. Ne de olsa bazen kurbanıyız “öteki”nin, bazen faili...

Öteki Kâbuslar, güldürürken ürperten çuvaldız öyküleri

Everest Yayınları, Şubat 2022

13.5 x 19.5 cm / 128 sayfa

Sıcaklar, Kancıklar ve Bando

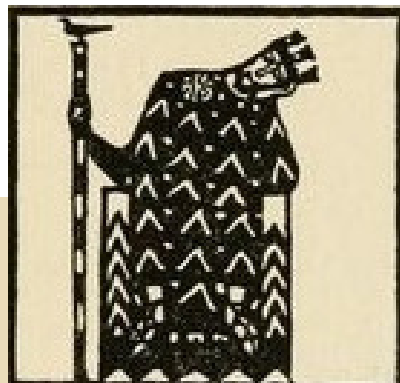
Burada hiçbir şey yitip gitmez; sadece kaybolur. Daha doğrusu yer değiştirir. Sabah tıraş köpüğünü bulamadıysan büyük ihtimalle senden iki ranza solda yatan üst devreninki dün sabah bitmiştir. Kantinde de yalnız bir marka köpük satıldığından seninkini onun aldığını ispatlayamazsın. Ama bilirsin. Ve o da bilir. Veyahut sabah sporundan sonra temiz atlet giyerken fark edersin ki üç atletin yerine iki haki atletin kalmış. Anlarsın ki biri gene yer değiştirmiş.

Eşyaların yerlerini değiştiren bu hainleri suçüstü basamazsan yaptıklarını ispatlayamazsın. Ama birkaç aydır bölükteysen kimin ne mal olduğunu çözmüşsündür artık. Bu küçük hırsızlıkları yapanlardan biri öğle yemeğini aynı masada paylaşacağın tertibinden başkası değildir.

Dışarısı gavur amı gibi yanıyor ama korkunç sıcağa rağmen, bizim tabur kışladan gelen bir takıma karşı voleybol maçı yapıyor garajların yanındaki sahada. Oyuncuların hepsinin ve seyircilerin bir çocuğunun, gövdesi yapılı olsun veya olmasın çıplak ve oyuncular daha rahat hareket edebilmek için şortlarını ta bacak aralarına kadar boyuna çekiştirip duruyorlar.

Ben ve tertibim Hüso garajlardaki bankta oturmuş maçı izliyoruz. Hüso taburda en iyi geçindiğim adam. Hatta tek güvendiğim adam diyebilirim. Ben elimi güneşe siper ederken Hüso topçu şapkasını takıyor. Gözlerimiz arada, voleybol sahasının yanındaki binanın ardında kalan çıplak Atatürk Ormanı'na kayıyor.

Kışlanın en dişli iki oyuncusu bizim takımın zayıf halkası olan Umut'u bulmuş, servisleri habire onun tarafına kullanıp devamlı sayı kazanıyorlar. Umut'un artık oynamaya hevesi de hali de kalmamış ama mızıkçılık yapıp takımı yarı yolda bırakmamak için devam ediyor. Sakarya Kışlası'nın askerleri seti almak üzereler.

Hüso, ben ve voleybol oynayan üç kişi daha yemekhane mıntikasından sorumlu erleriz. Bizim tabur göt kadar olduğu için yemekler yakın bir merkezden kalın plasik kutularda bir servis aracıyla getiriliyor. Ben ve Hüso yemekleri sıcak tutmak için kazanları kaynar suda bekletiyoruz. Yemek saatinden sonra da hep beraber kirli kazanları ve kazanları sakladıkları sarı kutuları yıkayıp kurutuyor ve aynı servis aracı birkaç saat sonra temiz kazanları almaya geliyor. Maçı izlerken öğle yemeği için gelecek kazanlarını bekliyoruz. Diğer üçü oyunda oldukları için kazanları teslim alma işi Hüso'yla bana kalıyor.

Bizim takım sayı yedikçe hırslanacaklarına amı götü kaybediyor ve iyiden iyiye olmayacak saçma sayılar vermeye başlıyor. Takım kendi içinde tartışıp duruyor. İşte bu yüzden sığağa rağmen oyunu izlemeye değer.

Servis arabası geliyor ve Hüso'yla yemek kazanlarını indiriyoruz. Hüso fiziksel olarak benden daha iyi durumda ve çok daha sportif. Tek başıma kazanları almama imkân yok. Ama Güvenlik Kuvvetleri'nde erden bol ne var. Ben verilen işleri görev icabı ciddi ama bariz bir kayıtsızlıkla yerine getirirken Hüso rahatça, sanki de lütfeder gibi hallediveriyor her şeyi.

Her gün ama Allahın her günü yemekhane mıntikasından şikayet ediyoruz. Alt devre erlerin gelmesini ve görevi onlara devretmeye can atıyoruz. Gelmelerine hâlâ altmış sekiz gün var. Artı on dört gün de oryantasyon süreci eklersek seksen iki gün yapıyor. Biz seksen iki gün boyunca söylenmeye devam ederken Hüso sessizce kendi payına düşen işleri bitirip diğerlerine de yardım ediyor. Hüso gerçekten de ordudayken sırtınızı yaslayabileceğiniz bir adam.

Yemekler soğumasın diye kazanları kaynar su dolu bölmelere yerleştirdikten sonra Hüso'yla kantine bir şeyler almaya yollanıyoruz.

Kantinci çavuş gözlüklü, minyon ama atik bir eleman. Ne isteriz diye soruyor.

Hüso, voleybol oynayanlar için on şişe meyveli soda ısmarlıyor. Benim aklıma neden böyle şeyler gelmez. Gerçekten de düşünceli bir adam bu Hüso. Sodaları dikkatlice bir kutuya dizerken bana dönüp sırtarak ona ne ısmarlayacağımı soruyor.

“Yarak var, yersen,” diyorum.

“Yok, ben soğuk bir şeyler içmek istiyorum,” diyor, hiç bozulmadan.

“Dölümü iç o zaman, köpek.” Bir bakıyorum Hüso hâlâ sırtıyor.

Herkes böyle şaka kaldıramaz diye düşünüyorum. Sonra ona en sevdiği fıstıklı nugalı çikolatadan ısmarlıyorum. Buradaki çoğu eleman bu fıstıklı nugalı çikolata kadar etmez ama tertibim Hüso başka.

Er gazinosunda kimse olmamasına rağmen televizyon son ses açık. Ekranda Barış Harekâtı'nın 45. yıldönümü nedeniyle tören geçişi yapan kıt'alar gösteriliyor. İstiklâl Marşı okunuyor, jilet gibi giyinmiş birkaç yaşlı adam upuzun sıkıcı konuşmalar yapıyorlar ve de en sonunda bando ve yürüyüş! Yürüyüş kısmı ve diğerleri beni pek ırgalamaz ama bando içimde bir şeyleri harekete geçirir nerede duysam. Bando sesine dayanamam ve içimden ansızın koşmak gelir. Böylesine korkunç sıcak bir günde bile bandonun sesini duymak, televizyondaki canlı yayından bile olsa neşemi biraz olsun yerine getiriyor.

Ekranın altında kırmızı bültenle bir son dakika haberi geçiyor. Düzce'de sel. 6 ölü 51 yaralı. Millet selde can verirken biz cehennem sıcaklığında tören yürüyüşü yapıyor, azıcık serinlemek için meyveli soda içiyoruz. Bunu dert etmiş gibi görünmeye çalışmıyoruz bile. Ne maçta faul yaptı diye birbirine giren oyuncuların umurunda, ne de benim. Hüso bile televizyona şöyle bir bakıp kafasını çeviriyor. Yaşadığımız dünyaya anlam vermeye çalışmak dahi saçma.

Garajdaki gölgeliğe döndüğümüzde ikinci seti oynanıyor. Şimdilik bizimkiler önde gibi. Biraz sonra Hüso; "Neden böyle sikkınsın be göt?" diye soruyor.

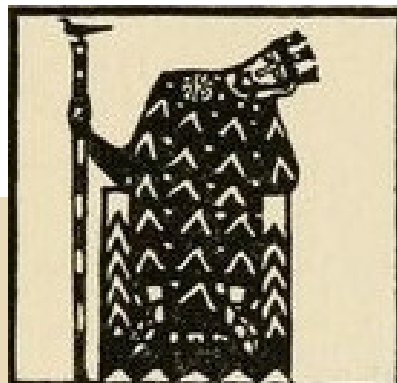
Ona bir haftadır benim kızla yok yere tartışıp durduğumuzu söylüyorum. Sanki ne zamandır birinin sormasını beklemişim gibi anlatıyorum her şeyi. Onu artık anlayamadığımdan yakınıyorum, dahası muhtemelen benden sıkıldığından falan.

"Gız seni ayda yılda bir görüyor, nazını çekecen mecbur," diye yorumluyor Hüso kısaca. Böyle şeyleri Hüso'yla rahatça konuşmak iyi geliyor.

Filedan yayılan sıcaklık dalgası gözle görülür boyutta. Askerlerin kötü tıraşlı kafaları ve çıplak omuzları terden pembe pembe parlıyor. Her zıpladıklarında suratları türlü gülünç ifadelerle dönüşüyor. Herkes köpek gibi terlemiş durumda. Kendi üzerimden ve Hüso'nun üzerinden yayılan ekşi ter kokusunu duyuyorum arada.

Bizimkiler önde oldukları hâlde, oyuncuların bitkinliklerinden midir, nedendir bilmem, ikinci set ilkinden daha sıkıcı geçiyor. Askerlerin hareketleri yavaşlamış gibi geliyor bana. Şortlarını bacak aralarına kadar çekiştirip ana avrat sövüyorlar. Her şey tüm ağırlığıyla yavaş yavaş sürüp gidiyor ve hepimiz ikinci bir emre kadar burada, taburdayız. İzin yok, - hepimiz izinlerimizi kışa saklıyoruz- sadece sıcaklar var.

Elinde kitabı ve soğuk Mr. Brown kahvesiyle kantinci çavuş görünüyor. Az sonra yazıcı çavuş da odasından çıkıp garaja geliyor ve hepimiz aynı bankta oturup uyuşuk uyuşuk maçı seyrediyoruz.

“Birazdan başlarlar,” diyorum Hüso’ya. Bir sayı alma süresi dahi geçmemişken Hüso'yla beklediğimiz şey oluyor ve ikisi tartışmaya başlıyorlar.

Kantinci diyor ki “Ne yani, ömrümün 22 senesini burada geçireyim, üstüne bir sene de zorunlu askerlik yapayım sonra da çıkıp bana Kıbrıslı değilsin, de!”

Yazıcı çavuş da kayıtsıca diyor ki “Evet, değilsin.”

“Kıbrıs ağzıyla konuşmuyorum demek buradaki ağzı bilmiyorum anlamına gelmez.”

“Onunla alakası yok.”

“Birinin kimliği kağıt parçası değildir ya, burada büyüdüm ve sen yok desen de bu kültürün bir parçasıyım.”

“Olabilirsin ama bu seni Kıbrıslı yapmaz.”

“Caterina Cornaro'nun soyundan gelmediğim için kusura bakma.”

“Kusurlusun demedim, Kıbrıslı sayılmazsın dedim.”

“Bunu söylemek sen dahil kimseye düşmüyor.”

Hüso bana dönüp gözlerini deviriyor. Bu iki işsiz hıyarıto da nefesini boşa tüketiyorlar. İkisi de ölümüne sıkıcı. Özellikle de bu sıcakta hiç çekilmiyorlar.

Topun koluma çarpmasıyla meyveli sodayı üzerime döküyorum, tişörtüm göğsüme yapışıyor. Çevredekilerin kahkahaları kesilene kadar ben de onlarla gülüyorum halime.

Hava 50 derece falan olmalı ve ben yapış yapış bir vaziyette, sıcaktan ve insanlardan bunalmış, sevgilimle aram açık öylece dikiliyorum.

“Sorry be Dumbo,” diyor, bizim takımdan Umut.

“Hadi lan, dunkof,” diye çemkiriyorum. Sesim elimde olmadan sinirli çıkıyor.

“Kepçe kulağa n'olmuş lan,” diyor oyunculardan biri.

“Yenge bir haftadır atarlı gidiyormuş,” diye, duyuruyor Hüso herkese.

“Siktir Hüso!” diyorum. Art niyetli olmadığını, milleti güldürsün diye söylediğini biliyorum ama gene de bozuluyorum.

En iyisi duşa gireyim diye düşünüyorum. Dolabımı açtığımda fark ediyorum ki havlum yok. Yer değiştirmiş!

Taburun etrafında biraz dolanıp bizim koğuştan sorumlu çavuşu buluyorum. Havlumun nerede olduğunu soruyorum ona. Bağırıyoruz.

“Nereden bileyim be, aptal!”

“İşin ne be geri zekâlı!”

“Belki bu denli salak olmasan senin kız başkasına hallenmezdi.”

Yakasına yapıştığım gibi demir dolaplara vuruyorum pezevengi. “Ne diyorsun oğlum sen?”

“Seninki senin antenlerden sıkılmış, ufak kulaklı birini bulmuş, diyorlar.”

“Kim diyor bunu lan?”

Cevap vermiyor. Silkip bırakıyorum çocuğu. İyiden iyiye asabım bozuluyor. İlk yapmam gereken muhtemelen benim kızı arayıp neler döndüğünü sormak ama bunu yapmayacağım. Sinirliyken onla konuşup işleri daha beter yapmak istemiyorum.

Onun yerine annemi arayıp bana temiz banyo havlusu getirmesini istiyorum.

“Seninkine ne oldu?” diye soruyor. Arkadan televizyonun sesi geliyor.

“Yer değiştirdi,” diyorum.

“Sesin sinirli geliyor, bir şey mi oldu?”

“Hayır. Yapış yapışım ve yıkanmak istiyorum.”

“Dinle ne anlatacağım, Cansu’yu pazarda gördüm geçen, ama bir haller vardı, beni gördüğü halde selam vermedi. Bizim tezgâha yanaşmadı bile. Normalde gelir bir şey almasa bile ayaküstü konuşurdu. Nasılsın abla, diye sorardı.”

“Bilmiyorum anne, adet döneminde falandır.”

“Sanmam.”

“Sadece havlu istiyorum anne, sen getiremezsen babamla gönder.”

“Canım bugün yollar kapalı; yürüyüş var ya. Yoksa komutandan azar mı yed-“

Telefonu suratına kapatıyorum. Terden bayağı bayağı ekşi kokmaya başlıyorum. Başım ağrıyor artık. İçimden yaz aylarına da askerliğine de sövüp sayıyorum.

Sonra kantine gidip soğuk kahve kalıp kalmadığını soruyorum. Diğer kantinci çavuşta gördüğümünden beri canım çekiyor.

“Sonuncusunu az önce sattım,” diyor uzun boylu kantinci çavuş.

Harika.

“Senin kızla n'oldü, Dumbo,” diye soruyor.

“Şunu demekten vazgeçin amına koyayım. Bir bok olduğu yok.”

“Anladım. Ayrıca Dumbo deyince alınma, şirin geliyor diye söylüyorum.”

“Siktir puşt.”

“Hüseyin'e kızıp bana parlama lütfen,” diye çıkışıyor.

“Hüso'ya ne diye kızayım be?”

Cevap vermiyor.

“Hepinizin amına koyayım.”

Havlum olmadan dasdingil duşa giriyorum. Kız arkadaşımınla geçen geceki telefon konuşmamızı düşünüyorum. Ona vakit ayıramadığımdan yanıyordu.

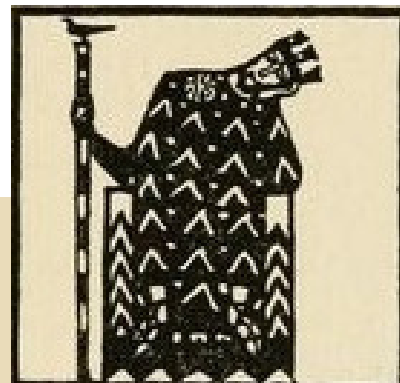
“Artık uzaksın,” dedi.

“Bebegim 20 dakikalık araba mesafesindeyiz,” dedim.

“Onu kastetmiyorum.”

“Bütün izinlerimde beraberiz biliyorsun.”

“Anlamıyorsun.”

“Anlıyorum yavrum. Ama sen de beni anla. Bu kadar ay dayandık. Son birkaç ayımız kaldı.”

“Ne kadar kaldığını biliyorum.”

“Diyet pastane açma hayalimizden vaz mı geçtin?”

“Bilmiyorum.”

“Seni hiçbir şeye zorlamıyorum, bebeğim. Pastane senin fikrindi zaten.”

“Bak sen oradasın ve dışarıda olanlar hakkında fikrin yok.”

“Ne alaka, bir şey mi oldu?”

“Boş ver”

“Hayır, sadece işlerin ciddiye biniyor diye korkup kaçıyorsun. Ama problem benmişim gibi davranıyorsun. Haksızlık yapıyorsun yavrum.”

“Kapatıyorum, sakinleştiğinde devam ederiz konuşmaya.”

Suyun altında olduğumdan mıdır neden bilmem, aklıma selde boğulan insanlar geliyor birden. Ölü sayısı belki de artmıştır diye düşünüyorum. Geçen kış tam burada, Dikmen'de de dört genç boğulmamış mıydı? Dünyanın sonu gelmiş gibi hissediyor, madem geldi tez elden tüymek gerek diye düşünmeye başlıyorum. Sağlıklı bir şekilde düşünemez oluyorum.

Depodaki soğuk su bitmiş olacak, aniden kaynar su akmaya başlıyor; o kadar sıcak ki kabinden neredeyse çılgılık atarak çıkıyordum. Altıma bir boxer don geçirip ıslak ıslak duştan çıkıyorum. Su kafa derimi ve omuzlarımı öyle fena yaktı ki acısını hâlâ duyuyorum.

Voleybol sahasının oradan garajlara doğru altımda sadece donla yürüdüğümü görenler kahkaha atmaya başlıyor, “Dumbo'ya baksanıza, kulakları kıpkırmızı olmuş,” diyorlar.

Asfalt çıplak ayaklarımı feci yakıyor. Ama ben korların üzerinde yürüyen o manyak insanlar gibi gıkımı bile çıkarmadan garaja yürümeye devam ediyorum. Hüso beni görünce oturduğu yerde doğruluyor. Ben çenesine yumruğumu yerleştirene kadar birkaç saniye melül melül bakıyor öyle.

Voleybol oyuncularından biri; “Set sayısı!” diye bağıyor. Herkes kahkahalara boğuluyor.

Hüso bir eli çenesinde hâlâ yerde; “Alt tarafı bir kancık,” diyor.

Yumruğumu bir kere daha savuruyorum ama bu kez ıskalıyorum. Hüso bundan istifade üzerime atılıp beni yere seriyor. Asfaltı tüm sırtımda hissediyorum. Hüso üzerime çıkıp iyisinden bir tane yerleştirip burnumu patlatıyor.

Göğsümden göbeğime oradan donuma kadar kana bulanıyorum. Bir an şaşkınlıkla üzerime belenen kana bakıyorum. “Sensin kancık ulan,” diyorum, burnumu tuttuğumdan sesim borunun içinden geliyor gibi.

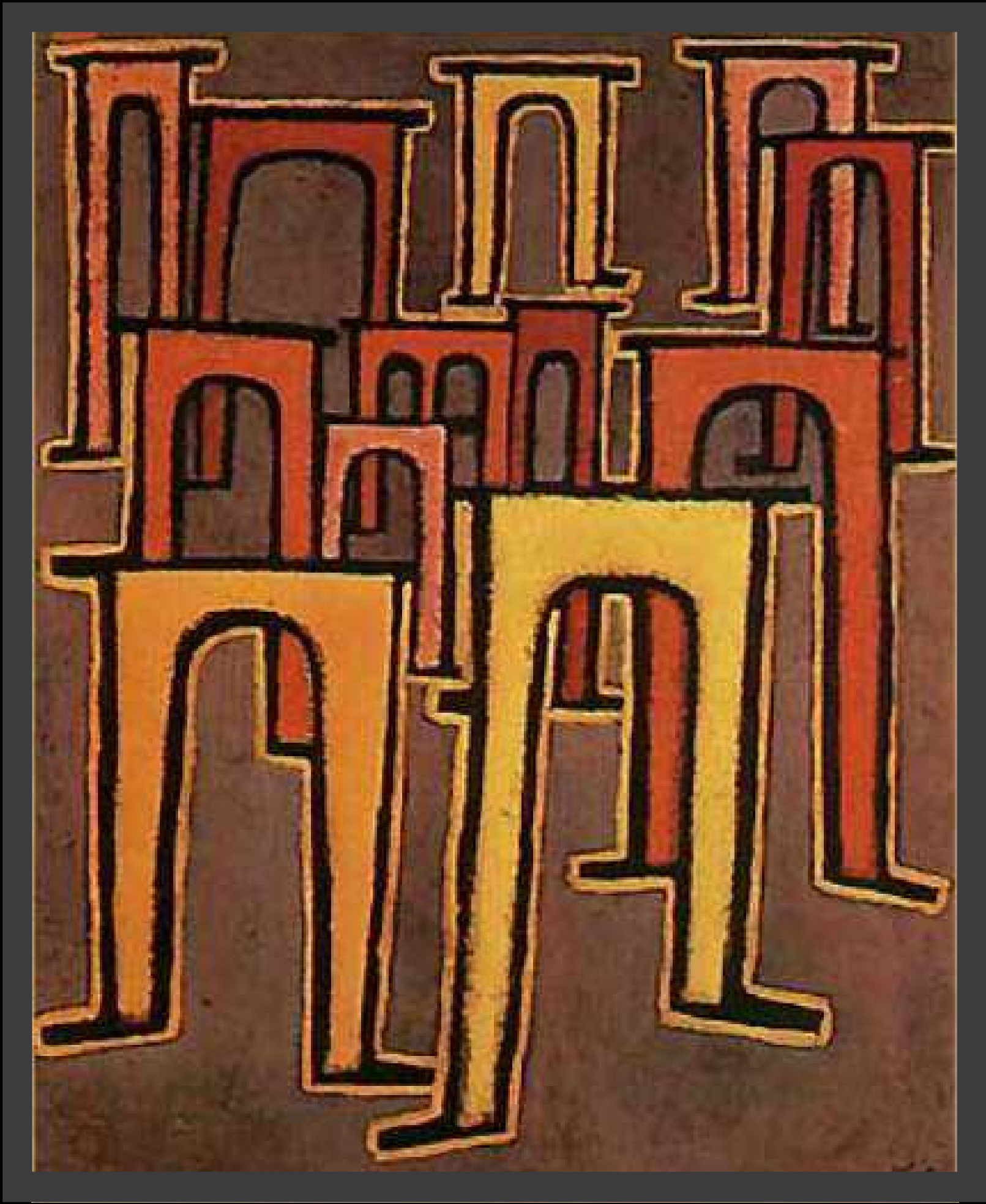

Oyuncuların tamamı oyunu bırakıyor. Etraf sessizliğe bürünüyor. Öyle ki neredeyse garajın üstündeki saçtan yayılan güneşin ısınısını duyacağız. Sadece sığın sesini duyuyoruz. Kafamda bando bir marş tutturuyor ve bedenim nereden geldiğini bilmediğim bir enerjiyle doluyor. Sanırım hala burnumdan süzölen kandan olacak, başımın ağrısı geçiyor.

Ahmet Şimşek

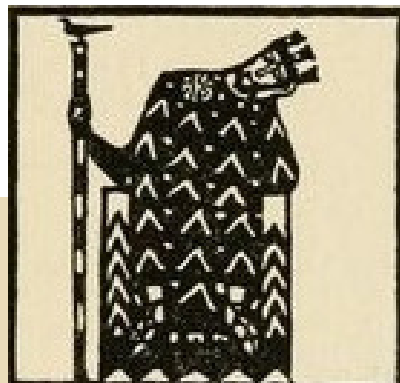

Görünmeyen

Yeni evli çift parka geldiğinde, birkaç çocuk kendi aralarında oyun oynuyordu. Kadın parkta bir banka oturmak istemiş, erkek de kabul etmişti. Beraberce çocukların sevimli oyunlarını, haşarılıklarını seyre dalmak, ileride kendi çocukları olacağı günlerin hayalini kurmak istiyorlardı. Bir süre banktan, kaydıraklarda kayan, salıncaklarda sallanan çocukları gülümseyerek izlediler; temiz bahar havasını içlerine çektiler. Bir süre sonra, parktaki tüm çocuklar (üç kız, üç oğlan) bir araya geldi ve yeni bir oyun oynamaya başladı: Parktaki üç salıncağı sırayla, üçer üçer sallıyor, üçlülerden biri salıncakları sallarken diğer üçü kenarda durup onları izliyor, sonra sıra kendilerine geldiğinde onlar da boş salıncağı sallıyordu. Adam, niye birbirlerini değil de boş salıncağı salladıklarını anlamadığını söyledi; kadınsa bunu önemsemedi, çünkü sonuçta bir oyundu bu. Adam, çocukların sallarken, sanki salıncakta biri varmış gibi davrandıklarını, orada biri oturuyormuş gibi boşlukla konuştuklarını fark etti. Kadın, adama çocukken hiç hayali arkadaşı olup olmadığını sordu; bu yaşlarda görünmeyen dostlar icat etmenin tuhaf bir şey olmadığını söyledi. Fakat adam bu yanıtla tatmin olmadı; çünkü onun teorisine göre, çocuklar yalnızken hayali arkadaşla oyun oynardı, başka arkadaşlarıyla birlikteyken değil. Bu yüzden, çocuklara seslendi; altı çocuk aynı anda ona döndü; genç çiftin durduğu banka ağır ağır yaklaştı. Adam buna biraz şaşırdı, çünkü aslında seslenmiş olmasına rağmen, onları yanına çağırılmıyordu; dahası, yanına çağırılmış olsa bile, altısının da geleceğini düşünmemişti. Yüzüne sıcak, babacan (yani geleceğin baba adayının tüm işaretlerini içinde barındıran) bir gülümse yerleştirerek, merakını gidermeye çalıştı:

“Söyleyin bakalım arkadaşlar! Salıncaklarda kimi sallıyorsunuz böyle?”

Bu soru üstüne çocuklar şaşırmış gibi birkaç saniye birbirlerine baktılar. Adam, onları süzerken, hepsinin dört, hadi bilemedin beş yaşında olduğunu fark etti. Yaş ortalaması bu kadar küçük bir gruptan ciddi bir yanıt bekliyor değildi, ama yine de sormuştu işte... Yanıt yerine çocuklar gülmeye başladılar. Önce sevimli bir şekilde kıkırdadılar; sonra bu gülücükler yerini sesli gülmeye bıraktı. Ancak orada durmadılar: Kahkahalar büyüdü, sertleşti; kahkahadan çok anırma halini alana kadar yükseldi ve en sonunda genç çifti ürküten bir alaycılığa büründü. Şimdi, altı çocuk da parmaklarıyla yeni evlileri göstererek katıla katıla gülüyor, birbirlerini dürtüyor, kendinden geçerek yerde debeleniyordu. Çocukların tanımadığı kimselere yönelttiği şımarık ve oyuncu gülücüklerden değildi bunlar; alaycı, aşağılayıcı, hatta kötücül kahkahalardı. Adam bu durumdan çok rahatsız oldu; bu terbiyesizliği şikayet etmek için çocukların ebeveynlerini veya bakıcılarını aradı, ama parkta kendilerinden başka bir yetişkin bulamadı. Dehşet içinde kalan kadın, adamı kolundan çekeledi ve hızla oradan uzaklaştılar.

Eve döndüklerinde, şaşkınlıkları hafiflemişti. Adam, sorusuyla dalga geçildiğini kabullenmek istemiyordu; bu yüzden orada, bankta otururkenki hallerinde bir tuhafılık olduğunu iddia etti. İkisi de aynada yüzlerini, vücutlarını, giyimlerini incelediler, ama bir komiklik, sıra dışı herhangi bir şey bulamadılar. Kadın, çocukların hayali arkadaşlarıyla oynadığı gibi, hayali bir şeylerle alay etmiş olabileceğini, ya da komik durumu kafalarında kurmuş olabileceğini öne sürdü. Adam, bu teoriyi fazla hayalci buldu. Birkaç gün içinde her ikisi de bu nahoş olayı unutup, sağduyulu yaşamlarına devam ettiler.

Orçun Güzer

Lefter'in Kolunda

Bin Adım

Sonun yaklaştığı haftalardı. Nefesinin art arda birkaç cümleye yeteceğini sezdiği nadir bir an yakaladığında yatağı salona taşımamızı rica etti. Doğurduğu sıkıntıdan utandığını en başta söyledi, bir de en sonda tekrar ettikten sonra yorgun düşüp başını yastığa geri koydu. Gözlerini kapadığında öldü sandım, içim hopladı, ama sonra belli belirsiz inip çıktığını gördüm göğsünün. Emin olmak için elimi koydum, birkaç dakika öyle durdum.

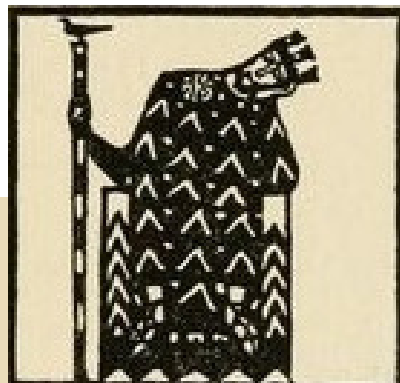
Kapıcıya telefon ettim. "Oğlum da getireyim," diye çok ısrar ettiyse de dinlemedim, "Kuş kadar kaldı Süha," dedim, sesimin titremeyişine de şaşarak, "senle ikimiz hallederiz."

Geldi başını sallaya sallaya, "Abla, yani..." dedi dedi durdu. Tasvip etmediği ama daha fazla karşı çıkıp haddini aşmak istemediği belliydi. Onu ve ailesini bodrumdaki küçücük daireye kısıtıran, kaderlerini apartman yöneticisinin iki dudağı arasına yerleştiren düzenin belirlediği o haddi ben her zaman kestiremiyordum ama Sırrı Efendi gayet iyi biliyordu mutlaka.

Önceden yere minder sermiştim. Ben ayak bileklerini kavradım Süha'nın, Sırrı Efendi, Sırrı Bey de koltuk altlarından, kolayca kaldırıp yere yatırdık. Yatak da birkaç dakikada katlanıp tekerlekler üzerinde yürütülebilen cinstendi, altı ay önce hastaneden eve çıktığında bir katalogdan sipariş ettiğimiz; eklem yerlerini işaret edip Sırrı Bey'e bıraktım tek başına halletsin diye. Yardım etmeye kalksam yine üzülecek. Yatağı salon penceresinin önüne kurduktan sonra yatak odasına dönüp yerde uyuyan kocamı taşıdık.

Eminim soğuk terler döktü Sırrı Bey, koridorda Süha'nın kolunu bacağını, Allah göstermesin kafasını bir yere çarpacağız diye. Çarpsak ne olacak, belki ıstırabı biter, demek geldi içimden. Diyemedim.

Evime gelen tamirciye şuna buna hazırladığım bahşişi zarfa koyacak kadar bilincim var, ama iş vermeye gelince biraz bocalarım, eline mi tutuşturulacak, göz açıp kapayana kadar gömlek cebine mi yerleştirilecek.... İlk kez tek başına bindiği banliyö treninde şapkalı-çantalı amca kontrol için vagona girdiğinde (gençler bilmez ama eskiden öyleydi, turnike yoktu, adı da Marmaray değildi) acemi, utangaç hareketlerle biletini gösteren ortaokul öğrencisi gibi uzatırım, mesafeyi bile doğru dürüst ayarlayamadan.

Bu kez o baskın çıktı, zarfı tutan elimi kavradı, yavaşça geri itti. “Ne zaman yardıma ihtiyacınız olursa,” dedikten sonra o da elini ayağını nereye koyacağını, gözlerini neye sabitleyeceğini bilemedi, çabucak çıktı kapıdan, pabuçlarının topuklarına basıp.

İki apartmanın arasından bir dilim deniz görünürdü o eski evin salonundan. Güneş oraya vurduğunda yatağın arkasını düğmeye basıp yükseltirdim, Süha da bir kaplumbağa yavaşlığıyla başını çevirir, o yöne bakardı. Bir gün nispeten daha fazla hâkim olduğu sağ elini kaldırdı, işaret parmağını o aralığa doğrultup, “Ben...” dedi zorlanarak. Durdu, tekrar “Ben...” dedi. “G...” Devamını getiremedi.

Beni oraya gömün demeye çalıştığını tahmin ettim ve Allah affetsin, ilk düşüncem, bahriyelilerin savaşta yaptığı gibi denize gömülmek istiyor bu deli adam, oldu. Sonra akıl ettim, adalardan biri de dahildi dar manzaramıza, orayı kastetmiş olmalıydı. Adalar’da mezarlık da mı var, diye düşündüm, ardından da mezarın maliyetini. Aşyan gibi bir yerdi herhalde, toprağı kıymetli, izin alması zor, oraya götürme külfeti de cabası... Sizin de başınıza gelirse tecrübe edeceksiniz, hastayla, hele çok yakın hastayla saatler, günler, aylar geçince aynı yere çakılmışlık sizi hareketsiz bırakıyor, kinetik enerji gidecek yer arıyor. Bir yere gidemeyen at insanın zihninde koşturmaya başlıyor ve o ata gem vurulamıyor. Akla düşen şeyleri söylemekten, hatta içten içe üzerinde durmaktan imtina etmenize yardımcı olan, gücünü toplum baskısından alan fren pedalının balatası eriyip gidiyor. En azından benim mazeretim bu.

Zaten korkularım boşunaymış. Makul bir mezarlıkta kendi yerini de ayırtmış, yanında benimkini de. Ertesi gün büronun genç avukatlarından biri geldi –konuşurken yüzü kızaran, gözlüklü, kıvrıcık saçlı bir oğlan– evrakları bıraktı. Sık sık arayıp sağlık durumunu bildirmeyi alışkanlık edinmişim, çünkü zaten ben aramasam mutlaka onlardan biri telefon açıp soruyordu.

O ziyaretin de haftası dolmamıştı yanlış hatırlamıyorsam, bir sabah Süha güneşin denize vurduğu vakit kendiliğinden uyandı, “Doğrultuver beni,” dedi. Birkaç dakika sessizce uzaklara baktıktan sonra yine parmağını doğrulttu, başını da birkaç santim kaldırarak, “Ben gittim,” dedi. “Çok gittim. Sen de git. Güzeldir. Yazın kalabalık oluyor diye sevmiyorsun; kışın boştur. Kimse gitmez. Ama sen git.”

Duraksamadan söylediği bu kısa cümlelerin ardından, tuttuğu nefesini de, kendini de bıraktı Süha. 15 Ocak. Mevsimi beklemem gerekmeyecekti.

Göğün mavisini hafızaya kazıyan soğuk ve güneşli günlerden birinde vapura bindim, ay sonuna doğru. Dışarıda oturdum. Yumuşak dalgalı denizde vapur kışını fazla sallamadan yol aldı. Faytonlar kaldırılmamıştı henüz, o yüzden tek faytonsuz ada olduğumu duyduğum Kınalıada'da inmeye karar vermişim, ama Süha'nın özellikle Heybeli'yi kastetmiş olabileceğini düşündüm iskeleye yanaşırken. İki apartmanın arasından tamamen görünen tek ada oydu çünkü. Önce Kınalı, sonra da nispeten minik haliyle tek hörgüçlü Burgaz göz kırptıysa da sabrettim. Burgaz'dan Heybeli inanılmayacak kadar yakın duruyordu fakat Heybeli'nin merkezi diğer tarafta olduğundan vapur önce تنها evlerin olduğu kısmı, sonra mesireyi, sonra tepesinde kocaman bir binanın olduğu ormanlık çıkıntıyı dolandı, kasaba meydanı gibi bir yere yanaştı. (Ertesi gün haritaya baktığımda dört adanın da merkezinin anakaraya hemen hemen en yakın noktaya kurulduğunu anladım. Gözlerini aynı noktaya dikip sabırla bir şeyler bekleyen kediler gibiydiler durdukları yerde.)

İskele meydanındaki kafelerden birine oturup çay içmeyi aklıma bile getirmedi. Zevksizlikte birbiriyle yarışan görünüşleri daha vapurdan inmeden hevesimi kırmıştı. Doğrusu diğer adalardan da pek etkilenmemiş, yaklaştıkça şirinliklerini yavaş yavaş yitirdiklerini görmüş, Süha'nın buralarda ne bulduğunu, ne aradığını merak etmeye başlamışım. Kafeler değildi yalnızca sorun, meydanı çevreleyen binalar ve dahi meydanın kendisi tepeden tırnağa estetik yoksunuydu. Vapurdan gözüme çarpan ve tek tük de olsalar bakımlı bahçeleriyle hatırı sayılır yer işgal eden köşklerin hiçbiri bu noktadan görülmüyordu. Onları bulabilirim belki diye ara sokaklara vurdum, buldum da. Ama en güzel, en dingin, evleri en bakılası sokaklar bile çarpık çurpuk kaldırımlarla, düz çizgi tutturamayan beton bahçe duvarlarıyla, paslanmış demir levha bahçe kapılarıyla mahvedilmişti. Sanırım, sanırım moralim bozdu ve nereye baksam eleştirecek, hatta yere çalacak bir şeyler arıyordum. O an sokağa tüküren, uluorta burnunu karıştıran bir adam ya da ağzının önünde yere paralel tuttuğu cep telefonuna doğru cak cak ciklet çiğneyerek carlayan bir kadın çıksaydı karşıma, yamandı hali!

Nihayet tepeye doğru yavaş bir eğimle tırmanan bir sokağa geldim, binalar eksildi, sonra hemen hemen tamamen yok oldu da rahatladım. Bir süre sonra bunun vapur Burgaz'dan ayrılırken muntazam pencereleri ve kiremit çatısıyla dikkatimi çeken büyük taş binaya giden yol olduğunu anlamışım. Adaçamlarının arasından deniz hayal meyal seçiliyordu. Son dönemeci geride bıraktığımda az ileride önce bir duvar, sonra da giriş kapısı gözüme çarptı.

Kapalı kapının asık yüzü, vücuduma hâkim olmaya başlayan yorgunluğu hissettirmişti birden. Çevreye bakındım, "Bir bank bile koymamışlar insan soluklansın diye," dedim, mırıldanarak. Manzara göreceğimi ummuştum, o da yoktu; ağaçlar ve duvar her şeyi örtüyordu. Binanın tepesi seçilebiliyordu ama o kadarını, hatta daha fazlasını vapurdan görmüştüm zaten.

“Peki Süha,” dedim nihayet. “Bana borçlu çıktın, haberin olsun.”

Daha öteye gitmedim, kös kös geri yürüdüm. Neyse ki ayakkabılarım rahattı, hava da şaşılacak derecede rüzgârsız. Oysa ara ara eğilmiş, yamaçlara paralel hale gelmiş ağaçlar görmüştüm yokuşu tırmanırken. Onları bu hale getiren amansız rüzgârın daha çok kışın estiğini, o saatlerde şansına bana ilişmediğini tahmin ettim dalgın dalgın yokuştan inerken. Bu bir nevi kayıp günün sonunda neden bu adaya yerleşmeye karar verdim?

Mantıklı bir açıklama getirmem zor. Sadece olanları anlatabilirim size.

İskeleyle doğru giderken daha önce geçmediğim bir sokaktan geçtim. İki katlı şirin, evet şirin bir evin önüne geldim. Kadının biri, ben yaşlarda, kaldırıma koyduğu tahta iskemleye oturmuş, yanına yerleştirdiği küçük bir sehpaye da tepsi içinde yün kazak gibi bir şeyle sardığı çaydanlık koymuştu, elindeki sert kapaklı deftere bir şeyler karalamakla meşguldü. Neden bilmiyorum, durakladım. Bir iki adım yaklaştım, belli etmemeye çalışarak. O da o anda içini çekti, defteri bir kenara koyup çayından okkalı bir yudum aldı. Sandalye de, sehpa da özenli bir marangozun elinden çıkmışa benziyordu. Kazak, gerçekten kazaktı; daha doğrusu iki kazak, çaydanlık ve demlik için uygun boylarda örülmüş. Evin pencerelerinde asılı çiçekliklerin ahşap tonu, sandalye ve sehpayla aynıydı, evin boyası...

Başımı çevirdi, beni gördü.

“Hoş geldiniz. Adalı değilsiniz sanırım.”

Nereden belli diye sormadım, gülümsedim.

Şimdi düşünüyorum da, o gün hava çok daha soğuk olabilirdi; Zambak evinin önünde değil içeride oturacaktı o zaman veya belki evde olmazdı, bakkala veya başka bir yere gitmek için evden çıkmış olurdu. Ben bambaşka bir sokaktan iskeleye inip evime gidebilirdim, bir daha da gelmezdim adaya madaya.

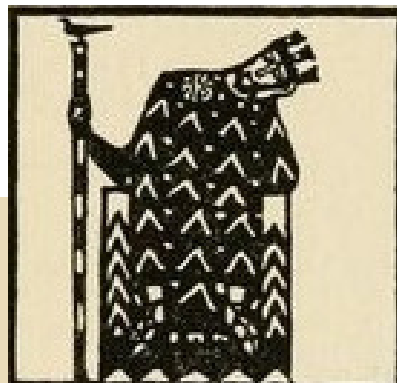
“Aceleniz yoksa bir çayımı için.”

İçeriden bir sandalye daha getirdi (birincisiyle uyumlu, belki söylemeye bile gerek yok). Oturdum. Konuştuk. Defterine ne yazdığını sordum, laf olsun diye.

“Tahmin edin,” dedi.

Alışveriş ya da angarya listesi? Emekli maaşıyla ayın sonunu nasıl getireceğinin hesabı? Şiir? Bir gün yazılacak roman için notlar?

Güldü, defteri açtı. “Bakalım tanıyabilecek misiniz?”

Karşıdaki evi çizmişti ama çizim evden çok daha güzeldi. İki ev aşağı yukarı aynı mimari anlayışın eseriydi –iki katlı, cumbalı, küçük– ama karşıdaki daha mahzun duruyordu: sıvaları dökük, bir camı çatlak, bahçesi otlar bürümüş. Çizim bunları tamamen ıskalamamakla birlikte yumuşatmıştı. Çatı resimde de sarkmıştı mesela ama daha tatlı bir eğimle. Otlar aynı pervasızlıkla yayılmış güllere dönüşmüştü tamamen yok edilmek yerine. Dış cephenin ana hatları kalın, koyu çizilmişti, evin iskeletinin sağlam olduğunu, biraz rötuşla kendine gelebileceğini vurgulamak istercesine.

“Çok söyledim sahibine ama hiç bakmıyor,” dedi Zambak. “Oysa ufak tefek tadilatla yaşanır hale getirilebilir hâlâ. Bir kış daha böyle geçirirse ya çok masraf çıkaracak tamir etmeye kalkana, ya da belki yıkılmaya doğru geri dönüşü zor bir yola girecek. Sonra izin alıyorlar, güya aynısını yapıyoruz diyorlar ama bir şeye benzemiyor tabii. Adam satmaya çalışıyor güya, kimsenin ilgi gösterdiği yok. Şaşıyor aptal, tembelliğinin verdiği zararın farkında değil. Fiyatı iyice düşürdü. Baharın da eli kulağında, tam tadilat mevsimi, yaza biter. Siz almak ister misiniz?”

Bütün bunları pek fazla duraksamadan söylemişti, son cümleden önce iki saniye durmuştu sadece; önceden provasını yapmış olmalı diye düşündüm. “Tahmin yürüteyim,” dedim. “Oğlunuz veya yeğeniniz de çok iyi, çok güvenilir müteahhit, burayı gayet uygun fiyata onarır, öyle değil mi?”

Afalladı bir an, sonra gülümsedi. “Şehirlilerle konuşmayı unutmuşum,” dedi. “Kusura bakmayın, yanlış anlaşılmaya açık şeyler söyledim fark etmeden. Kimsem yok benim, ne ailem, ne müteahhit tanıdığım. Moloz kaldırmadığı için belediye başkanıyla sabah, kokmuş kıymayı turistlere kakaladığı için köfteciyle öğlen, cızırtılı hoparlörünü kısmadığı için de lokantacıyla akşam kavga eden, ertesi gün yeni baştan başlayan baş belasının tekiyim. Gidin istediğiniz işletmeye sorun, dostum kim, ki yok sayılır, düşmanım kim, size anlatsınlar. Önümdeki manzarayı düzeltmeye yönelik biraz bencilce bir güdüden öte hesabım yoktu size patavatsız bir şekilde emlakçılık yapmaya yeltenirken. Bırakın menfaati komisyonu, sahibi olacak adamlarla kavgalıyım zaten. Betonarme devri öncesinden iki ev kaldık bu sokakta. Eli kulağında, önce o yıkılacak, yerine rezil bir ev bozuntusu gelecek, sonra da ben ya dayanamayıp çekip gideceğim ya da iyice içime kapanacağım. Bu ev de karşıdakine benzeyecek, iyice yaşlanacağım... Hikâyenin sonu hep aynı. Size şöyle bir baktım, ‘İşte şehirden bezmiş, yeni bir yerde yeniden başlamaya teşne bir kadın,’ dedim kendi kendime. Hepsi bu.”

Ne diyeceğimi bilemedim. O da çayımı tazelemeyi teklif etmedi. Allahısmarladık deyip ayrıldım birkaç dakika içinde.

İskelede vapurun gelmesini beklerken düşündüm. Kadının yalan söylemesi için hiçbir sebep yoktu; gerçekten de çarşıda ona buna sorabilirdim ama bu hiç içimden gelmiyordu.

Kesintisiz yüksek binaları sahile inmiş bir ordu gibi poz vermiş, ada meydanından daha çirkin gözükme gibi zor bir işi beceren şehre baktım. Arkadaşlarımı düşündüm, bir avuç arkadaşımı. İçlerinde kim vardı düzenli görüşmek isteyeceğim? Hem, bir vapurluk mesafede olacaktı hepsi. Görmek istesem. İstiyor muydum görmek?

İki yapraktan ibaret spor gazetesini okuyan, bıyıkları taralı memurun küçük penceresinin önünde dikildim. “Son vapur kaçta bugün?”

“Nereye gideceksiniz?” Sesi bıkkındı.

“Fark etmez, Bostancı, Eminönü.”

“23:40’ta Büyükdada’ya uğrayıp Bostancı’ya, öbür tarafa ise...”

“Tamam teşekkürler” deyip yürüdüm.

“Tekrar ücret vereceksiniz girişte ama!” diye seslendi arkamdan.

Lokantaların müzik muharebesini geride bırakıp adanın sessizliğine doğru yürüdüm. Bir de arka tarafı olmalıydı bu meretin. Belki kısa bir yürüyüşle güneş alan güney sahiline de varmak mümkündü, ileride bir gün, burada otursam. Arkadaşlarım, bir iki üç... Dört belki. Aman aman delisi olduğumdan değil. Zaten vapurla yarım saat, kırk beş dakika, istesem o da.

Sokağı, evi bulabilecek miydim?

Sandalyeler, sehpa, kazaklı çaydanlık ortadan kaybolmuştu ama cumbaları tanıdım. Perdeler kapalıydı. Kapıyı çaldım.

“Size özür borcum var,” dedim Zambak kapıyı açınca.

Kaşlarını kaldırdı. “Soruşturdunuz demek.”

“Hayır,” dedim, “ama şehirden yorulduğum konusunda haklı olduğunuzu anladım, önemli olan o.”

“Girmez misiniz,” dedi kapıyı daha geniş açarak.

***

Evi onun komşuluğuna yakışır hale getirmek gerçekten çok zor olmadı. Sanırım bunda ustalar ya da proje mimarı ne zaman kaytarsa evinin önüne çıkıp zılgıt çeken Zambak’ın payını teslim etmeliyim. Taşındığım günün akşamüstünde yapıp getirdiği üzümlü kekin lezzetini de elbette.

“Artık sen de adalısın,” dedi çalan kapıyı açtığımda. “Şimdi çay demleme sırası sende.”

Adanın merkezinden uzaklaştıkça daha iç açıcı şeylerle karşılaşacağım yönündeki şüphem de doğru çıktı. Yaz sıcağını hafifleten rüzgâr, içimi öfkeyle doldurmayan sokakları, kuytu köşeleri, munis eşeğin otladığı bahçeyi, en canayakın kedilerin üzerinde uyukladığı taş duvarları keşfettiğim uzun yürüyüşlerde bana püfür püfür eşlik etti.

Adaya ilk ayak bastığım günkü güzergâhtan kasten uzak durmuştum ama sonbaharın ilk günlerinde bir kedinin peşine takılıp giderken o ağaçlı yolun ayrımına geldiğimi fark ettim. Kediye kendi haline bırakıp yokuşu yürümeye başladım. Kapının bu kez açık olduğunu görünce belki kapatırlar diye hızlandım ve kimseyle göz göze gelmemeye çalışarak içeri girdim. Bekçi kulübelerinden fırlayıp ya da başını uzatıp kimliğimi, kimi aradığımı soran üniformalı tiplere cevap verirken bu yaşta bile dilim dolaşır, hiç yoktan şüphe çekerim. İyisi mi hırsız gibi girip dolanmaktı. Hoş, kimsenin benimle ilgilendiği yoktu; benden az sonra kapıdan kızılı erkekli dört genç girip rahat rahat fotoğraf çekmeye başladılar. Geniş bahçenin bir köşesinde taş döşeyen işçilerle onlardan az ötede diz çökmüş, çiçek öbekleriyle uğraşan ak saçlı bir adamdan başka kimse gözüküyordu ortalıkta. Gençler de çabucak binanın arkasına geçip ortalıktan kaybolmuşlardı. Biraz gerileyip binaya cepheden baktım. Okul olduğu belliydi. Sütunlu bir Rum yapısı, tepesinde küçük bir beyaz haç, haçın üzerine konmuş bir ak martı.

İçeri girmenin izne tabi olup olmadığını bilmiyordum ama cüssesi simetrik albenisinden bir şey eksiltmeyen bu binanın içini merak etmişim. Bir muavin ya da müstahdem azarı bekleyerek basamakları tırmanırken bir yandan ön kapının kapalı olabileceğini de düşündüm. Sol bacağımdan kalçama doğru hafif bir sızı yayılıyordu, yıllardır kanıksadığım ama son aylarda azmaya başlayan bir araz, belki de eve dönüp ayağımı uzatmam, çay içip dinlenmem için üstü örtülü bir uyarı.

Kapıyı ittim. Bir iki saniye soluklandıktan sonra koridorları arşınladım. Dersliklerin hepsi kapalıydı ama kapıların dalgalı camından içerisi görülüyordu. İnsan boyunu aşan pencereler, siyah demir kızaklı koyu masif ahşap sıralar, bildiğiniz, yani prize takmadan, tebeşir ve silgiyle kullanılan karatahta; böyle büyük kolejimsi okullarda kalmış mıydı eskinin sınıfları? Koridorlardan birinin sonundaki dev pencereye doğru ilerlediğimde bunun terasa açılan bir kapı olduğunu anladım. Aralıktı. Çekine çekine çıkıp bakındım. Uzaklarda deniz, terk ettiğim şehir, hemen aşağıda, arka bahçede ise sıra sıra mezarlar ve salım salım gezinen bir erkek tavus kuşu. Dört tane de bembeyaz oğlak.

Neyin nesiydi burası? Dış kapıda da, binaya girerken de tilki gibi süzülüğüm için tabelalara dikkat etmemişim. Daha yarım saat önce bahçesi cıvıl cıvıl bir okulun önünden geçmişim, bu koca okul niye bomboştü? Öğrencisiz derslikler aklıma “Elveda Çocuklar” filmini getirmişti. Belki arka bahçeyi de tavaf ettikten sonra çıkarken birisine sorabilir, merakımı giderebilirdim.

Merdivenlerden inerken bacağıma iyice bir şeyler oldu, kaslarım boşaldı sanki, sendeledim, düşmemek için bir dizimi kırıp onun üzerine çöktüm, dengemi koruyayım derken dizimi toz toprakta beş-on santim sürüdükten sonra pes edip kış üstü oturdum. Eminim Şarlo'luk bir manzaraydı. İnşallah kimse görmemiştir diye düşünürken merdivenlere daha yakın bir çiçek tarhına ilerlemiş olan beyaz saçlı adamın bana baktığını fark ettim. Bir an tereddüt ettikten sonra doğruldu, eldivenlerini çıkarıp attıktan sonra yanıma koştu.

“Ne oldu size?” dedi. “Birden çöktünüz; başınız mı döndü?”

“Bacağım...” dedim. “Bilmiyorum, zemberek boşalmış gibi oldu birden.” Kalçama da korkunç bir ağrı saplanmıştı ama bu kelimeleri kullanmaktan kaçınmıştım, “kalça”yı adamı tanımadığım için, “ağrı”yı da kondurmak istemediğimden.

“Hay Allah, diziniz kanıyor. Kıpırdamayın bir saniye.”

Basamakları koşarak çıkıp kapıdan içeri girdi, yarım dakika sonra yine koşarak elinde bir ilk yardım çantasıyla döndü.

Utanmıştım. “Önemli bir şey değil,” diye mırıldandım.

“Tabii değil, ama iltihap kapmasın; şimdi temizleriz. Dert etmeyin siz. İsminiz nedir?”

“Suna.”

“Bu kaç?”

Güldüm. “Bakın, ne başım döndü ne de kafamı çarptım. Abarttınız.”

“Ne olur ne olmaz. Şimdi çabuk söyleyin, hangi yıldayız ve kaç senesinde liseden mezun oldunuz?”

Komedyenin birine çatmıştım. “İki bin on dokuz. Liseye gelince, bin dokuz yüz...” Durdum, kaşlarımı yarı çatıp gözlerinin içine baktım. “Çok zekice, bir anda adımı ve doğrudan sormadan neredeyse yaşımı öğreniyorsunuz.”

“Kıskıvrak yakaladınız beni,” dedi ayağa kalmama yardım ederken. “Yalnız şaka bir yana, bahçeye girdiğinizde de dikkatimi çekti...”

“Dayanılmaz cazibem mi?”

“Evet o, ve, daha önemlisi, yürüyüşünüzde bir gariplik var. Sağ bacağınıza öncelik tanır gibisiniz.”

“Siz ciddisiniz.”

“Ciddiyim. Yanılıyor olabilirim ama tecrübeye dayanarak...”

“Doktor musunuz?”

“Hayır. Ama gözlem yeteneğim fena değildir. Siz beni dinleyin. Gidin bir doktora görünün, röntgen çektirin. Ve merak ederim, öyle ya da böyle sonucu bana bildirin. Buraya uğrarsanız beni çoğu zaman bahçede bulursunuz. Veya...” Aklına yeni gelmiş gibi cüzdanından bir kâğıt parçası, yeleğinin cebinden de küçük bir kurşunkalem çıkardı, adını ve telefon numarasını yazdı.

Sıradan gidiyor, diye düşündüm. İsim, yaş, telefon, sıra adresimi öğrenmeye gelecek.

Kâğıdı uzatırken, “Adım Lefteris,” dedi.

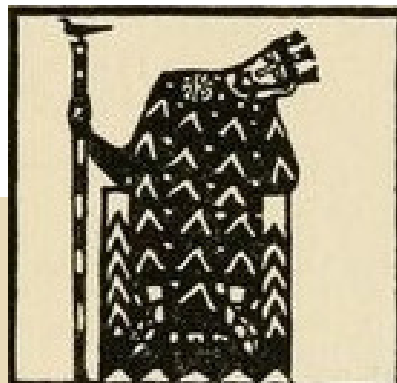
“Lef... Benimle eğlenmiyorsunuz, değil mi? Futbolcu Lefter’in ismi gibi?”

“Evet, ama kabiliyet isimle iltisaklı değil maalesef. Yolda top görsem karakola götüreceğim kadar bilgisiz ve beceriksizim ayaktopu mevzubahisse.”

“Öğretmen misiniz yoksa bu okulda?”

Başını yana eğip yüzüme baktı, gülümsedi. “Sahiden,” dedi, “emin misiniz kafanızı çarpmadığınıza?”

***

Öğretmen olmasına öğretmendi Lefter, daha doğrusu öğretmen emeklisi, ama o an o okulda öğretmenlik yapmasına imkân yoktu çünkü orası neredeyse yarım asırdır öğrencilere kapalıydı ve herhalde adada bunu bilmeyen tek kişi bendim. Daha doğrusu tepedeki okulun malum okul olduğunu bilmiyordum.

“Bacağımın acısından çok canımı sıkan o adamın haklı çıkması, Zambak. Şimdi dilimi ısıra ısıra telefon edip haber vereceğim ister istemez. Üstüme geldi diye kaba davrandım ama haklıymış ısrar etmekte.”

“Ruhban okulunun bahçıvanını diyorsun. Gözlerinin içi gülüyordu diye bana anlattığın adam.”

Zambak’ın omzuna dostça vurdum.

“Ya, öyle; gönüllü bahçıvan, emekli öğretmen, amatör ortopedist, alaycıküşü, on parmağında on marifet. Ama bendeki aymazlığa da bak, aylardır burada oturuyorum, daha şu meşhur ruhban okulu hangisi bilmiyorum. Okulun yanına kadar gidip gördüğümde de ne bileyim, burası Sen Jozef’e benziyor, eski bir Rum koleji filandır dedim. Gazetelerde gözüme çarpardı eskiden ruhban okulu açılacak, yok hayır açılmaz, bir kavga sürer gider, ama nerededir diye sorsan, aklımda Büyükada diye kalmış.”

“O da ayrı mesele. Belki gördüğün haberde yanlış görsel kullanmışlardır. Eski Rum yetimhanesini söylüyorsun sen. Ahşap, yıkılacak gibi duran.”

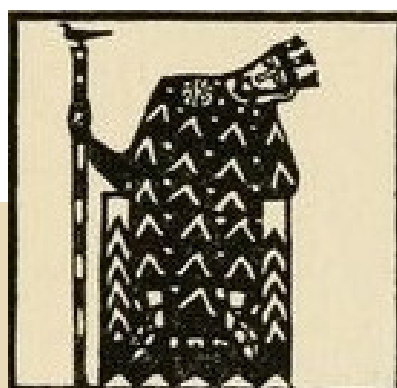
Yıkılacak gibi duran benmişim meğer. Doktor telaşlandırıcı ifadeler kullanmamaya gayret etmişti ama kalça kemiğimin leğen kemiğine giren ucunun iflasın kıyısında olduğunu yumuşatarak anlatmak zordu. Zaten çabucak ameliyatı programa almasından da belliydi. Arada bir olur olmaz kalçama giren ağrılara nihayet bir açıklama geldiği için rahatlamış ama hemen sonra ameliyat ertesini düşünmeye başlamıştım, Zambak’a pek renk vermemeye gayret etsem de. Onun tanıdığı hiç kimsenin başından geçmediği için bilmiyordu herhalde; bu tür ameliyatların nekahet devresini tuvaleti, banyosu, yatak odası üst katta olan bir evde geçirmek pek mümkün değildi. Belki birkaç aylığına da olsa İstanbul’a geri taşınmam, daire kiralayıp bir de yardımcı tutmam gerekecekti. Zambak’ın kahvesini bitirir bitirmez eve dönüp oraya buraya telefon etmeye başlamam gerekiyordu.

Söz verdiğim Lefter’le başladım, aradan çıksın diye.

Çok üzülüğünü söyledi ilk anda; ağzından “Ben size demiştim” çıkmadı. Daha ben oraya gelmeden ameliyattan sonra nerede kalacağımı düşünüp düşünmediğini sordu. “Malum,” dedi, “hiçbir hastane sizi aylarca misafir etmez. Çok zenginseniz belki.”

“Öyle bir halim mi var?” dedim.

“Esağfurullah,” dedi ve yine güldürdü beni. Ne tesadüf, evinin alt katı ayrı daireydi ve kiracısı yoktu şu an, son kiracıyla yaşadıklarından ötürü uzun süre kiralamaya niyeti de. Ara sıra evde hasta bakan emekli bir hemşire de çok yakın oturuyordu üstelik. “Kızkardeşim diye söylemiyorum; iyi hemşiredir...”

Galiba görünen köye kılavuz isteyenlerdenim ben. Lefter’le kardeşinin ihtimamı altında geçirdiğim aylarda ben iyileştikçe Filomila’nın görüntüden yavaş yavaş çekileceğini, Lefter’in ayağıma getirdiği yemeklerin, pişirdiği kahvelerin, birlikte gitgide saatler geçirişimizin nereye varacağını daha baştan herkes tahmin edebilirdi, benden başka.

İşte o nedenle bugün, bütün bu anlattıklarımın altı-yedi ay sonra, birlikte çıkıyoruz Lefter’le “evimiz”den. Ürkek, kaçamak âşıklar gibi, ölüm korkusuyla birlikte salgın yasaklarının üzerimize çöktüğü günlerden birinde.

Kapıda nöbet bekleyen kimsenin olmamasından yararlanarak palas pandıras, uyarısız varıyoruz komiserin karşısına maskeli iki haydut gibi. Gözlerinde demlenip birkaç saniye sonra buhar düdüğünü öttürecek öfkeyi makamına edepsizce ve tam da kıymalı pidesine yumulduğu anda taarruz etmemize bağlıyorum ilk anda, ama mutlaka gerisi de var. Beni tanıdığını sanmıyorum; Lefter’i biliyor olmalı çünkü adada herkes tanıyor onu.

İlk birkaç cümleyi ağzımıza tıkmaya çalışıyor, eliyle kapıyı işaret ederek. “Yasak, beyefendi, yasak,” diye özetliyor, dolu ağzıyla.

Lefter baştan alıyor. “Yolda çevirince polis memurları lafımızı dinlemiyor ama Suna Hanım’ın bacağı ameliyathı. Her gün düzenli yürümesi lazım, fizik tedavisini yöneten uzman doktorun emri.”

“Suna Hanım’ın kendi ağzı dili yok mu, Lefter Bey?” diyor komiser ağzını silerek. “Bey”e mi, “Lefter”in ilk hecesine mi gereksiz vurgu bindirsin gıcık olduğunu hissettirmek için, tam olarak emin olamadığı belli. Tahmin ediyorum bir iki yutkunup toparlayacak, aradığı formu yakalayacak.

“Olmaz olur mu, ama kafası atınca ağzını sakınmaz, o yüzden izin ver ben konuşayım dedim. Öyle değil mi hanım?”

“Öyle! Yahu komiser oğlum, anan yaşında biri gelmiş karşına, üstelik yarı sakat, belli ki yorgun. Oturacak yer göstermek yok mu, bir çay ikram etmek yok mu sizin terbiyenizde? Başımıza kral mı—”

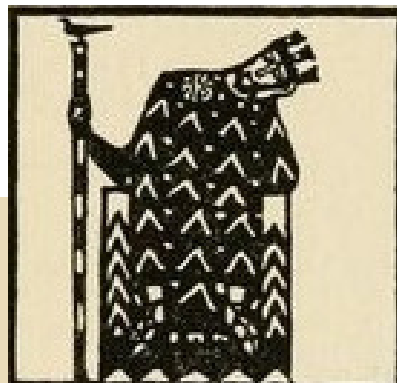
Otoriteyle cebelleşmenin kabul edilebilir düzeyini sezmenin ister istemez uzmanı olduğu için elime yapışıp susturuyor beni Lefter. “Doktor raporunu gösterelim isterseniz.”

“Yahu siz laftan anlamıyor musunuz? Haberiniz yok mu, ölümcül bir virüs kol geziyor. Altmış beş yaş üstünün sokağa çıkması kesinlikle yasak. Memur da söylemiş işte. Tutup bir de buraya karşıma geliyorsunuz. Benim polisim yalan mı söylüyor? Televizyon yalan mı söylüyor? Devlet yalan mı söylüyor? Sizi korumaya çalışıyor devletiniz.”

“Komiserim, devletimize müteşekkirim, o ayrı da, bakın burası ada...”

“Öyle mi? Hayret, fark etmemişim. Ben de bu çepeçevre su nedir diye sabah akşam merak ediyordum.”

“Demek istediğim, AVM değil, sinema değil, kalabalık bir cadde değil, تنها yollarda, deniz kıyısında yürüsek kime zararı var? Yürümemenin zararını doktor söylüyor. Uzun süreli olması şart değil, ama her gün yürümesi lazım. İsterseniz sabaha karşı çıkarız, kediler, balıkçılar, polisler, temizlikçiler, bir de biz. Kimseye zararımız dokunmaz.”

Komiser ağzını açıp kapayınca, küfür edecekmiş de kendini tutuyormuş gibi bir mimikle somurtunca artık ben dayanamıyorum. “Topal mı kalayım beyefendi? Kimden virüs kapabiliriz, kime bulaştırabiliriz sabahın köründe, herkesten uzak? Mancınık mı bu meret? Özel durum diye bir şey yok mu sizin mevzuatınızda; kanamalı hasta olsam ne olacak? O zaman da mı eve tıkacaksınız insanı!”

“Yahu ne bağıryorsun? Hanımefendi olacaksın. Ne bağıryorsun! Ağzımı açtırma benim. O başka bu başka. Neren kanıyor senin? Sizin bırakın sahilde gezinmeyi, burada olmanız bile suç şu anda. Ceza kesip bir de muhalefetten nezarete tıgarsam göreceksiniz Hanya’yı Konya’yı. Tam Bayram arifesinde gelip alayım da görün siz, beş gün içerde kalmak nasılmış. Gezintinizi hücrede yaparsınız bir aşağı bir yukarı. Çattık belaya ha!”

Bağırması bir an durulduğunda, Acaba bu kadarla yetinecek mi yoksa arkası geliyor mu, der gibi birbirimize bakıyoruz Lefter’le. Ama bu girizgâhtan sonra akıl öğretmeye geçiyor komiser:

“Bahçen yok mu senin?” Lefter’e bu. “Bahçede yürüsenize.”

“Nasıl yetecek bahçe beyefendi? Çıkınca en az iki kilometre yürüyoruz biz.”

“Uzun süreli icap etmez diyordun bir de; sizler var ya... Her neyse, yürüyorsunuz ve kanunu çiğniyorsunuz; kanunu çiğneyemezsiniz. Kaç metre senin bahçe bir uçtan diğer uca?”

“Bilmem, ölçmedim.”

“Peki, kaç adım? Tahmin et. Kapa gözlerini, Suna Hanım’ınla kol kola yürüyorsunuz, kaç adımda varırsın kapıdan bahçe duvarına? Ama atma bana, polislerden birini gönderirim ölçmesi için. Yok mudur yüz adım?”

“Olsa olsa ellidir komiserim. Yani arka duvardan başlayıp, evin yanından geçip, ön kapıya. Malikâne değil ki, anamdan kalma ev alt tarafı.”

“Peki uzatma, dinle; elli diyelim. Elli aşağı, elli yukarı, kaç etti? Etti yüz. Bir daha git gel, etti iki yüz. Hesabınızı da bana yaptırmayın; doktor kaç adım dediyse onu tutturacak kadar gidip gelin işte. Bahçe imkânı olmayanlar da var. Halinize şükredeceğinize gelmiş başımın etini yiyorsunuz. Yazıyorum size bir seferlik izin kâğıdı, alın bunu, buradan eve giderken çeviren olursa gösterirsiniz. Hadi tamam. Kolunuzdan tutup kapıya koymadan gidin başımdan. Yemeğim soğuyor.”

Elinin tersiyle odadan süpürüyor bizi. İki katlı binanın merdivenlerini afallamış halde iniyoruz. Her basamakta Lefter’in koluna biraz daha yaslanıyorum. Düz yol, hatta yokuş fena değil ama merdiven çok kötü; ileride daha iyi olacak inşallah. Ama boşuna çıktık komiser hazretlerinin mekânına. İşe yaramayacak demiştim ben. O ise gerçekten ümitliydi veya öyle gözüküyordu garibim.

Kapının dışında soluklanmak için duruyorum.

Lefter bana bakıyor birkaç saniye, sonra yüzünü kapıya çeviriyor, burnundan soluduğunu maskesinden anlıyorum.

Kapıdan yirmi, yirmi beş yaşlarında, saçları kuaför elinden çıkmışa benzeyen bir delikanlı çıkıyor aniden. “Lefter Abi, dur bir dakika.”

Tanıımıyormuş gibi bakıyor Lefter ona.

“Teyzecim müsaade eder misin, abimle bir saniye konuşayım.” Koluna giriyor (bugün herkes koluyla yakın temasta Lefter’in!), birkaç adım uzaklaşıyorlar. Alçak sesle konuşuyor çocuk, Lefter’in dudağını büzüp başını salladığını görüyorum, çocuk ısrar ediyor, Lefter “Yok,” diyor. Birkaç kez. Alçak sesle bir şeyler söylüyor, duyamıyorum.

Eve doğru yürürken açıklama bekliyorum, gelmeyince soruyorum: “Kimdi o?”

“Neso. Neco der herkes buralarda. Süryani.”

“Niye öyle koşar gibi çıktı karakoldan?”

“Bize yetişmek için herhalde. Komiserle randevusu varmış, beklerken tartışmamızı duymuş. “Komiserim, şimdi geliyor,” deyip fırladım,” dedi bana.”

“Ne istiyormuş peki?”

“Hiç, üzülmüş şarlandığımız için. ‘Büyüklerle saygı kalmadı’ mealinde bir şeyler söyledi. ‘Bu günler de geçer, vesaire.’ Bildiğin beylik laflar işte.”

Bütün bunlar Lefter’in itirazlarıyla birleşince pek mantıklı gelmiyor ama üstelemiyorum. Bir süre sessizce yürüyoruz.

“‘Burada olmanız bile suç,’ dedi ya, ben oraya takıldım,” diyorum bir süre sonra. “Bilerek ya da bilinçaltının etkisiyle hangi suçları bir araya getirdi sence? ‘Buraya gelmeniz’ demedi çünkü; ‘burada olmanız’ dedi. Sokağa çıkmaya cüret ettik o bir. Bu adada olmamız, birlikte olmamız, onun gözünde farklı tanrının kulları olmamız, bu yaşımızda zina batağında debelenmemiz... Ne dersin, unuttuğum bir şey var mı?”

“Bilemiyorum,” diyor Lefter dalgın bir edayla. “Gonya’ya Konya dedi ya, ben orada kaldım. Doğrusu Hanya’yı Gonya’yı görmektir; Girit’te ikisi de. Kimisi de Hanya aslında Yanya’dır sınır ama onun aslı astarı yok.”

“Hay Allah iyiliğini versin, sen de bırakamadın şu öğretmenliği.”

“Cefadır Suna, cefa. Bir bilsen.”

Gülüyor, ikimiz de gülüyoruz.

“Hadi bugünün yürüyüşünü böyle halletmiş ol. Eve varalım tutuklanmadan. Yarın da bahçede turlara başlayacağız herhalde. Başka çare yok.”

Kol kola yürürken ara sıra Lefter’e göz ucuyla bakıyorum. Ağzını göremiyorum ama gözlerinden belli somurttuğu. Komisere öfkesinden ibaret olsa söyler; başka bir şey var. “Ne dedi o çocuk sana?” diyorum sonunda sabredemeyip.

“Hangi çocuk?”

“Lefter...”

“Tamam peki... Kızma ama.”

“Niye kızacağım. Gizli saklı iş çeviriyorsan o zaman kızarım.”

“Yok yahu, ne iş çevirmesi. Neso... Kuyumcu bu çocuk. Kapalıçarşı’da. Fena insan değildir ama, alakalıdır onla bunla. Bilmiyorum, onların da işi zor; insanlığın anormal bir değer biçtiği hammadde dünyanın çoğu fakir bir sürü yerinden türlü katakulliyile çıkarılacak, bir şekilde bu ülkeye giriş yapıp o küçücük dükkânlara kadar gelecek kazaya belaya uğramadan. Her akşam o dükkâni kilitlerken de arkada bir servet bırakıp evine gideceksin. Uzatmayayım, bunların illa bir polis tanıdığı olur. Hatta aralarında yarışılar, polis tanıdıklarının sayısı, rütbesi, forsunun derecesi... Eğer istersek hemencecik, komisere rica ettiği anda sorunumuz çözülmüş. Dilediğimiz gibi sokağa çıkar, uluorta yürürmüşüz; bana dediği bu.”

“Bunlar” derken kuyumcuları mı, Süryanileri mi, Süryani kuyumcuları mı kastetti bilmiyorum, sormak da istemiyorum. Sadece bu kâbusun, kâbus derken salgının değil birbirimizden sürekli şüphe eder, ayrı ayrı kale duvarlarımızı örür halimizin bitmesini istiyorum artık. Bitmesini isteme hakkım olup olmadığını bilmeden.

“Sen ne cevap verdin?” diye sormakla yetiniyorum.

“Ne cevap verdim tahmin edersin?”

“Ağzını bozmadın inşallah.”

“Yok, ne de olsa iyi niyetli. Öyle kabul edelim.”

Eve girdiğimizde ben kitabımı alıyorum, o da içkisini, salonun iki ucunda oturup sakinleşmeye çalışıyoruz. Bir saat kadar sonra kapının zili ikimizi de zıplatıyor.

“Komiserim!” diyor Lefter kapıyı açınca, “Burada ne işiniz var”ı çağrıştıran bir ses tonuyla. Yelek cebinden telaşla maskesini çıkarırken bir yandan geriliyor, komiserin önce göbeğinin, sonra maskeyi zorlayan bıyığının, sonra da koca kafasının eve girmesi için bir kenara çekiliyor. Ben de kitabımı indirip şaşkın şaşkın ikisine bakıyorum.

“Niye söylemediniz? Neco’yla canciğer olduğunuzu? Üstelik o da hemen kapının dışında oturuyordu, insan onu da koluna takıp öyle varır yanıma. Söyleseydiniz...”

Lefter ağzını açıyor ama bir şey demeden kapatıyor tekrar.

“Hadi gezdireyim sizi biraz.”

“Şimdi mi?”

“Neden olmasın, hava mis gibi. Suna Hanım yürümeli diye başımın etini yedin.”

Lefter’e bakıyorum, o benden önce davranıyor. “Komiserim... Zahmet ettiniz, çok teşekkür ederiz.” Reddedecek! Ama hayır: “Suna Hanım üzerini değiştirsin, sizle on dakikaya sahilde buluşalım. Çabucak geliriz siz bir sigara tellendirene kadar.”

“Sigarayı bırakalı çok oldu,” diyor, “ama bir çay içerim denize karşı. Size de ikram ederim. Kötü başladık, 'reset' yaparız güzelce.”

“Sağ olun. Eksik olmayın.”

Kapıyı kapadıktan sonra, “Hadi giyin istersen,” diyor bana sakın, yumuşak bir sesle. Bir yandan telefonunu çıkarıp adres defterinde bir numara arıyor. Odada üstümü değiştirirken gittikçe yükselen sesini duyuyorum salondan.

“Yahu oğlum ben sana ne dedim?”

“...”

“Nasıl nasıl?”

“...”

“Bırak şimdi, ben ‘Ne senin ne de polisin minneti altında kalmaya razıyım’ demedim mi? Hatta ‘Bak beni iyi dinle,’ demedim mi baştan? Daha ne?”

“...”

“Ulan oğlum, bunda anlaşılacak ne var? Muğlak ifadeler mi kullandım?”

“...”

“Yahu, git Allah aşkına Neso. Yedin bir halt!”

Salona döndüğümde Rumca mırıldanıyor, sinirli sinirli gülerken.

***

Hızını bana uydurmak için yavaşlayan komiserle birlikte adımlıyoruz meydana giden yolu. Belki de bizi gözaltına almaya götürüyor diye düşünüyorum bir an. Ama o her gördüğüne selam vermek, gülücükler dağıtmakla meşgul. Hatta ara sıra yamaçtaki evlerden birini işaret edip bilgiler veriyor, oturan ya da gelip geçmiş aileler hakkında bir şeyler söylüyor. Lefter’in eleştirdiği deyişleri serpiştiriyor sürekli: “Komşularıyla iyi geçinirler... Atina’ya gittiler burayı özleyiyorlar; beni ayda bir ararlar, adada ne oluyor bitiyor sorarlar... Toprağı bol olsun... Ayrımız gayrımız yok burada...”

Böyle böyle karakolun sokağına varıyoruz.

“Hadi bakalım,” diyor, “siz isterseniz devam edin, yorulduysanız eve dönün. Bir ihtiyacınız olursa da haberim olsun. İstedığınız zaman da çıkıp yürüyün.”

O bize hürriyet bahşedip uzaklaştıktan sonra Lefter bana “New York Çeteleri” filmindeki polisi hatırlayıp hatırlamadığımı soruyor. Suç batağı Beşköşe muhitini birkaç kişiye gezdirirken kol saatini çıkarıp meydanın ortasında bir direğe asan, “Bir saat sonra turumuzu bitirip döndüğümüzde bu saati buradan uzanıp alacağım, kimse elini sürmemiş olacak,” diyerek böbürlenen polisi.

Hatırlamıyorum.

“Ada suç yuvası değil ama gerisi filmle aynı, bizi gezdirip otorite gösterisi yaptı komiser bey,” diyor, sonra birden: “Yorgun musun, yetti mi bugün yürümek, yoksa biraz daha gezmek ister misin?”

“İyi geldi aslında,” diyorum. “Yürüyelim daha ama nereye?”

Gözleri parlıyor. “Nereye olacak, Neso’nun evine. Görülecek hesabımız var!”

Birkaç adım atıyor kollarımızın çözüldüğünü fark etmeden. “Dur,” diyorum, “hele bir dur.”

Duymuyor beni.

Aziz Gökdemir

Şule Çiftçi

Prologue

Gömlek Yakası

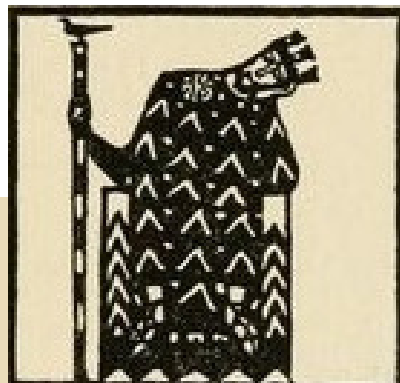
Albümdeki fotoğraflara bakıyoruz. Geçmişte yaşanan sırları bilme arzusu. Her gelişimde eskileri anarım. Dolapları açar, çekmeceleri karıştırırım. Çocukluk heyecanlarını hatırlamak için yapılan hevesli bir alışkanlık diyelim. Kutular, sayfalar, örgü ipi artıkları, kasetler, eski dergiler. Teybe bir kaset takıyorum. Özdemir Erdoğan. Oooy. Kime desem derdimi ben bulutlar. Kalın karton kapaklı, sararmış olanı alıyorum ilkin. Albümün ilk sayfasını açıyorum. Parmaklarımın ucunda yapışkan bir şeffaflık. Hepsi yerinde duruyor. Çoğu siyah beyaz. Daha önce fark edemediğim bir fotoğraf ilişiyor gözüme. Bizi dost bildiklerimiz vurdular. Sepya, avuç içi kadar. Beyaz baş örtülü bir kız çocuğu, belki beş yaşlarında, elindeki küçük testi taşımakta zorlanır gibi göğüs kafesi kavisli. Kalın taştan oyulmuş basamakların en üstünde, ayakta durmuş. Ayaklarında minik lastik ayakkabılar. Çizgili entarisinin altına çiçekli bir pijama giymiş. Örtüsünden çıkıp gözlerine değen perçemleri özenle taranmış. Boynunda bir sıra inci. Testinin kulplarına sıkı sıkıya yapışmış parmaklarında yüzükler var. İçerim yanıyor yâr yâr yaram pek deriin. Kollarını çifte bilezikler süslemiş. Yanındaki minderde henüz çok küçük olduğundan oturmayı başaramamış bir erkek bebek var. Sırtını sedire dayasalar da öne eğilmiş. Bir eliyle meçhul bir şeye uzanırken diğer eli ağzında. Altı aylık yok gibi. Tahta bir kapının yanına yerleştirilmiş sedirin önündeler. Kanaviçeli sırt yastıkları sıralanmış sedire. Çiçekleri kırmızı ya da pembeydi belki. Şeffaf kâğıdın altından çıkarıyorum fotoğrafı. 1971, Aksaray yazılmış arkasına kibar bir yazıyla.

“Sevgili Dedeciğim,

Ufkun güneşi yüzüme doğsun, şu cansız hayalim sizlere hiç unutulmaz bir hatıra olsun. Görmüş olduğun elimdeki ibrikten bir yudum su iç. Derdine derman olsun.

Torunun Arzu Hanım ve Mehmet Efendi.”

Kim bunlar, diye soruyorum. Gözlerini kısıp başını fotoğrafa uzatıyor teyzem. Kırıışmış derisi yaşlılık alasıyla dolmuş. Oooy. Bulutlar yârime selam söyleyin. Alyansı parmak boğumuna gömülmüş, parmağının bir parçası haline gelmiş. Dizlerindeki battaniyeyi arada çekiştirmekten başka bir eylemi yok. Namazı oturduğu yerden kılıyor. Havadaki kokudan, sokaktaki seslerden dünyasını örüyor artık. Akli sisli olsa da bu aralar, kirpikleri hâlâ gülibrişim. Yine de soruyorum. “Kim bunlar.” Gözlerini kısıp fotoğrafa uzunca baktıktan sonra omuzlarını silkiyor. Bu fotoğrafı da unutuşun çöplüğüne yollamış.

Yârdan irak yaşaaanır mı söyleyin.

Kartpostalda parlak bir gökyüzü var. Bulutlar pamuk şekeri hafifliğinde. Yeşil bir bahçenin içine düzenli aralıklarla dikilmiş ağaçlar. Bahçe duvarında oturmuş insanlar binalara bakıyor. Bunlardan biri kadın. Sırt dekoltesi derin. Başında krem melon şapka. Adam kadını belinden kavramış. Büyük, koni çatısıyla görkemli bir sütun görünüyor yaprakların arasından. Yanında art arda dizilmiş Alman evleri. Garip şapkalı bir adam duvardakilere el sallıyor. 1981, Berlin.

“Nasılsın? Geçenlerde gönderdiğim paket (kurabiyeyle çikolata) eline geçti mi? Burada havalar epey soğudu. Orada havalar nasıl? İsmet Ankara’da Mülkiye Mektebi’ne başladı mı? Haber et. Yılbaşında tekrar yazarım. Sağlıcakla.”

Kenarı yırtılmış. Yazılar silinmeye yüz tutmuş. Yerine tekrar yerleştiriyorum.

Bana nazlı yârdan aman bir haber verin.

Dik yakalı gömleği âdem elmasının altından son düğmesine kadar iliklenmiş. Ceket yakasının arasına aile fotoğrafını yerleştirmiş. Göğsünün üstünden fotoğraf makinesine bakan dört kişi var. Düzgün taranmış saçları kulak memesinde. Bıyıkları tam dudak üstünde bitmiş. Siyah beyaz bu vesikalıktan memlekete hasretini göndermiş eniştem. Belki bir mektubun arasından çıkmış bu fotoğraf. 1983, Menzinger Str.3 80638 München Deutschland, yazıyor arkasında.

Başka şarkı başlıyor. İnce bir mızıkla sesiyle giriyor parça.

İki gözlü elektrik ocağında kahve pişiriyor. Üstünde çizgili pijaması var. Beyaz çinko cezvenin içi karanlık. Elindeki çay kaşığının arkasını cezvenin ağzına sürerken başka biri yanındaki ocakta yemek pişiriyor. Tencerenin içi kalabalık. Diğer adamın kalın, uzun favorileri çenesine kadar uzamış. Yemek kaşığını ağzına götürmüş. Pişip pişmediğini ya da tuzunu kontrol ediyor gibi. 1987, Münih.

“Dün meydanda yürüdük arkadaşlarla. İzin günümüzdü. Yemek için sebze aldık. Allah ne verdiyse paylaştık. Bu fotoğraf da dün çekildi. Çocukların gözlerinden öperim.”

Se-ver-sin diiiye se-ver-isin diiiye. İstemem senden başka biriniiii.

Pencerenin perdeleri sonuna kadar çekilmiş. Açık saçık kadın resimleriyle kaplanmış duvara bir ranza dayanmış. Ranzanın üst katında kısa kollu içliğiyle yeni uyanmış bir adam geriniyor. Duvardan duvara halı kaplı zeminde yan yana bırakılmış bir çift lastik terlik var. Alttaki yatak dağınık. Yatağın altındaki boşluğa ayakkabılar, botlar, valizler sıralanmış. Sivri yakası karnına kadar açık gömleği, göğsünde parlak bir broşla pencerenin önünde poz vermiş eniştem. Göğüs kılları görünüyor. Üst kattaki, kalkmaya çalışan, arkadaşına sataşır gibi bir bakış atmış, ağzında yarım kalmış bir sözcük. Bir dirseği sandalyeye dayalı. 1990, Stuttgart.

“Bugün duvar yıkıldı. İzin günündeyiz. Burası yeni iş yerimin yatakhanesi. Alt ranzada ben yatıyorum. Konyalı Hasan şipşak makine almış. Habersiz çekiverdi. Hemen çıktı fotoğraf. Stuttgart hatırası.”

Susamıştım sevgiyeee çiçekler sundum sanaaa. Se-ver-sin diiiye se-ver-sin diiiye.

Başka da bir iki kart yollanmış. München, Düsseldorf, bilmem kaç yılı. Almanya fotoğrafları burada bitiyor. Bundan sonra fotoğraf gönderilmemiş anlaşılan. Belki de diğerlerinin arkası da hiç yazılmadı. Kartları yerleştirirken kartonun arasından bir fotoğraf düşüyor. Arkası boş. Tarih yok. Küt saçlı sarışın bir kadın, gözlüklü adamın koluna girmiş. Kadın mutlu. Mavi gözleriyle kocaman gülümsemiş. Açık saçlarının arasından alnını bir bant gibi dolanan örgüleri iki yanına salınmış. Kısa montunun altında uzun bacaklarını dizlerine kadar saran kırmızı çizmeleri var. İnce ökçeler. Sağ elinde zafer işareti, başını adamın omzuna yaslamış. Adam, taba rengi pardösünün yakalarını kaldırmış. Yeşil tüylü şapkasının üstünde kar var. Camekânlı, sarı telefon kulübesinin önündeler. Üstünde öffentlicher fernsprecher yazıyor. Kim bunlar, diye sormuyorum. Teyzem, tülbendini çenesinin kenarına sıkıştırıp kırk yıldır pencereden dışarıyı seyrediyor.

Kusurumuz sevmek, sevmek olunca kusursuz olmaaaz insan hayattaaa.

Şeyda Başer Eroğlu

Ahmet Akarsu

GÖMLEĞİN BİRİ

Şule

“Sabah kalkıp yüzümü yıkamak için banyoya girdiğimde leğendeki çamaşırlar bana baktılar. Ben de onlara baktım. Görmezden geldik birbirimizi. Çıktım yanlarından. Balkona geçtim. Gömlek kurumuştur. Ütüledim bir güzel, üstüme geçirdikten sonra baktım aynaya olmuş. Oturdum, küçük bir kahvaltı. Hazırlanıp çıktım. Sokaklar elaydı. Ağaçlar dün yağın yağmurla şehre yapraklarının rengini dökmüş, yağmur suyu biraz açmış rengini yeşilin. Sırlıklam bir ziya içinde yüzüyoruz, sabahın insanları, işe gidenler, bir şeylere yetişme işçileri.”

Şiirle yola çıkıp minyatür öyküler kurgulayarak yoluna devam eden Akarsu, bu kitabında nesir ve şiir atını bir sürüyor. Öyküye, ansızın, yalın ve taze imgeler bırakıp okuru çocuk hayretine dönmeye çağırıyor. Öykücünün işi, olana olmayanın tılsımlı gömleğini giydirmekse, o sakın bir flanör ruhuyla bunu rahatlıkla yapıyor.

Şule Yayınları, Şubat 2022

12.5 x 21 cm / 135 sayfa

GÜNBATIMINA ÖVGÜLER

Hasibe Çerko

B.B.C.F

Hasibe Çerko, “Günbatımına Övgüler” adlı kitabını oluşturan lirik öykülerle insanın dünyadaki varoluşunun, yaşamın ve evrenin alışılmadık ölçüde yepyeni bir yorumuna erişiyor.

Tabiat Kitap, Şubat 2022

13 x 19.5 cm / 120 sayfa

Karıştırıcı

Dairesinden çıktı, ellerini kıvrıkcık saçlarında gezdirdi, biraz yağlanmış, idare ederdi. Yan dairenin kapısı açıldı, orta yaşlı, saçları seyrek bir adam kapıda belirdi. Çetin onu görünce doğruldu, öbürü büzgülü çöp torbasını kapının yanına bıraktı. Çetin, “Merhaba,” dedi. Komşusu başını salladı, hızla kapıyı kapadı. Çöp torbasına baktı, alabildiğine sarı, dolu bir torba. Yan daireyi dinledi, gözleri açılmış, kulakları kızarmıştı. Birkaç saniye geçti, görünürde merdivenlerden inen ya da çıkan kimse yoktu. Derin bir oh çekti, sarı torbaya uzandı, elleri titriyor, hızla nefes alıp veriyordu.

Çöpte işine yaramayacak şeyler vardı, şampuan şişesi, piller, kokuşmuş yemek artıkları, bir iki ısırık alınıp atılmış elmalar, türlü ilaç kutuları. Ne bekliyordu ki, aptal bunaklar. O kadar heyecanlandığı için hayıflandı, gereksiz bir beklentiye girmişti. Yakayı ele vermek, bu basit insanlar için değmezdi. Çöpleri karıştırırken yakalanacaksa, başka türlü bir baskın beklerdi. Ünlü birinin çöplerini kurcalarken, çöpün sahibinden yumruk yemek, patlayan flaşlar falan.

Barın kapısının önünde durdu, metal çöp bidonuna bakıyordu. Allah kahretsin, az önce boşaltmış olmalı, geç kaldım, diye hayıflandı, bidonun içine tükürdü. Eline aldığı ağır kapağı havaya kaldırdı, kapakta beliren suratın biçimsizliğine baktı. Parlak yüzeyde uzayan metal surat, başını sağa sola oynattı, ağzını açıp kapadı. Sıkıldı, elindeki kapağı yere doğru bıraktı, sessiz caddede tiz ses yankılandı, söndü.

Barın içe açılan kapısından girdi, “Hey, ne haber,” diye bara doğru seslendi. Sıcak havayı teninde hissetti, soğuktan ufalan suratı kızardı, sakalları gevşedi. Doruk içki hazırlamakla meşguldü. “Seninkiler bu akşam berbat oynuyor,” dedi. “Şaşırmadım,” dedi Çetin, gözlerini çevirdi, barda birkaç masa anca doluydu.

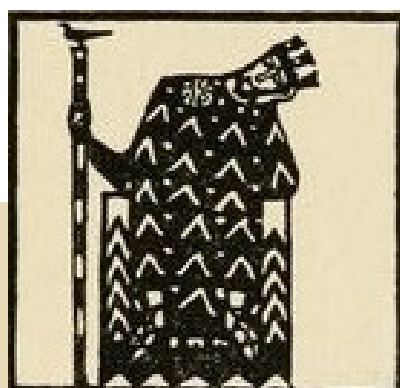
“Her zamankinden mi,” dedi Doruk.

Çetin omuz silkti, “Yok, sıcak bir şeyler hazırla,” dedi.

“Şarap, viski.”

“Fark etmez, sıcak olsun yeter.”

Barın loş ışığı altında, sokak lambasının aydınlığının düştüğü masada oturan kadını fark etti. Eli çenesinin altında, dışarıyı izliyordu kadın. Çetin oturduğu sandalyeden eğildi, ileri kaymaya çalıştı, gözlerini açarak bir daha baktı. Masaya vuran ışık, suratında dağılıyor, açık renk bluzundan aşağı kayıyor, siyah eteğin üzerinden yayılarak beyaz tenine değiyordu. Doruk, sıcak viskiyi önüne koydu.

“Kim,” diye sordu Çetin.

“Tanımıyorum, galiba ilk kez geliyor,” dedi Doruk, kadına baktı.

Yabancı gözler tarafından süzülüşünün farkında olmadan, geniş pencereden yolu izlemeye devam etti kadın. Arada bir ellerini kısa saçlarına götürüyor, rahatsız olmuş gibi hemen geri çekiyor, sanki tutmasa düşecekmiş gibi içki bardağına sarılıyordu.

“Ya,” dedi Çetin, elini çenesinden aşağı doğru uzayan sakalında gezdirdi.

“Emin olmadan bulaşma derim,” dedi Doruk, içki dolabındakilerle oyalanmaya başladı. Çetin içkisinden bir yudum aldı, sıcaklık boğazından midesine aktı, canlandığını hissetti, içine dolan heyecana sarıldı. Bir yudum daha içti, canlılık içine dolmuşken kaçıramazdı.

“Biri ekmiş olmalı,” dedi.

“Yalnız kalmak istemiş olamaz mı?”

Çetin, bir an duraksadı, ciddileşti. Eline sıcak viskisini alarak ayağa kalktı, kadının olduğu yere doğru ilerledi.

Kadının önündeydi, “Maçlar,” diye seslendi, kadın sakince ondan yana döndü. Çetin sırttı, iri gözlerini ovuşturdu, ilk aşama olmasa gerisi kolaydı, bir yudum daha içti.

“Merhaba.”

“Merhaba,” dedi kadın. Küt kesilmiş siyah saçlarının altındaki yüzü solgun görünüyordu.

Çetin, İçki bardağını sıktı, boşta kalan elini titreyen dizlerine bastırdı, öylece dikildi.

“Evet,” dedi kadın, bakışlarını Çetin’in gerilen suratından kaçırdı, boş yola çevirdi.

“Oturabilir miyim?”

Kadın, yine usulca döndü, gözleri iki yana açılmış, gamzeleri belirginleşmişti.

“Biraz yalnız kalsam iyi olacak.”

“İçkiniz, izin verin size bir içki ısmarlayayım, sadece bir içki,” dedi Çetin, bir içkinin sadece bir içki olmadığını biliyordu.

Kadın boşalan bardağına baktı, sonra Çetin’i süzdü. Onun gözünde içki ısmarlayacak bir tipte miydi? “Olabilir,” dedi. Çetin’in içinde pimi çekilmiş bir bomba patladı, kelebekler midesinden vücuduna dağıldı. Hızlıca bara gitti, Doruk sırtıyordu, sus işareti yaptı.

Çetin ayaklarını yere vuruyor, terliyor, bir şeyleri elinden kaçıracağı hissiyle içi içine sığmıyordu, ne zamandır böyle hissetmemişti. Bir insanı keşfetmek, tamamen kanlı canlı birini, fazla kurcalamadan duruma hâkim olmak, hiçbir şeyi kaçırmamak istiyordu. Doruk’a hadi anlamında işaretler yaptı. Doruk, “İkinci yarıya bakmayacak mısın?” diye sordu. “Sence,” dedi Çetin, gerindi, baston yutmuş gibi dik dik yürüdü.

İkinci bardaklarını da bitirmişlerdi. Nazlı sandığından iyi içiyordu, üstelik sarhoş olduğuna dair belirtiler sezmemişti. Ayağa kalktığında yalpaladı, ondan önce mi kafayı bulmuştu, bunu kabul edemezdi. Doruk geç olduğunu, kapatmak zorunda olduğunu söyledi. Çetin umursamadı, yine oyunbozanlık yapıyordu. Bir içki daha, sonra gideceklerdi, o arkadaşı değil miydi? Halinden niye anlamıyordu.

Doruk, “Peki,” dedi, dişlerini sıktı. Önündeki bardaklara viski koyarken mırıldanıyordu, Çetin gülümsedi, “Harikasın,” dedi, Doruk’un omzuna dokundu.

Nazlı yüksek lisans ya da doktora onun gibi bir işle uğraşıyordu. Aslında tam dinleyememişti, sosyoloji ya da psikoloji alanında olduğundan emindi. Bu tarz işlerle uğraşanların sıkıcı olduğunu düşünürdü. Genellikle gözlüklü, kıyafetleri salaş, insanlara üstten bakan tipler. Nazlı kafasındaki sosyolog imajına uymuyordu, seksiydi, güzel bir gülüşü vardı. Üstüne üstlük saçmalıklarına da gülüyordu.

Nazlı, onun işini sorduğunda, “Mühendisim, otomotiv mühendisi, yedek parça teminatı departmanında günlerim geçiyor,” demişti. Arabaları severdi, ama kullanmayı bir türlü beceremiyordu. Çıplak güneş vurunca araba gövdesinden yayılan parıltılar hoşuna giderdi, kaportasının altındaki durmadan, aksamadan çalışan mekanik düzen başını döndürürdü. Bir arabanın, aksayan bir tanesinin içini açmak, parçaları sağa sola dağıtmak, sonra özenle birleştirmek güzel olabilirdi. Bunu daha önce nasıl düşünmemişti. İyi bir meslek seçmişti kendine, boş gezen bir çöp karıştırıcı olduğunu söyleyemezdi ya, ailesinden kalan mirasla geçinen bir avare.

“Bugün birini mi bekliyordun?” diye sordu Çetin. İçki bardağı bitmek üzereydi, Doruk’un homurdanmaları kulağına geldi.

“Yok,” dedi Nazlı, viskisini bir dikişte bitirdi. “Kalkalım mı, geç oldu,” dedi.

Çetin, “Olur,” dedi, işin kendiliğinden çözülmesine sevindi, kalkıyorlardı.

Saat gece yarısını geçmişti, hava dingindi, soğukluk hafif kırılmıştı. Ara sıra esen sert bir rüzgâr suratlarına çarpıyor, ardı gelmeden kesilip gidiyordu. Nazlı, “Teşekkür ederim,” dedi, Çetin’e doğru bir adım attı. “Yani, güzel bir akşamdı.”

“Benim için de,” dedi Çetin. Bardan çıkınca ileriye doğru yürümüşlerdi. Çetin’in evi ters taraftaydı, düşünmeden kadının adımlarını takip etmişti.

“Evin bu tarafta mı?” diye sordu Nazlı. Çetin ellerini ceplerine soktu, “Evet, evet,” dedi, ileriye baktı.

“Benimki çok uzak sayılmaz,” dedi Nazlı.

“Öyleyse beraber yürüyelim.”

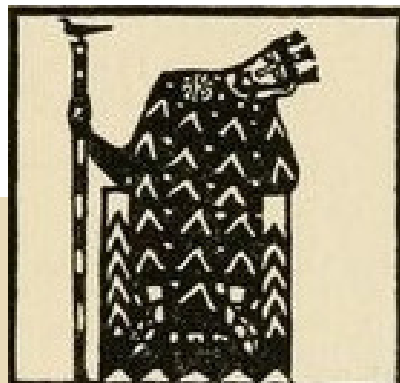
“Olur tabi.”

Nazlı yola bakıyor, sallanıyordu. Çetin onu takip etti, adımlarını yavaşlattı. Bir süre sessizce yürüdüler, Çetin yol boyu park edilmiş arabalara bakıyor, içlerinde nelerin yattığını aklından geçiriyordu. Daldığını anlayınca kafasını salladı, Nazlı ellerini kavuşturmuş, adımlarını hızlandırmıştı. Sessiz kaldığına kızdı, aklına ilk geleni söyledi.

“Şu araştırman, bir konuda saplantılı insanlarla ilgili, psikolojik olduklarını mı düşünüyorsun?”

Nazlı’nın yeşil gözleri açıldı, ileriye baktı, bir süre düşündü, işinden bahsedenlerin takındığı o tavırla, “Aslında benim ne düşündüğüm pek önemli değil. Ben sadece kısa röportajlar yapıyorum,” dedi.

Çetin, “Ben senin düşünceni merak etmiştim,” dedi. Nazlı ısrar karşısında sırttı, gamzeleri belirginleşti. “Bilmiyorum, emin değilim,” dedi. Çetin, konuşmaları dağarcığında süzdü, Nazlı karşısında, seviyesi karşısında durduğu yeri beğenmedi.

“Geldik sayılır,” dedi Nazlı, Çetin gerindi, ellerini paltosunun cebinden çıkardı. “Yo,” dedi, vücudunu dikleştirdi. “Sen üşüdün galiba, istersen,” dedi, paltosunu çıkarmaya davrandı.

Nazlı kavuşturduğunu elleri kaldırdı, “Gerek yok, geldik zaten, buradan sağa döneceğim,” dedi, “Düz mü gideceksin?”

Çetin, “Seni bırakayım, sonra dönerim,” dedi. Nazlı dudaklarını büzdü, olur anlamında başını salladı. Birkaç apartmanın sıralandığı dar sokağa girdiler. Çetin, önce tanıdığı o ekşimsi kokuyu, ardından sağa sola saçılmış çöp yığını fark etti. Karşıdaki düzlükte altın madeni yatıyordu, ileriye atılmamak için ayaklarını zor tuttu. “İşte geldik,” dedi Nazlı.

Çetin hâlâ karşıya bakıyordu, başını kaldırıncaya dört katlı, ufak bir bahçesi olan apartmanın önünde olduklarını gördü. Nazlı, “Şu koku, kaç kere aradık, zamanında almıyorlar,” diye söylendi. Çetin ona yaklaştı, sokağı aydınlatan belirsiz ışığın altında, koyulaşan gözlerine baktı. Barda güldükçe parlayan gözler, o an donuk bakıyordu, kulağına eğildi, “Benimle gel,” diyerek kolundan çekti. Nazlı’nın üstündeki kaban kol kısmından ileriye uzadı, ardından ayakları. Yaklaştıkça koku beter bir hal aldı, Nazlı burnunu tıkadı. Çetin’in kulakları kızarmış, sırtıyordu.

Nazlı’nın kolundan çekiyordu, ama onun varlığını unutmuş, zihninde boşluklar oluşmuştu. Gece boyu kafasında dönüp duranlar, yapacağı hamleler, söyleyecekleri her şey silinip gitmişti. Önündeki devasa yığın, irili ufaklı, fark farklı renklerdeki çöp poşetleri nefesini kesti. Nazlı’nın varlığını, “Kolumu bırakır mısın,” diye haykırmasıyla hatırladı.

“Haydi, karıştıralım,” dedi Çetin. Nazlı’nın da onla beraber çöpleri karıştıracağından emindi. Nazlı, “Manyak mısın,” dedi, geri geri gitti. Çetin yine görmüştü, işte ne zaman içini açsa, kendisi olsa, o sorgulayıcı bakış.

“Hadi, sanki hiç yapmadın,” diye atıldı Çetin. Keşke onun kadar ikna edici bakabilseydi, keşke onun kadar bir şeye kendini adayabilseydi. Onda olan buydu işte, elindeki farklı tek şey buydu. Herkesten sakladığı gizini, altın bir tepside bütün gerçekliğiyle önüne seriyordu, kayıtsız kalıp çekip gidemezdi ya.

“Hem araştırmada katkısı olur,” dedi Çetin.

“Bu şekilde mi, ne olacağını sanıyorsun,” dedi Nazlı, sesi titriyordu.

Çetin bir adım attı, Nazlı geri çekildi, “Bırak beni, yaklaşma,” diye bağırdı, çantasından çıkardığı biber gazını adamın yüzüne doğru tuttu. “Peşimden gelme sakın.” Hızla ilerledi. Çetin dondu kaldı, hayatında ilk kez bir kadın suratına biber gazı doğrultmuştu. Nazlı nasıl bu kadar serinkanlı olduğuna şaşıtı, içinden bir yerlerden gelen bu güç ayakta kalmasını sağladı, evine doğru koşar adım gitti.

Çetin arkasından bakakaldı, sevdiği, eğlenceli bulduğu şeyi beraber yapmak istemişti. Ona saplantılı bir manyak gibi davranması canını sıktı, neler kaçırdığını bilmiyordu. Bir de boyundan büyük işlere kalkmış tez yazıyordu, utanmalıydı kendinden. Düşündüğünde yanılmamıştı, sıkıcıydı bu tipler, üstten bakan, bilmiş.

Cep telefonunun ışığını açarak çöp yığına tuttu. Eline gelen poşetleri yırtıyor, içindikileri yere saçıyor, eğiliyor, bulduğu kırık dökük eşyaları cebine atıyordu. Çetin içine dolan tatlı sıcaklığa sarıldı, karanlığın içinden parıldayan çöp dağının içine daldı.

Burak Alıcı

Düzyazı Bölümü

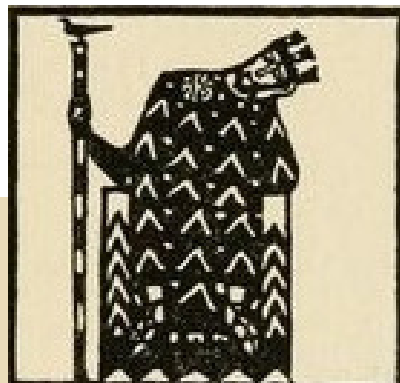

Fast-Food ya da Edible Poems

Fast-food bugün hayatımızın her yerinde kendini gösteriyor. Peki bunun şiirde de olması bizleri rahatsız etmiyor mu? Seri üretime tabi şiirler olarak kendini gösteren fast-food ya da bir diğer tabirle *edible* (yenilebilir) şiirlerin nedenleri nelerdir?

Bir şiiri gelenekte aramamız gerektiğini, kendini kökte gösteren kurmaların önemini Eliot'tan idealist düşüncenin kendini gösterme biçimi olarak öğreniyoruz. Yazımızda, güncellik kavramının da kendini konu edineceği fast-food şiirler; hemen yazılıp, hemen okunabilecek, şu ya da bu anlatımın herhangi bir imgeyle, tabiri caizse köfte ve iki hamburger ekmeğiyle sunulduğu şiirler olarak boy gösteriyor.

Öncelikle üzerinde durulması gereken konu, güncel şiirin ve bugünün şiirinin ne olduklarıdır. Güncel şiiri, eskiden olup hala okunan yahut incelenmeye devam eden, değerlendirilmesi bitmemiş şiir olarak tanımlar isek; bugünün şiirini de henüz bugün yazılan ve anlaşılmaya çalışılan şiir olarak bir yere koyabiliriz. O halde, güncel şiir ve bugünün şiiri, hala değerlendirilmeye tabi tutulmaları ile aynı kümelenmektedir; ayrı kümelendikleri ise, bugünün şiirinin hala genişlemeye ve kendini geliştirme çabalarına devam etmesi, güncel şiirin de kabul edilmiş olma ve/veya sona erdirilme çabasının baskın olması noktalarında olacaktır. Bu durumda, fast-food şiir, kendini bugünün şiirlerinde, yani şu anda yazılmakta ve sınırlarının sürekli genişletildiği, tanımlamaların henüz yapılamayacağı şiirde ortaya koyar.

Bir yapıt, kendi tanımlamalarını beraberinde getirir ve mevcut yakınsamalar içinde karşılaştırılarak değerlendirilir; onaylanmasında yahut rededilmesinde ise daha farklı tanımlamalar ve yakınsamalar ortaya konulmuş ve eser sanat düzleminde bir yere oturtulmuş olur. Fakat bugünün şiiri, üzerine yaklaşımların ancak başka yeni yaklaşımlar ile yapılabileceği halde olup; kendi tanımlamalarını tek bir formda ortaya koymadığı ve sürekli genişlemeye yatkın/dayalı bir şekilde evrimini sürdürmektedir. Tüm bu kargaşaların ortasında, tanımlamalara kapatılmış, tehlikeli bir “kitsch” şiirler düzlemi kendine yer bulmuştur. Çünkü yeni olana adapte olmaya yahut varsıl olduğu düşüncesiyle yazılan ve yayılan bu şiirler, muhalif-yaratıcı düzleminde olmaktan çok, sürekli olarak arayış düzleminde ve işte tam bu yüzden *kitsch*'dir. Ama şüphesiz bugünün Türk şiiri hala güncel — 30'larda çalınmış şiir, 40'larda muhalif şiir, 40'lardan 60'a kadar tekrar çalınmış ve yeni yeni modern şiir, bu sefer 60'tan 80'e kadar eşi benzeri olmayan kısır şiir, ve 80'den sonra bu kısırlaşmanın fark edildiği ve gerekli modern atılımların tekrar gerçekleştiği 2000'lere kadar olan şiir, ve daha sonra belki yeni dünyaya adapte olmaya çalışan, bir başka kısırlaşma dönemine girilmiş diyebileceğimiz— şiirle muhattaptır ve kendisini bu karmaşadan soyutlayamaz olup; yeni adımlar atacak olduğu için sürekli arayışında olduğu basamağı seçememektedir. Her yeni bir adımda, ister üslupta, ister dize genelinde, bu saydığım dönemlerden birine dayanmaya çalışmaktadır; lakin, bağdaştırmalar, bütünleştirmeler çabası içerisinde bocalamaktadır. Bu özellik, 2000'lerden bu yana da sıkça gelmektedir ve yeni olduğu düşünülen her şiir aslında az çok daha farklı bir tarafı olduğu için yeni kabul edilmiştir. Halbuki, özünde çeşitlendirilmeler vardır. Demem o ki, bugünün Türk şiiri, herhangi bir idealden uzak olup, her adımında geçmişe “amaçsız” tutunarak yeni bir atılım gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Çünkü bir gözü sürekli batıdadır ve başlangıcından itibaren kendi içerisinde kapalıdır da.

Bu durumda, fast-food şiir, *edible* yani yenilebilen hale, kendini herhangi bir “yeni”de gördüğünde ortaya çıkar. Ve onaylanmasını da yeni olanın henüz yadsınamaz oluşu ekseninde gerçekleştirdiği için, artık kolaydır ve seri üretime tabidir. Hatta, okurları da, çoğu zaman bir şiiri duygusal bir mektuptan yahut, yazılış amacına hizmet eden iyi anlatımlı bir gazete küpüründen farklı görmediği için, bu kolay yazılmış —yapıtı, kolay okunabilir bulur ve özümser. Böylece, aslında talep-arza da uygun bir şekilde fast-food şiir ortaya çıkmış olur. Görüldüğü üzere, fast-food zincirinde yani şiirin *edible* (yenilebilir) hale gelmesinde okuyucunun da payı vardır. Aynı zamanda bu okuyucu, anlamadığı yahut adlandıramadığını parçalama (imha etme) özelliğine de sahip olduğundan, bu *kitsch* eserleri ancak onun yenilebilir olması noktasında talep eder. Ve bu bahsettiğimiz çerçevelerdeki bugünün şiiri, eğer her kalem tipine ve anlayışa uygun olmasaydı, yine okuyucu tarafından şüphesiz parçalanacaktı.

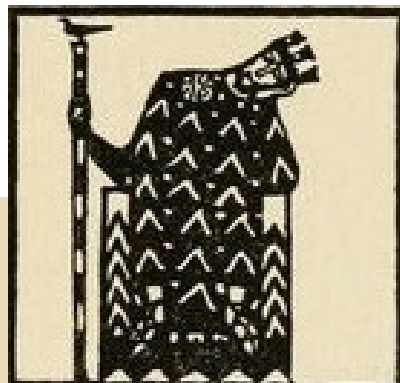

Bu söylemlerin tümünden, aslında Türk şiirinin dirgensiz olduğu; kendi devinimini, kendini yok edişinde sürdürdüğü sonucuna varılabilir. Çünkü Türk şiiri, örneğin bir Fransız şiiri kadar köklü değildir ve Divan'ı da işin içine katarsak, bu konformist şiir, asla modern düzlemlere vardırılması beklenmeyecek çeşitli şekillerde modern atılımlarda vuku bulmuştur. Bu da, baktığımız zaman Necip Fazıl'ı Baudelaire'de buluyorsak, ama bunun temeli Türk şiirinde yoksa, bir takım sosyo-kültürel durumların sonucudur. Çünkü Baudelaire'i aslında, bu sürekli özgür olabilme adımlarını geçmişte atmış (şiir olarak) du Bellay'lerde, (düşünce olarak) Sade'larda görebiliyoruz, —aslında bunların da edebiyatlarını yine başka kıt'alardan çıkan düşüncelerin üzerlerine kurmaları gerçeği de göz önünde tutulmalıdır—ki Baudelaire bu noktada haklı çıkarılmış olur, ve Baudelaire de böylece kendinden sonraki şairlerce bir nevi gelenek veya kendini kökte gösterme durumlarında kullanılabilir. Bunları dememdeki sebep, Türk şiirinin, belki de 2000'den sonraki şiirinde, önce modern olmayı hak etmiş olma noktasında bile haksız sayılabileceğini, ve çünkü, şiirinde ve sanatçısında o devrimlerini gerçekleştirememiş olduğunu düşündüğümüdür.

Aslında, Dadacı düşünceyi —o günkü ve günümüz için— haklı kılacak şekilde ikinci bir anlamsızlaşma döneminin içerisinde olduğumuzdan bahsedilebilir. Çünkü, bahsettiğim gibi, şiirinde ve sanatçısında devrimini gerçekleştirememiş Türk sanatı, bu fast-food şiirine, içinde yaşadığı devri nihayetinde mecbur kalmıştır. Çünkü artık her şeyin otomatize edildiği, makinanın insanın yerini aldığı, ve kitap açıp okumanın sosyal bir postür haline geldiği bir devirde; dijitalin de herkesi şiir yayımlayabilir hale getirmesiyle, aslında toplumun makine harici ideal herhangi bir düşünceden uzak olduğu gerçeğini destekler bir şekilde, muhalefet olmaktan uzak veya korkar olarak, şiirdeki veya sanattaki bütün adımlar bu süreci bozmayacak şekilde devam ettirilir. Yani bir nevi, fast-food şiir kendi dönemi gereği haklı çıkar. Çünkü artık sanat yapıtının fikri de değişmekte, yeni oluşumlar sürekli ve gereksinir hale gelmektedir. Tabi ki bu durum, kendini çorak anlamda çok kısır bir şekilde devam ettiriyor olup, bahsin gerisinde geçen, yeni olanın yadsınamaz oluşu ekseninde gerçekleştirir.

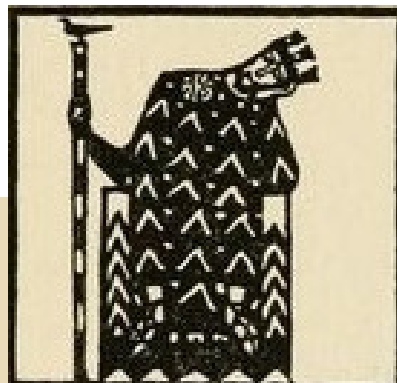
Türk şiirinin sonuç olarak dirgersiz oluşunun sebeplerinden biri de şüphesiz kanonlaşmadır. İlerlemelerin topluluklarla değil, ama o toplulukların içerisindeki tekil ayrışmalarla gerçekleştiği gerçeğini göz önüne alırsak eğer; kanon, hem yararlı, hem zararlıdır. Onun yararı, düşüncesini paydalara bölmeden, tek ve sorgulanabilir bir şekilde vermesi ancak olup; içerisindeki tekil ayrışmalara gerçekten ayrışma gözüyle bakabilmeye müsaade eden zeminidir. Yani kanonun içerisinde yenileşmeye çabalayan yahut kanonun dışında kalmış şairlerin kolayca gözükür hale gelmesidir. Kanonun zararı ise, topluluğun boyutu ile yahut birleşmelerini de onayacak şekilde, gerçekleşmelerine en başta olanak sağlayan polemiklerin onları çok uzun süreler boyu edebiyatı oyalamalarına ve tekeline almalarına sebebiyet verebilmesidir. Kanon, yön verme ve barındırma açısından ezici güce sahip olduğundan, istediğinden yıllarca bahsetmiş, oyalamış; dilediği içeriği, çokluk olmanın verdiği avantaj ile ileriye dönük adımlar atmaksızın üretmiştir. Dahası, ilerici ve genç yazını da edebiyata başladıkları dönem etkisi altına alabilme veya uzunca bir süre oyalayabilme gücüne sahip oldukları için, yine oldukça kısır etkileri vardır. Bir noktada, kanon da şiiri fast-food (yenilebilir) hale getirir. Çünkü ürettiği içerik çoktan onayını aldığından dolayı, artık o içeriğin önemi yayımlanma hızı olacaktır. Her ay matbu olarak (çıkamama kaygısı olmaksızın) çıkabilme, büyük olarak anılan yazarlarla söyleşi yapabilme (binaen kanon onların en büyük dostudur), mütalaanın kendi içine dönük olması; hepsi fast-food'un genel özellikleridir. Bu noktada, Türk şiirinin kapalı oluşunun hem sebeplerinden hem de sonuçlarından biridir kanon. Demek ki fast-food, yalnızca bugünün şiiriyle sınırlı kalmayıp, (bugünün kanonuyla da) güncel şiirde de yenilebilirliği söz ettirir haldedir. Çünkü bahsettiğimiz haliyle güncel şiir, duruğu önceler. Ayırıksıda da (bugünün şiiri) yine, o kabul edilene yahut kanonun eline geçene dek, yine fast-food'a en uygun zemindedir.

Tüm bu şeylerin ışığında, şair, kendi okuyucusunun yerini almalı ve Türk şiirindeki çıkmazlarının farkına varmalıdır. Topluluklardaki tekil ayrışmaların önemini kavramalı ve toplu olmaktan vazgeçmeli, tekil atılımlara zemin veya olanak sağlamalıdır. Şiir salt edebiyat olmaktan yahut didaktik ara formlarından kurtarılmalı, yeni uzamlar yaratacak şekilde düşünce türleriyle iç içe olmalıdır. Geçmişten ders alınmış olarak, şair, fikirlerini şiirde öncelememeli, idealini bağlamda kurmalıdır. Şiirin girift yapısına oturtulmuş ideal, böylece derinlikte, imgelerle iç içe ve o çağın veya toplumun kolektif bilincine yönelik olacaktır. Yeni olanı özümsemek için, mil taşları olabilecek işaretlemeler yapılmalı ve onların güncel şiirden ve/veya bugünün şiirinden sürekli olarak ayrıştığı noktaları öne çıkarmalı; herhangi bir kitlenin veya kanonun eline bırakılmamalıdır. Batı'daki arayış, kendini temsilen, yani düşünceyi doğrulamak için değil; sağlıklı bir devinim için yapılmalıdır. Geriye dönüş yalnızca hürmet yahut ilerlemeciliğin üzerine ekleme doğasına binaen yapılmalı; Türk şiirindeki kapalılığı devam ettirecek şekilde vuku bulmamalıdır. Aksi takdirde, şiirin yenilebilirliği, şimdi olduğundan çok daha ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkacaktır.

Onur Tuna Bozbey

1951 / 103 Comédie

K. Appel

Ömer Yiğit Aral, Fantastik Gerçekçilik ve Şiir

Gerçekten ölümsüz olacak sanat yapıtının insanın tüm sınırlarından arınmış olması gerekir: mantık ve sağduyu, araya girmekten başka bir işe yaramaz. Ama o sınırlar bir kez yıkıldı mı, işte o zaman çocukluğun hayal ve rüya âlemine girmiş oluruz. [*]

Medya dilinin ideoloji ile kurduğu kompleks yapının haber bültenlerinde birkaç dakikaya sığdırdığı trajediler sürekli bir hokus pokusla gözlerden kaybedilirken, Ömer Yiğit Aral eserlerinde yarattığı resim dilini, bu vahşi, karanlık dünyanın tam kalbine konumlandırır. Ajite etmeden, metaforik bir evren kuran sanatçı, günümüz yeryüzü gerçekliğini baş aşağı çevirerek, resim okuyucusu için şiirsel, fantastik bir dünyanın kapılarını aralar. Biçim ve içerik bütünlüğü, mitoloji ve teoloji ile kafa kafaya çarpıştırılırken, izleyici kendini 'masumiyet' kavramıyla boğuşurken bulur. Bir rüyanın içinden seslenir ressam; çağrısı sonu gelmez ideolojik görüntülerle doldurulan gündelik hayatın boşluğu karşısındaki insana (var olan somut gerçekliğe, onun nesnelere kurduğu ilişkiye yabancılaşmadan) gerçekliğin sınırlarını fark etmek üzerinedir. Fantastik gerçekçi bir ressam olarak, sanatçının yüzeye bıraktığı her türden etkiyi bilinçli olarak terk eder Aral. Airbrush tekniğiyle aradaki fırça izini kaldırır, eserlerine imza atmaz. Kendini gizler ve resimle izleyici arasına girmekten kaçınır.

En büyük felaket, harptir. İnsan insanı avlıyor; havada, toprakta, suda. Harp meydanlarında kopmuş kol, gövde; avlanmış, kanayan döne döne düşen bir kuş. Uçan kuşları, onların değişik uçuş pozisyonlarını, balıkların dalışlarını kısıkanıyorum. Dünyanın büyük bir kısmı balıklara ait. Vücut formları harikulade. Fakat, onlar da insanlar yesin diye. [**]

---

[*]: Giorgio de Chirico (1888-1978), Gizem ve Yaratı, 1913:

[**]: Anton Lehmden

2. Dünya Savaşı sonrası 1945 yazında kurulan 'Viyana Fantastik Realite' üyeleri Arik Brauer, Wolfgang Hutter ve Anton Lehmden, kurucuları Ernst Fuchs ve Rudolf Hausner öncülüğünde, 1950'lerde Viyana'da sürrealistlerle birlikte bir dizi sergiye katılırlar. Prof. Johan Muschik bu grubu 'fantastik realistler' olarak adlandırarak bağımsız bir kimlik kazandırır. Sonrasında grup üyeleri Avrupa ve Amerika'da açtıkları sergilerle uluslararası bir üne kavuşurlar.

Fantastik, Aydınlanma'nın akıl ve mantıkla kurduğu dünyaya karşı, aklın ve mantığın sınırsız gücüne olan inancın zaferini tanıyıp, ona inanmakla başlar işe. Özne, dini ya da ahlaki mevcut tüm ön kabullerden koparak, mantıksal zorunlu bir işleyişin içinde aklın sınırlarına yolculuk edip aydınlanmadan, fantastiğin açığa çıkardığı kuşkuya, tekinsiz olanın karşısındaki alt üst oluşa bir anlam veremezdi. Gerçekçi dünyanın karşısında, onu bilip anlayarak varılan noktanın sonunda artık fantastik olana ancak onu aşarak ulaşılabilirdi. Öyle de oldu ve fantastik, akıl dışı olana 18. yüzyılın sonunda yeniden hayat verdi. Bu bir meydan okumaydı aynı zamanda.

Fantastik Realistler işte bu meydan okumaya, mistik ortaçağ dünyasını, 19. yüzyıl fantastik sanatıyla ve sürrealist kimi öğelerle harmanlayarak köklerinden ayrı, başkalaşmış görsel bir dil yaratarak dahil olurlar. Fantastik olanın edebiyat alanındaki aynılaştan öğeleri, resim sanatında farklılaşarak yerini imajlara, rüyalara ve mitolojiye bırakır. Savaş sonrası korkunç bir yıkımın ortasında kalan, kendini korku ve yalnızlık içinde yaşadığı trajediye bir anlam vermeye çalışırken bulan insanın, zamanı ve mekânı eğip bükerek giriştiği sürekli bir arayışın boşluğa yansımalarıdır fantastik dünyada gerçeğe dönüşen şey.

İşte Aral da, fantastik gerçekçiliğin Türkiye'deki önemli isimlerinden biri olarak, insan olduğunu bilmenin acısını taşır mekânın çöküşüne. Kelimelerin ötesini gösterir. Sıradan, alışılmış yaşamın sahteliğinden çıkıp sahici bir arayışa girer. Bilmek, anlamak için uğraşmaz. Estetik yargılarımızın kalıplaşmış, sentetik ayarlarıyla oynar ve estetik olanı, bize gösterilen ve bizden onay bekleyen şeylerin uçurumuna taşır.

Kant, estetik yargının biz farkında olsak da olmasak da bir kanaat olarak zihnimizde oluştuğunu söyler. Yargı olmadan önce, güzelliğin kendisi bir algı sorunudur ve haz ancak bu estetik sürecin sonunda oluşur. İşte tam da bu yüzden söz konusu görsel algı olduğunda baktığımız, gördüğümüz şeyin işlenme, gösterilme biçimi bütün post-modern savunuların aksine çok daha önemli bir hal alır. Eninde sonunda her düşünce kendine özgü bir biçim yaratır ve her biçim de algılayan için bir duygunun tetikleyicisi durumundadır.

Görmenin yarattığı haz duygusu Ömer Yiğit Aral'da bir evrenden bir diğerine geçerken ara alanda yaratılan beklenmedik görsel mekanizmalarla karşılaşan insanda bir şok etkisi yaratır. Yalan söyleme ihtiyacı duymaz Aral. Doğal dünyanın özel, gizli anlamlar taşıyan ilişkiler ağını, biçimsel zorlamalarla değil, öze ait, özün gerçek bir parçası olarak sunar. Yanmış, yıkılmış bir krallıktan geriye kalan çöldür gerçek. Masumiyet, ölü çocuk bedenleri ve sonrası olmayan karanlık bir şiir gibidir. İzleyici Aral'ın eserlerine bakarken, kendini gözün algısından kurtarmak, tutulduğu bu ara yerden kaçıp uzaklaşmak ister. Biçimler, gerçek olamayandan, kanlı canlı bir gerçek çıkarır orta yere.

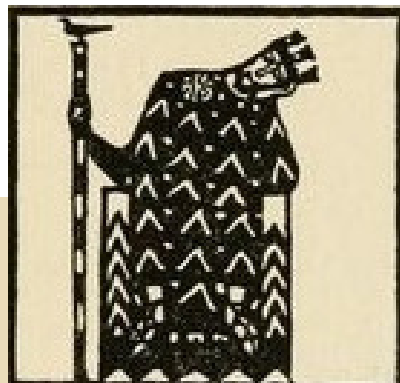
Herhangi bir şeyin zihnimize estetik bir yargıya karşılık gelmesi onun biçimiyle ilgilidir. Her biçim, fiziksel dünyada o veya bu şekilde bir başka biçimle ilişkilidir ve her estetik yargı bu ilişkiler ağının yansımasıdır. Estetik olana dair zihinsel süreçlerin açığa çıkarılabilmesi, nesnel olanın kendisinin tamamen yok sayılmasıyla değil, onun değiştirilip, dönüştürülmesiyle mümkündür ancak. Nesnel, sürekli bir yeniden biçimlendirme temeli olarak insan zihninin eksikliğine uydururlar kendilerini. Bir tür ara doldurmadır bu. Bir kez daha Kant'a dönecek olursak, kavrayışımız sadece nesnel dünyanın bir yansımasından ibaret değildir. Karşılıklı bir ilişkidir bu, nesnel dünya kavrayışımızı şekillendirirken, kavrayışımız da onu tekrar ve tekrar, yeniden kurar.

Aral eserlerini görme yetisinin sürekli değişen bu beklenmedik sonsuz olasılıklarına karşı bir cevap olarak kurgular. Verili görünümün öncesi ve sonrasının ötesine geçerek, dikkatimizi yeryüzü enkazına çeker. Gizem adına gizem yaratmadan yapar bunu, gösterilmeyeni ve asla gösterilmeyecek olanı; olanaklı olanın içinden yükselerek, olanaksız olanı kavramak adınadır çabası.

İngiliz yönetmen Carol Reed'in, 1965 yapımı, bizde 'Acı ve İlham' olarak gösterilen 'The Agony And The Ecstasy' filminin başrollerinde muhteşem performanslarıyla Charlton Heston ve Rex Harrison rol alır. Michelangelo'nun yaşamının konu alındığı filmde Papa II. Julius, Michelangelo'yu o döneme kadar eşi benzeri görülmemiş derecede görkemli olmasını istediği mezarının yapımı için görevlendirir. Ancak devam eden ve mezar anıtının da içinde olacağı San Pietro In Vincoli Bazilikası'ndan dolayı malzeme sıkıntısı yaşanmaktadır. Bunun üzerine Michelangelo Carrara'daki mermer ocaklarında aylarca çalıştıktan sonra Roma'ya geri döner.

Sonrasında Papa II. Julius ödeme konusunda verdiği sözleri tutmayınca işi tamamlamaz.

1513 yılında papanın ölümü üzerine Michelangelo mezar anıtını yapması için yeniden görevlendirilir. Uzun süren bir çalışmanın sonunda mezarı bitirir.

Filmin hemen başlarında papanın mimarı Bramante ile Michelangelo'nun, ocaklardan gelen mermer bloklardan biri üzerine yaptıkları bir diyaloga yer verilir. Michelangelo tutkuyla mermer bloğa dokunur ve Bramante'ye dönerek diyalogu başlatır:

-Bak bu Musa.

-Musa mı?

-Musa mermerin içinde. Sina'dan gelen Musa; gözlerinde Tanrı'nın gazabı.

-Mikelanj'ın zihninde.

-Hayır, burada, canlı. Taşın içinde uyuyor. Tanrı onları oraya koyar, heykeltıraş sadece özgür bırakır.

Görünür olanın saflığı doğal bir sınır yaratır. Biçimlerin kendilerinde barındırdıkları bu doğal sınır, aynı zamanda sanatçıya yine o biçimin kendi durağanlığı içinde gizlenmiş bazı yeni özgün olanakların açığa çıkarılması için gerekli olan itici gücü de sağlar. Var olan hiçbir şey, aslında olduğu şey değildir. Sınırlandırılmıştır ve o sınırların gerisinden görünür bize.

Bu durum insan bilinci için de böyledir. Biz bu sınırların farkına vardıkça bilincimiz şekillenir. Yaşadığımız işte bu olanaklar ve sınırlılıklar dünyasında, şiddetli bir gerilimin bağrından ortaya çıkar bilincimiz. Bütün bu sınırlandırılmış nesnelere evreninde, insan bilinci sürekli bir meydan okumanın yegâne aracı haline gelir. Bu meydan okuma, aynı zamanda insanın kendi içinde var olan sınırların yıkılışına paralel sürekli bir gelişim gösterir. Vahşi doğada hayatta kalmasına sebep de yine bu sınırlamalar karşısındaki mücadeleye dayalı zekâ gelişimidir.

Anlar serisi gibidir 'Cennetin Uykusu'. Paralel zamanlar, paralel dünyalar kurmuştur. Destansı bir çöküşün ardından yankılanan sessizlik, yüzeydeki bütün görüntüleri sarsar. Aral, insan bedeninin kendisini göstermez bize, onun sağlıklı, doğal haliyle ilgilenmez. Masumiyetini yitirmiş insan bedeninden geriye kalan ne ise O'dur onun izleği. Psikolojik bir simya yaratır onun fantastik evreni. Bir kırılma anında durur her şey. Gündelik hayat bir avuç küldür. Mekân ve zaman algısındaki değişimler, amaç yokluğu ve rastlantısal döngüler yaratır zihnimizde. İmkânsız bir buluşma gibidir her şey.

Baudelaire kendi imgelemindeki canavarları, bayağı ve çirkin olarak nitelediği doğanın kendisine yeğler. Dış dünyayı araçsallaştırarak onu kendisi için çeşitli imge ve göstergelerle, kendi benliğinde gömülü en gizli, en eşsiz olanı yansıtmada bir olanak olarak görür. O modern anlamda sanatı hem nesneyi, hem özneyi içeren, etkileyici büyüü yaratan şey olarak görür. Sanatçı ise günlük yaşantıda destansı olanı bulup ortaya çıkarabilecek kişidir.

Şiir ya da şiirsel olan sözcükleri mantığın ötesine taşır, özneyi ardına gizlendiği amaçların karanlık dehlizlerinden çıkararak, et ve kan kadar sıcak yaşamın akışını duymaya iter.

Bir kadın ve bir erkeğin oğlu olduğum söylendi bana. Hayret! Ben daha fazlasını olduğumu sanıyordum! Ayrıca nereden geldiğimin benim için ne önemi var? Ancak bu benim isteğime bağlı olsaydı, ben daha çok, doymak bilmezliğiyle fırtınalara ve acımasız kaplana eşlik eden kişi, köpek balığının oğlu olmak isterdim. [***]

Aral'ın resimlerindeki görsel imgeler, yarattığı tekinsiz mekânlar zihinlerimizde uykuda olan şiiri ayaklandırır. İnsana dair bunalımın ve bir büyük bozgunun sessiz, karanlık ışığı düşer üzerimize. En saf arzularımız düş ile gerçek arasına sıkışır ve sonunda parçalanır.

Sınırlar çelişkileri açığa çıkarır; çelişkiler de yaratıcılığı. Sanat nesnesinin kendisi farkına varılmış ve aşılmış bu çelişkilerin sonucudur. Ancak dikkatli olmak gerekir, şimdide var olan olguların aşılması için gerekli imgelem yetisi, sınırsız gibi görünen bu diyarda, gelişmiş bir biçim algısına sahip değilseniz son derece tehlikeli bir hal alabilir. Biçim, ancak imgeleme özgün görünüm olanaklarının ötesine taşınabilir. Bu sınırın farkında olmak sanatçıyı hem gülünç duruma düşmekten korur hem de yaşamı ayaklarının altında tutar. Eski biçimlerin, sınırların kesinkes tümüyle atılması, tamamen terk edilmesi gerektiğine dair temelsiz bir başkaldırının varacağı nokta, kaçınılmaz olarak yaratıcılıktan uzak bir yıkıcılıktır.

Aral, mekan ve zaman arasındaki bağı yeniden düşünür ve yeniden kurar. Saf renkler, mantık kurallarını alt üst eden görsel alanlar, içe içe geçmiş anlatı dizgeleri ve şiirin resme, resmin şiire dönüştüğü, yeniden okunan bir deneyimler uzantısıdır ondan dökülenler.

Gerçekliğin hareketle ilişkisi, zaman kavramını da sanatın odağına yerleştirir bir anlamda. Einstein'ın özel görelilik kuramının dört boyutlu uzay anlayışı zamanın akışı, hareket ve değişim gibi olguların birer yanılısamadan ibaret olduğunu göstererek klasik zaman ve nesne anlayışını büyük ölçüde değiştirmiştir. Bu köklü değişiklik aynı zamanda insan bilincinin, uzay-zamanda nesnelere kurduğu ilişkinin aslında bilincin zamanda ilerleyen ve değişen bir şey olduğu inancından çok, diğer bütün nesnelere gibi onun da uzay-zaman kesitlerinden meydana geldiği gibi bir iddiayı da beraberinde getirmiştir.

[***]: Maldoror'un Şarkıları, Lautreamont

Maurice Merleau-Ponty, çevirmeni Ahmet Soysal'ın önsözünde, "Yirminci yüzyıl felsefesinin en güzel, en yoğun, en zor metinlerinden birinin karşısındayız," dediği, Metis Yayınları'ndan çıkan Göz ve Tin'de, Rodin'den alıntılanarak başladığı sözlerini şöyle sürdürür: "Neden yere değmediği anda, öyleyse tam hareket halinde, bacakları kendi altında neredeyse kıvrılmış olarak fotoğrafı çekilen at, olduğu yerde zıplamakta gibi görünmektedir? Buna karşı neden Gericault'nun atları tuval üzerinde koşmaktadırlar, oysa dörtnala koşan hiçbir atın hiçbir zaman durmadığı gibi durmaktayken? Çünkü Epsom Derby'sinin atları bana vücudun yer üzerinde kökleşmesini göstermektedir ve iyi tanıdığım bir vücut ve dünya mantığına göre, uzay üzerindeki bu kök salımlar süre üzerinde de kök salıdır. Rodin burada derin bir söz söylemiştir: 'Doğru olan sanatçıdır, yalancı olan fotoğraf, çünkü gerçeklikte zaman durmaz.' Fotoğraf, zamanın itişinin hemen yeniden kapadığı anları açık tutar, zamanın öteye geçmesini, sınır aşmasını, 'dönüşmesini' yıkar –ki bunları, tersine resim görünür kılar, çünkü atlar kendi içlerinde 'burayı terk etme, oraya gitme' durumuna sahiptirler çünkü her anda bir ayakları vardır. Resim hareketin dışını değil, onun gizli sayılarını arar. Rodin'in söz ettiklerinden daha inceliklileri vardır: Her ten, hatta dünyanınki bile, kendi dışında parıldamaktadır. Ama çağlara ve ekollere göre, ister daha çok belirgin harekete, ister anıtsala bağlansın, resim asla zamanın tamamıyla dışında değildir, çünkü daima tenseldir."

Tutkuyla renklendirilmiş rüyalar ve zaman; erotizm, doğum-ölüm döngüsü, değişen görüntüler. Işık ve renkle yaratılan hareket duyuları; dinamik yüzeyler, şişirilmiş figürler, düzeni bozan tonlar, soyut biçimler ve rüyanın, hayalin tedirgin edici, tekinsiz kuşku boyutu; bildiğimiz her şeyin ötesine geçerek, gerçeğin açığa çıkan farklı görünüşlerinin bir parçası olabilmek için, her türlü gereksiz şeyi arkada bırakarak çıkılan düşsel bir yolculuğun sonunda varılan şiir. Ömer Yiğit Aral kendinde ve kendi dışında olan, başkalarına geçmeyen her şeyi bir araya getirir ve bir sessizliğin tam ortasında patlatır. Yeryüzüne dağılmış bir şiirin parçalarıdır artık karşısında durduğumuz.

*Gelecek ölüm – gözleri gözlerin olacak
sabahtan akşama dek, gözünü kırpmadan,
sağırçasına, eski bir vicdan acısı gibi
saçma bir alışkanlık gibi
ardımızdan kovalayan bu ölüm
gelecek bir gün
Boş bir sözden ayrımsız olacak gözlerin
aynada kendini gördüğünden ayrımsız her sabah,
suskun bir çığlık, bir sessizlik olacak.
Ey sevgili umut, o gün biz de bileceğiz
hem yaşam hem hiçsin sen bile, ey sevgili umut!*

*Herkese birdir bakışı ölümün
Gelecek ölüm – gözleri gözlerin olacak
bir alışkıyı bırakırcasına
ölü bir yüzün belirlediğini görürcesine aynada
kenetli bir dudağı dinlercesine
sessizce ineceğiz o dipsiz burgaca. [****]*

Şiirsel olanın olağanüstü, açıklanamaz olanla aynı evrene aitmiş gibi algılanmaması gerektiğine dair kimi savunuların aksine, fantastik olan özü itibarıyla aynı zamanda şiirseldir de. Şiir, fantastik için şiddetli sarsıntılar yaratacak metafizik bir mekâna ihtiyaç duymaz; insanın bedenini, bilincini o mekânın kendisine dönüştürür.

Sartre, fantastiği, araçların amaçlara karşı ayaklanması olarak tanımlar. Mantıksal düzen yıkılmıştır ve bu yıkılan düzenin öznesi ne sıradışı canlılardır ne de korkunç canavarlardır. Fantastiğin biricik ögesi insandır artık: “Fantastik özne insandır. Sıradan günlük hayatın içinde sıradan şeyler yapan, şapkasını kaldırıp cenaze alayını selamlayan, kilisede dua eden, tıraş olan insandır.” Sartre’ın fantastik için yaptığı tanımlarda zaman-uzam algılarının yıkılarak yerine yenilerin konulduğu, böylece yeni bir ortam, hayali bir mecra içinde “oyun”, alanı oluşturulan “altüst olmuş dünya” kavramı ön plana çıkar.

Dünyayla aramızdaki mantıksal ilişki her zaman tehlikeli bir gerilim barındırır. Kırılma anının görkemi, düzenle bağdaşmayan ve kurulu olanın karşısında fantastik olanın, herhangi bir şekilde mantıklı bir açıklama getirilemeyen o öğenin yarattığı derin kuşku ve korkuda gizlidir. Mantiğin gerçeklikle kurduğu ilişkiye bağlı olarak gelişen stabilizasyonun yıkılışı, kesinlik duygusunun verdiği güvenin yıkılışıdır aynı zamanda. Düş ve gerçeklik arasında yaşanan kuşku, akla duyulan sarsılmaz, yıkılmaz gibi görünen sonsuz inançtan sonra, ancak onun fantastik olana çarpıp parçalanmasıyla açığa çıkar. Kabul edilemez olan, gündelik olanın kesinliğini ve yarattığı güven duygusunu ortadan kaldırdığında, öznenin yüzleşmesi gereken şey korkudur artık.

Aral bu şiirsel dünyayı, kesinliklerin ötesine geçerek, bağırıp çağırmadan kurar. Makine seslerinin sağırlandırdığı kulaklara ulaşmak gibi bir gayreti yoktur onun. Gündelik hayatı yarattığı kuşkuyla yırtar ve gösterilmeyene, gözden kaçırılanlara odaklanır. Bitmemiş bir şiiri okur gibidir onun eserlerine bakan izleyici, burada olmanın ötesine geçer.

[****]: Cesare Pavese, çev. Bedrettin Cömert

Fantastik olanın, kesinlikler dünyasıyla arasındaki çatışma gerçektışı bir alan kurmaz Aral'da. Şiirde olduğu gibi o boşluğu sonsuz kuşkularla doldurur sadece. Mantıkla kurulan ilişkinin rüya ufuklarına doğru çıkılan bir keşiftir her şey sonunda; *Uykularımızın külden meyvesi.. [*****]*

Delta Günleri

*Duino harebelerinde bir gölge, ay
ve nesnesi olmayan bir melankoli...
Yitik şeyleri içselleştirmek... İçimizde
hareket eden akıl, Mobius dönüşleri, dönüşümleri...
Yeni bir melankolinin gizli imleri... delta günleri...*

*Uzak bir günde, delta günlerinin birinde
bir heksagram kurmak ve kapatmak - evreni, arzuyu
bilinmeyeni (ilk çizgi, kırık, öznesini iplerle, halatlarla
bağlanmış olarak gösteriyor... üç yıl boyunca
kendisini çözemeyecek ve kötülük olacak)*

*Ateş, barika, tehlike...
Gece umarsız bir Y işaretiydi ve düşüyordu sana doğru.
İsminin anagramlarında kendisiyle
karşılaştın ve evlendin.
Bir uzaklık, ilk günlerdeki gibi, gizil rezonanslar...
Piyano seslerinin ve masaların üzerindeki cam
kırıklarının arasından ona yaklaştın.
O yüzünü dönmedi.
İçinde bir şey, fümerol gibi bir şey, onu sevdi.
Hava yapıştı yüzüne. Sonunda anladı gerçek ismini
ve sana ne olmadığını söyledi.*

Ağaçların arasında yitiyor gölgen, uzaklıklar, Pompei...

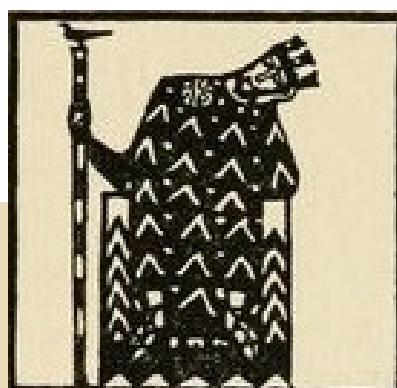
*Biri yaralıyor diğerini
boğuyor
yutuyor*

*Aysama dönemleri bitti artık...
Ağır yıldız kümeleri yer değiştiriyor aklımda... [*****]*

[***]: Cesare Pavese, çev. Bedrettin Cömert

[***]: Lale Müldür

Notlar:

[*] *Ahu Antmen, Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, Sel Yayıncılık, Ekim, 2014*

1) *Sıla Akdeniz, Asaf Halet Çelebi Şiirlerinde Ara Konumda Fantastik, Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2010*

2) *Nejat Bozkurt, Sanat ve Estetik Kuramları, Sentez Yayıncılık, Ocak 2013*

3) *Maurice Merleau-Ponty, Göz ve Tin, Metis Yayınları, Ocak 2003*

Alparslan Bozkurt

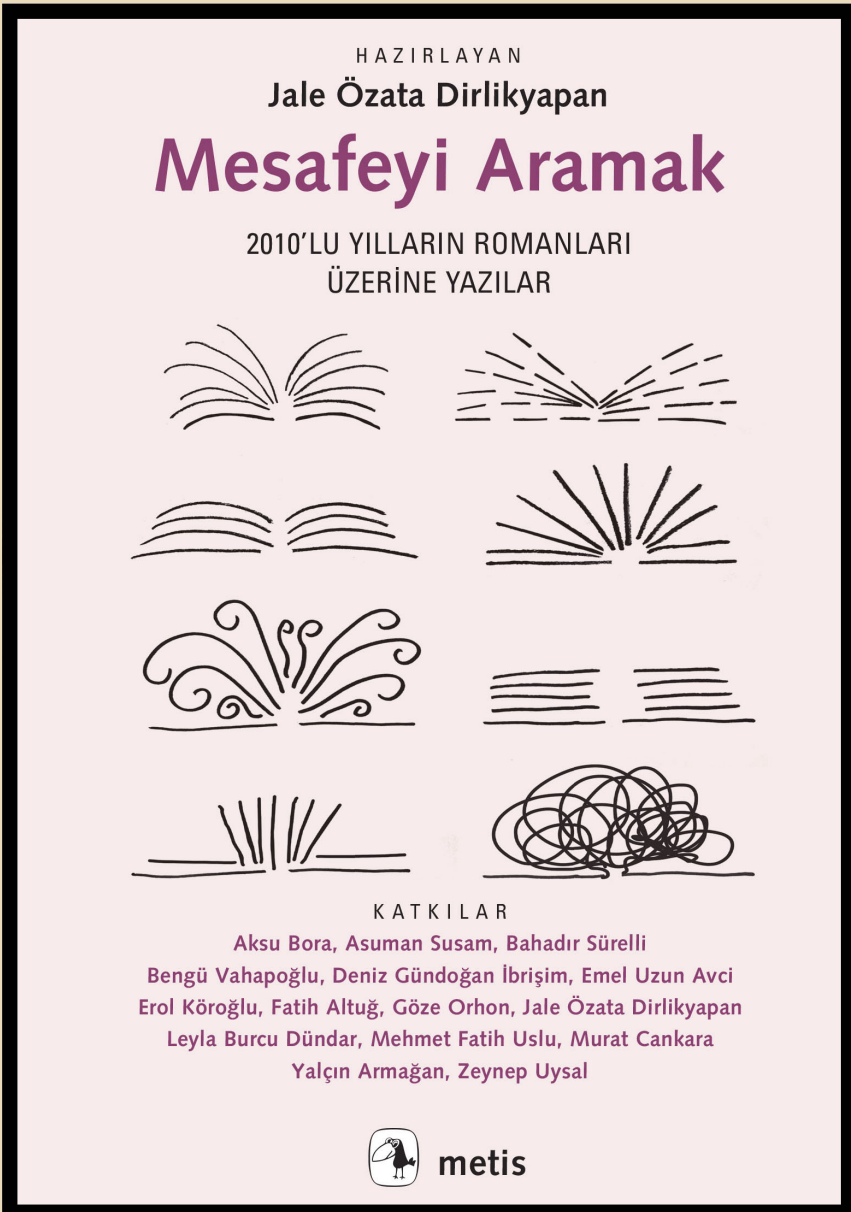

Adorno, “Auschwitz’den sonra şiir yazmak barbarcadır.” demişti. Olanca zayıf arasında kaybedilmemiş tek şeyin dil olduğunu bilen ve anadilini tüm yaşananların şahitliğine çağıran Paul Celan’ın meşhur “Ölüm Fügü” şiiri Adorno’nun bu cümlesine verilebilecek en güzel cevaplardan biridir. Neticede milyonlarca ölü, şiirlere gömülmeyecekse nereye gömülecektir?

Ahmet Sarı, Şairaneliğin Karanlığından’da Alman edebiyatının önemli isimlerinden Paul Celan’ın şiir poetikasına eğilerek onun, gecenin sonuna yolculuk eden ışıl ışıl, karanlık sözcükleriyle bizi karşı karşıya getirir. “Ölüm Almanya’dan gelen bir ustadır” diyerek şairin oluşturduğu gölgeli söyleme, kelimelerindeki seslere ve sessizliğe daha dikkatle bakmaya davet eder bizi. Böylece, Kara Ormanlar’daki uzun yürüyüşlerinden yaşam hikayesine, şiirlerinde açıkça görülemeyen politik göndergelerden çağdaş edebiyatçı ve felsefecilerle olan ilişkilerine kadar eksiksiz ve etkileyici bir Paul Celan portresi çizer.

Ketebe Yayınları, Şubat 2022

13.5 x 21 cm / 208 sayfa

Bazı durumlarda eleştirmen ile metin arasındaki ideal mesafenin belirlenmesi için, öncelikle okuma sürecinin bir deneyime dönüşmesine, metinle özdeşleşmeye izin verilmesi gerekir. Fazla yaklaşmak ile fazla uzaklaşmak arasındaki skalada, risk, metnin toplumsal bağlamdaki anlamını ıskalamak ile metni toplumsala gömmek arasında değişen yoğunluklarda kendisini gösterir. Romanlar üzerine yazmanın zorluğu çoğu zaman bundan kaynaklanır. Kendi dilini arzulamak, metni kendi diline boşmak, onu görünmez kılmak değildir elbette. Tersine, belli bir etki alanı oluşturmuş edebi eleştirilerin çoğu, edebi metni daha da görünür kılmak üzere onun kendine özgü biçim-içerik formülasyonlarını araştırmışlardır. Metni çok yakından tanıyacak kadar içerden okuyarak ve yapıtın dilinden (dünyasından) çıkıp toplumsal bağlamdaki yerini tespit edebilecek kadar dışardan değerlendirecek.

Bu derlemede on beş roman üzerine farklı kuramsal yaklaşımlarla, farklı bakış açıları ve mesafelenme tercihleriyle yazılmış on beş yazı yer alıyor. Yayınlanmalarından itibaren eleştirmenlerin dikkatini çeken bu romanların büyük kısmının önemli bir ortak noktası var: Anımsama ve travmatik bir geçmişle hesaplaşma.

Jale Özata Dirlikyapan

Metis Yayınları, Mart 2022

13 x 19.5 cm / 328 sayfa

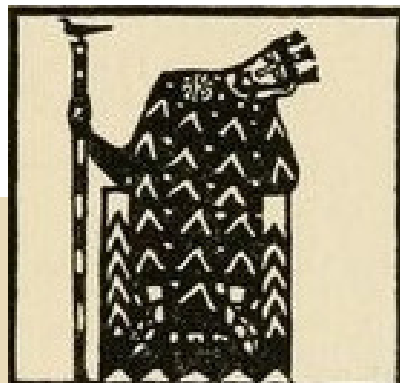

Uzun ve Uzlu Aralıklarla

Dumandan tanıyorum seni, boğazımdan. Burnuma yeniden çekilişin gibi. Çekilmişim ilk bulduğum köşeye. Eylül müydü haziran ya da. On sekizin başı, on yedinin sonu. **Çekildiğim olmaktan çıkıp nasıl başardın kabuk olmayı.** Sorduğum bir soru değil bu, doğru da değil üstelik. Öyleyse tüm köşelerden teker teker kendimi toplamam ve özür dilemem gerekecek. **Kabuklarından yaşlar döktün usulca.** Doğru soru, tam olarak bu. Sonunda mu. Yok. Ya da *mü. Kemmel olanın yitirildiği bir cüzdan edinmek içindi hepsi.* Soruyu bekle, anlatacağım. Anlatılır sorular, cümleler doğrultulur ve yaşlar döker insanlar. Kabuklarından.

İlk çıkışım sanıyorsun evden, böyle. Ama hayır, değil öyle. İlk düşüşüm sanıyorsun, aklımı kaybetme mesafesinde yaklaşımaya eczaya. Ne kadar da yanılıyorsun. Acıdır, acıdım. Bitti. Ama hiç azalmadı kaybedişim kanı. Bir boka yaramayacağını bildiğim şiirleri besteleyip duruyorum on küsür yıldır. Uzun ve uzlu aralıklarla.

Aralık demişken. İyi ki doğdun. Kötü ki içinden sökülmüş olduklarım için. Öksürük ya da balgam. Gibi bir şey. Diye tanımlayabilirsin adımı. Bu yaptığımı inancını kaybetmiş olma, dünyadan vazgeçiş, belki pesimistlik, biraz da depresyon diyor. Psikologlar. Ama ben orospuların ve sokak köpeklerinin dediklerine katılıyorum: *Gerçekten dibe vurmada yükseklemesin.* Aaa pardon! Bunu ben demiştim ya da çekildiğim kim bilir hangi köşe. Yüz metre ilerisinde acil servis olan hani. Çöpün göz hizasından kaybolduğu yerin çaprazı. Düşünmüştüm, tırnaklarımı ve karnımı yalamayı tuzuyla, dölü tüm ahlaksızlıklara açılmış bir pankart gibi yutmayı hızla: **24!** Burayı anlayan iki kere vurup saklansın kabuğuna, kırığa durmayı ve kırılmış olmayı dilesin. Avucundaki mumla.

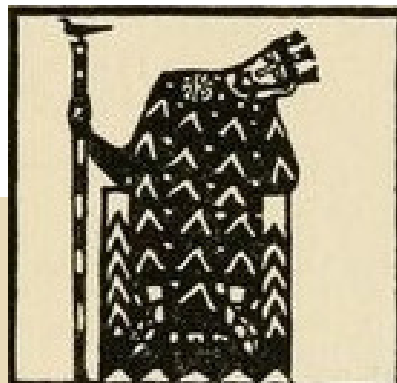
On sekiz sanırım, eminim. Çünkü on yediği hatırlamıyorum çoğunlukla. On yedi için zihnimi zorladıkça. Sadece çocukluğumdan bir iki lekeli anıyı yakalıyorum. Bırakıyorum sonra. Kan, toz, yağ, su, limon, vişne, istifra. Lekenin hangisine ait olduğunu da düşünüyorum ama çok bulanık. Düşünmekten midem bulanıyor doğruluyorum, iki buçuk saattir oturduğum mutfak sandalyesinden. Sağ ayağı pek sağlam değil ve ağır bacaklarım. Soluma oturuyorum sıklıkla. Midem. Hala bulanıyor. Güneş var, sabah olmuş olmalı. Uyuyamamanın ağrısını biliyorum ben. Bir şey olduğundan ya da olacağından değil, başımı ve bacaklarımı uykuya hazırlayamıyorum: **28!**

İki kırmızı top duruyor, televizyon sehпасının sol bacağında. İki kırmızı top. Plastik. Kedim için almıştım, aldığımda on yediği. Şimdi sadece iki. İşte, on yediği hatırladım. **Bir eklesem on sekiz. On eklesem?** İşte! Gerçek bir soru. 28. Buldum işte. Koltuktan halıya atmak istemiştim kendimi. Hatta yapışıp kalmak, kalkmamak bacaklarımla. Bir şansım olsa 3 numaralı köşeye geri dönmek isterdim. o'dan yitirmek dünyayı, en başından: **30!**

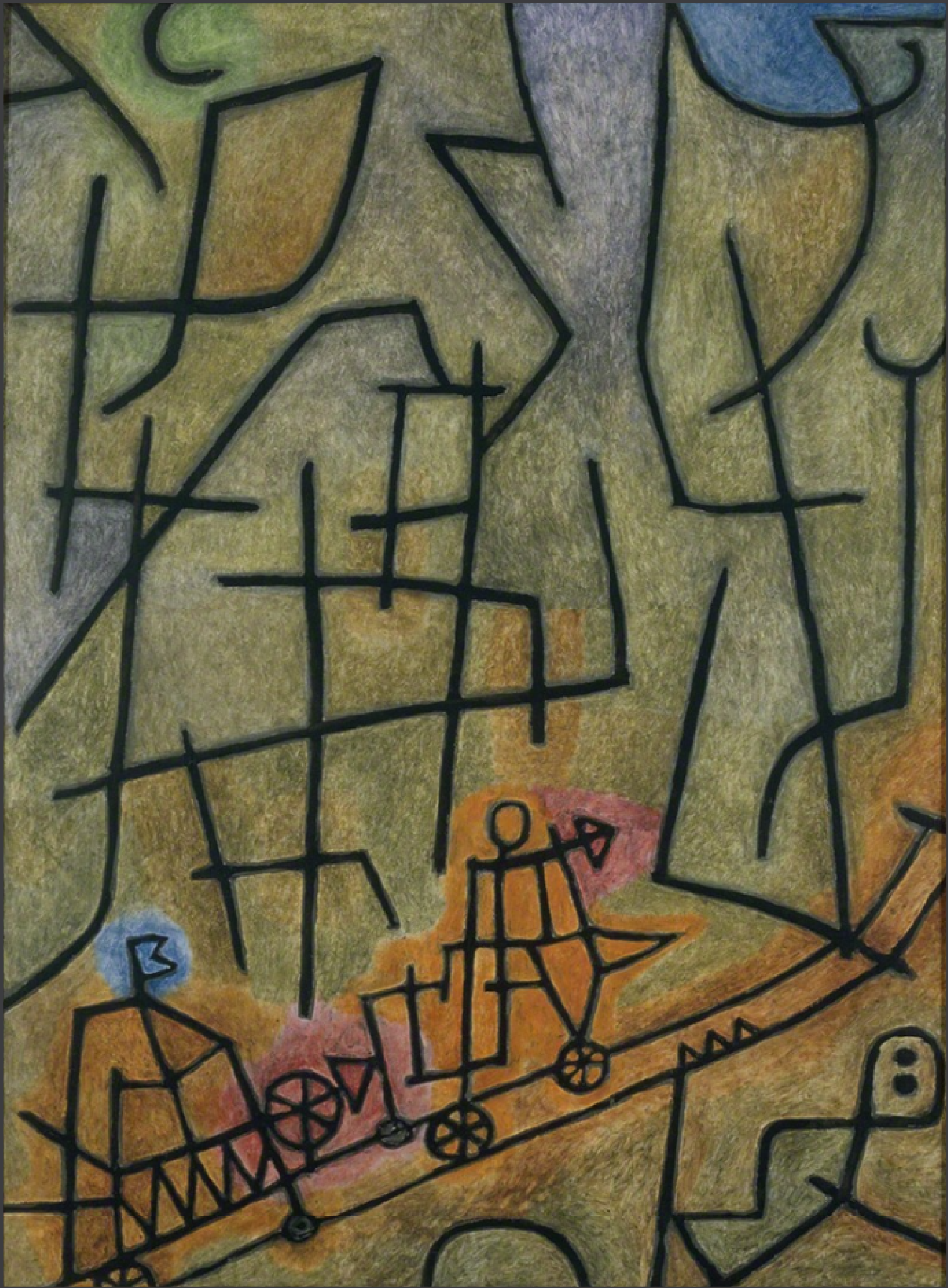
Bacaklar ne kadar ağır ve ağırlıysa o denli güç oluyor bulmak, derimde uykuyu. Ama on yediği buluyorum. Toz ve kira. Ne alaka. Başka da bir kelime canlanmıyor. Bu ikisi yalnızca. Koridoru geçip lavaboya gelmiş ellerime bakıyorum. Karnımın ortasında. Bastırıyorum karnımı, rahmime geçmesine az var. Dizlerim soğuk fayanslara kırılıyor, ellerim parmaklarıyla klozetin arka kapağında. Tükürüyorum. Üç sefer. Üç damla. Kan ve istifra. Birleşince ihtifal. Ayrılınca tümör. Kan damarlarımda: **Hamartom!**

Acıydım, acıdın. Bitti. Ama hiç azalmadı kanım damarlarımda. En azından bu cümleye kadar. Bir boka yaramayacağını bildiğim şeyler yazıyorum. Uzun ve uzlu aralıklarla.

Çağla Nalbantoğlu

Herkes İçin Yeni Bir Gerçeklik

Önsöz

Ekseriyetini Ukrayna'da yaşanan savaştan önce yazmaya başladığım bu metnin, savaşın patlak vermesiyle birlikte, ortaya koyduğum düşüncelerimin haklılığını kendi içinde pekiştirdiğini, ve beni öncekinden daha da çok, olası yolların araştırılmaya, gerçekleştirilmeye başlanabileceğinin inancına sürüklediğini belirtmek isterim.

Binip hemen atıma yani bacağıma
Ben ki doğmuş bunun için, ki bir hiç, ki artık yok
Ki bir diken ki varım
Kendi öz ayağımda.. [*]

Gerçek sıkıcıdır. Gerçek atlar içindir.

Gerçeğin afyonu patladı; onunla ne yapacağımızı bilmiyoruz.

Adorno'nun aksine, bana göre barbarca olan, Auschwitz'den sonra şiir yazmak değildir; Auschwitz'i yazmamaktır. Bu elbette bir örnektir, çünkü gerçek, bir kaleydoskopdur; bizim gerçekliğimizi, taş ve sopa arasındaki gerçekliği süslü ve endamlı şekillere bürür. Kaotiği ört bas eder. Holokost'u yapan istençle, tüm binaları ve metropolleri inşa eden istenç arasında bir fark göremiyorum; onu yaşamak niye?

[*]: Duprey, Jean-Pierre. La fin et la manière. Çev. Mehmet Bağış. Kendi Kopyasının Ardında. Ed. Kenan Yücel. İstanbul: Ve, 2021.

İnsan mekaniği, insanın devinimini sağlayacak şekildedir, lakin insanın, düşlediğimiz çerçevede, kendisiyle ve çevresiyle barışık insanın, “ideal” insanın inşası imkansızdır; çünkü kaotiğin bir prototipidir, bir manivelasıdır. O attığı her adımında, halihazırda her şeyde gerçekleşmekte olan yıkım-yapım döngüsüne katkı sağlamaktadır.

Bana göre ideal insan, uykudaki insandır, —evet, ölüme benzetilmiş haliyle, belki insan, ölse daha iyidir— çünkü uykusundaki kişi, çevresinde gerçekleşen ve dahil de olduğu yıkım simbiyotiğini en pasif haliyle yaşar. Uykudaki kişi (bir nevi) çevresinden mesul tutulamaz. Ama yine de uyuyan kişi, pasifize haliyle bile, kaotiği destekleyecek şekilde onu gerçekliğe bağlayan, gerçekliği ayırt etme yani uyandığındaki uzamını kavrama mekanizmasını çalıştırır: bunlar en basit tabiriyle, rüyalarıdır.

Gündeliğin yani akılcı olanını inşasında, mantık-dışı olanın rol oynaması ironik değil midir?

“ ...

İki paralık usuma yeniden kavuşunca (...) Bozulmuş ışığa, hurdası çıkmış biçime, yolundan sapmış devinime (...) Şu anda usum, Doğunun çöküşünden bu yana insan usunun çakıştığı en yırtıcı gelişmeleri yüklenmek istiyor ille... (...) Bütün bunlar düşünceden, ilk yurdumuz Doğunun bilgeliğinden yeteriyle uzak şeyler değil mi? Bu türden ağular üretiliyorsa çağdaş bir dünya neden?” [**]

Mademki insan mekaniği onu sürdürmek için rüyalara başvuruyor; ben, insanoğlunun şu ya da bu başarısızlıklarından kurtuluşunun yolunun yine düşlerden, primal bellekten geçtiğini, arzuların rüyalarda olduğu gibi en yalın biçimlerinde ortaya çıkarılmasından olacağını düşünüyorum. Demek ki çok bilmiş insan aklı üzerinde galibiyet sağlanabilmesi için, onun gündeliğin kaotiğinden uzak tutacak, yahut unutturacak; onu çarpıtacak ve/veya değiştirecek gündüz düşlerine ihtiyaç vardır.

Şiirin florası ve faunası imgedir [***] sözünü, yaratılmış olan bağlamın tinselliği ile yorumluyorum: hayatın düzleminde de kurulmuş ve kurulmakta olan, karşı-birlikteliklerin ve parçalanmışlıkların arasındaki ilginin, yeni birer imgeler bütünüyle, bir dizi yeni düzensizlikler kaidelerini ve absürtükleri getireceğini; öyleyse hayatı ve üzerindeki yaşamı külliye yeniden yorumlamamıza yardım edecek bir anahtar olduğunu düşünüyorum.

[**]: Rimbaud, Arthur. Illuminations&Cehennemde Bir Mevsim. Çev. Erdoğan Alkan. İstanbul: Cumhuriyet, 2001. 140-141.

[***]: Mallarme’in diye hatırladığım bu sözü, kaynağını bulamadığım için anonim bırakmayı seçiyorum.

Bu uyanıklılık anıdır bana arınmışlığı sunan (...) [****]

Böylesi bir dünyada aldanılmaya gerek yoktur. Hepimize mantıklarının devre dışı bırakmalarını öneriyorum; bize şu ana kadar ne getirdi? *Bizi parçalayandan bilmem ki güzel ne kaldı / Acının ve hayatın unutulmuşu ve ölüm* [*****].

Öyleyse bırakalım, *dünya tekrardan çuvala girsin.* [*****]

Onur Tuna Bozbey

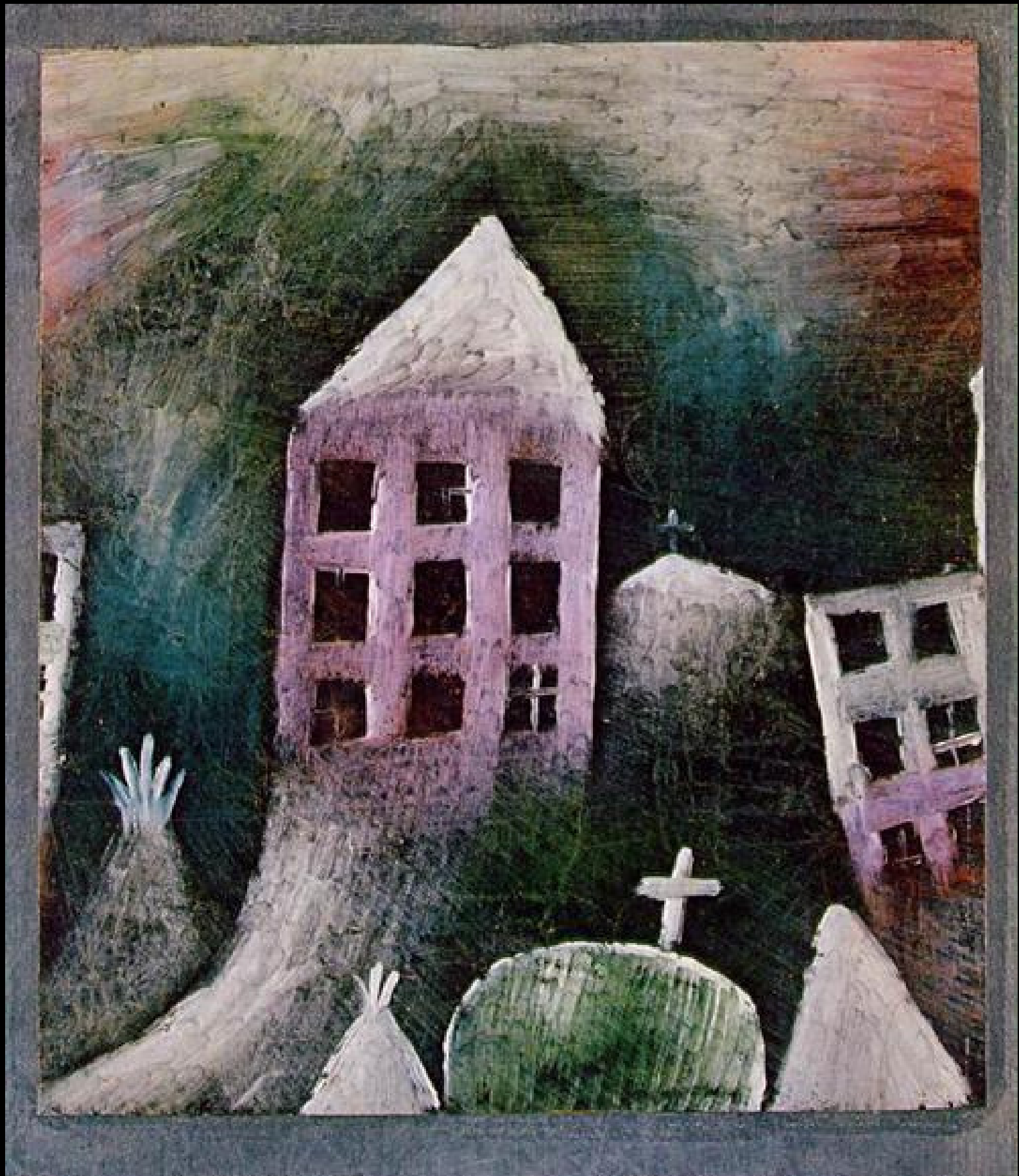
[****]: Rimbaud, sayfa 141'in devamında.

[*****]: Fişekçi, Turgay. Vítězslav Nezval Bütün Şiirlerinden Seçmeler. İstanbul: Kavram, 1994.

[*****]: Birinci Sürrealist Manifesto'da, Paul Reverdy'ye ait, bahsi geçen bir dize. "Dünya tekrar çuvala giriyor".

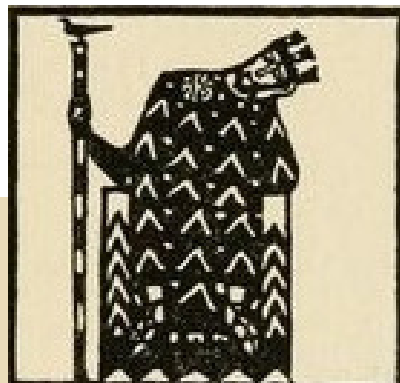

Halkın Mutsuzluk Lekeleri Üzerine İnceleme

**VEYAHUT BÜYÜK HUZORSUZLUK ENDİŞESİ:
“BU HALK NEYE SEVİNİYOR?”**

**“Dünyayı anlamak için şiir yazıyorum.”
M. Burak Çelik**

M. Burak Çelik'in, hayatı boyunca gözlemlediği lekelerin toplamını “*Halkın Mutsuzluk Lekeleri*” üzerinden inceleyebiliyoruz. Halkla, toplumu oluşturan yapı taşlarıyla arasında büyük bir mesele olduğunu bağırdıklarından anlayabiliyoruz. Şairin, sıklıkla bahsettiği metro, metrobüs, dolmuş gibi kavramlarıysa modern hayatın meşgalesinin özeti olarak nitelendirebiliyoruz. Zorbalıkların büyük katliamlara sebebiyet verdiği, “ol” denildiğinde olunmadığı suçu adeta bir tokat gibi yüzümüze çarpıyor. Şairin, Türkiye’si ve çocukluğu da ön planda olan kavramlardan. Çelik, “*Türkçede Bir Çocuk*” şiiriyle bu kavramları gözler önüne seriyor. Genel anlamda şair, dizelerini yaşadığı hikayeler üzerinden kuruyor. Bazı dizelerinde belirttiği semtler (*Kurtuluş, Şişli, Nişantaşı, Feriköy, Beyoğlu, Pera, Taksim* vb.), politik söylemler bu hikayelere de örnek teşkil ediyor. Birçok dizede geçen semt isimlerini inceleyecek olursak Yahudi, Kilise vb. dini kavramların şairin yürüyüş hikayesinde önemli bir yapı taşı olduğunu ve yaşadığı bölgelerden etkilendiğini anlayabiliyoruz. Şairin, eğitim gördüğü alanın da şiirini epey beslediğini imge dünyasından hissedebiliyoruz.

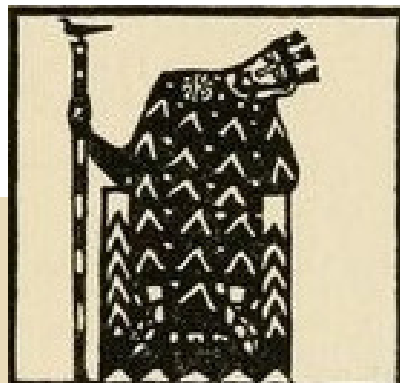

Çelik, hayatı üç noktadan ele alıyor; “İçeri”, “Dışarı” ve “İç Dış Sentezi” olmak üzere muhatabına, insanın gördüklerini, duyduklarını ve koşturduklarını (görmek, duymak, koşturmak) aktarıyor. Kimi zaman bu koşturmacalar aşkla yerini bulurken kimi zaman toplumun kapanmayan yararlarıyla karşılaşan körlük, sağırlık ifadeleriyle huzursuzluğa mahal veriyor. Şair, dikkat edilmesi gereken bir husus olarak metafiziksel yapı taşlarıyla bir arayışın duvarını da örmeye çabılıyor. Bir konuya parantez açmak gerekirse Çelik’in, şiirinde ne kadar moderniteyi ele almış olduğunu gözlemlese de gelenekten beslenen bir yanı olduğunu da söyleyebiliriz. Özellikle “*Kaygının Kayganlığı ve Metal Kıvrımlar / No Country For Idea*” şiirinde modernitenin yapısal ayrışmalarına rastlıyoruz.

Kitap, İsmet Özel’in, *Of Not Being A Jew* şiirinin “*Körüm, o hâlde karanlık niye benden kaçıyor? / Sağırım, nasıl oluyor da uğultum uzaktan beni çağırmaktadır?*” dizeleriyle başlıyor. Aslında Çelik, bu dizelerle kitabın ilk sayfasından görememeye ve duyamamaya dair mesajları kısaca özetliyor. Koşturmalara dair sözlerini ise Ülkü Tamer’in, *Çünkü Çarşılardan Geçtim* şiirinin “*Çünkü, öldüğümü anlamayacaklar neden / Büyüse bile mezarımdan ormanlar / Ama Kur’an okuyacaklar / Şerbet dağıtacaklar / Ve terleyecekler ara sıra / Çünkü, beni bilmemişlerdi zaten*” dizeleriyle muhatabına aşıyor. Duyumsama halleriyle iki bölümü özetlerken üçüncü bölümle yani tek bir şiirle ölüm olarak nitelendirebileceğimiz bu karmaşadan, soyutluktan hınçla söz ediyor. “*İç Dış Sentezi*” bölümünün tek bir şiirden oluşmasından da koşturmanın esasen ölümün tek boyutlu olduğu anlamını çıkartabiliyoruz.

Bir varlık, ömrünü yaşamı boyunca netlikten çok uzakta, soyut bir halde, görmeyerek ve duyamayarak çürütürken en nihayetinde ölüme kavuşuyor, o büyük netliğe... Şairane bir şekilde dile getirecek olursak, soyut olmayan iki yapı taşının birleşmesi somutluğun kapısını aralıyor.

İnsan, ilk doğduğu zaman körlükle yaşamını sürdürüyor. Bir vakit sonra gözleri açılıyor fakat görebildiği, duyabildiği ve koşabildiği kadar fotoğraf karesine sığabiliyor. Çelik ise bizlere *Halkın Mutsuzluk Lekeleri*’nde şiirsel bir üslupla bu olayı aktarıyor. Şairin, kendisini tanımlayarak başladığı bu serüveni annesiyle, ruhunu yeşerten bozkırıyla, dostluklarıyla, yaratılışı adına sığıdığı yumrukları ve mutsuz halkıyla hesaplaşmasıyla devam ediyor. Çelik’in şiirlerinde Tanrı, insanı hep büyük bir tinsel temasla uyandırıyor.

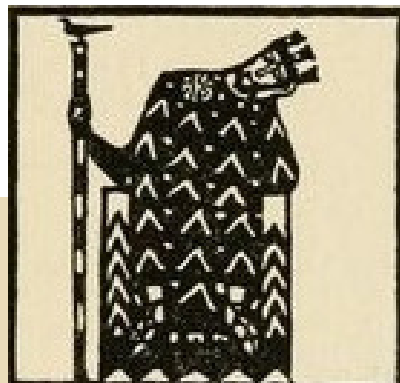

Görmek – “İçeri”

“Sonra bir boşluğa varıldı
Hızla bitmişti Burak’ın saati”

Sezai Karakoç

Halkın Mutsuzluk Lekeleri, “Ol Bu Suç” şiiriyle büyük bir huzursuzluk endişesine pencerelerini açıyor. Bu şiirde şair, özellikle yansıma ve ikileme sözcüklerle (*bass, uça uça uça, deh, yük yük, çivi çivi, cen cen, marş marş*) vurgulamak istediği noktaları ele alıyor. Olmak ifadesini suçlulukla ve tasavvufi bir eylemle bağdaştırarak insanın yaratılışını özetliyor. Buradan olmak kelimesinin yaratılışın en öz eylemine karşılık geldiğini anlayabiliyoruz. Kitabın bütünlüğüne de bakıldığında dini terimlere, Tanrı’yla hesaplaşmalara, tasavvufi söylemlere, metafiziğe sıklıkla rastlayabiliyoruz. Şair, modern dünyayı ifade eden kapılarla ironiyi bütünleştiren bir söyleme de başvuruyor. Mesela “*migrenli dokundu, ülser güldü*” gibi ironiye yakın üsluplar karşımıza çıkıyor. “Ol Bu Suç” şiirinde sık sık “Burak” ismi geçerken özellikle şairin kendi yaratılışını, özünü ele aldığını anlayabiliyoruz. Kitabın ilk şiirinin “Ol Bu Suç” olması da şairin içindeki hesaplaşmayı, özüyle arasındaki kavgayı en ön plana çıkarmasına karşılık geliyor olabilir. Ayrıca yaşamın suçluluklardan oluştuğunu ana fikir olarak özümseyebiliyoruz. “*Yaşat Beni Köle Pazarlarında*” şiiri, öncelikle bizlere şiirin gündelik yaşamda yeri olan, ekmek ve su gibi konumlanan bir husus olduğunu aktarıyor. Yani Çelik, şiirin uğraş değil, hayatı yaşanabilir kılan bir merkez nokta olduğunu belirlemek istiyor. “*Şiir aç karnına yazılır*”, “*Şiir yıkılabilir eğer çekersen perdeleri*” vb. dizelerde bu tasvire dair değindiği noktaları bulabiliyoruz. Şair, burada hikayesinin geçtiği yerleri de ele alarak uzun bir yürüyüşün izlerini anlatıyor. Şiiri, “*Kurtuluş son durak*” dizesiyle noktalamasından sebep Kurtuluş’un hayatının başlangıç ve bitiş hizasının imgesel ifadesi olarak zuhur ettiğini anlayabiliyoruz. Genel anlamda Çelik’in şiirlerinde pastoral bir anlatım da söz konusu. Ağaç, çiçek, bahar, ve orman imgeleriyle beraber sıklıkla yeni bir dünya kuruyor. Mutsuzluk lekeleri dört bir yanı sararken tabiatı burada hayatı yaşanabilir kılan bir husus halinde ele alıyor. “*Adınla Başlıyor Tarihim*” şiirinde dikkat çeken noktaysa şairin, kendini aşka karşı küçük bir çocukmuş gibi betimlemesi. Mesela “*Bezler ıslak kalmaktan memnundur*”, “*Su tabancam bozulur*” dizeleri ve “*Daha yaşım kaç*” tekrarlamalarıyla bunu örneklendirebiliyoruz. Şairin, ruhsal alemine bakıldığında modern dünyayla alıp veremediği birtakım şeylerin olduğu kanısına varabiliyoruz. Çelik’in dizelerinde huzursuzluk hali süreklilik gösteriyor. Muhteviyatta sıklıkla politik söylemlere de rastlıyoruz. Bu hususta eğitimi ele alan bir örnek verecek olursak “*Sınıfta kalmaktan korkan çocuklar gömülüyorlar kara tahtalara / Pekiyi takdir teşekkür*” dizelerinin altını çizebiliyoruz. *Halkın Mutsuzluk Lekeleri*’nin dünyasında hayatı alaya almak kaçınılmaz bir durum. Modern ifadelerle, yabancı sözcüklerle de bu söylem güçlü bir yapıya dönüşüyor. *Halkın Mutsuzluk Lekeleri*’nde dünyanın ne kadar dar olduğunu ve o hesaplaşmaların bulgularını “*Yalın Gidilen Yalnız Geline*”

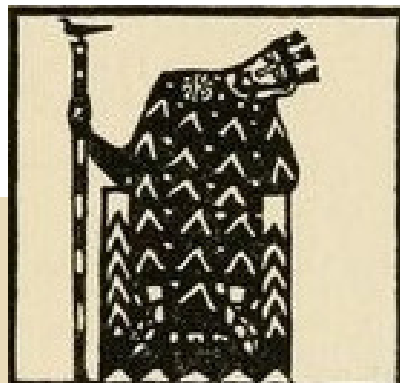

şiiirinde hissedebiliyoruz. Şiir, Karacaoğlan'ın "*Gurbette ömrüm geçecek / Bir daracak yerim de yok*" dizeleriyle başlıyor. Buradan da Çelik'in, gelenekten beslediğini görebiliyoruz. Tanrı'yla ve şeytanla arasındaki hesaplaşması özellikle bu şiiri de içimize derinden nüfuz ediyor. Şiir, "*Göğsümüz açılacak şiir başlayacak*" dizisiyle nihayete eriyor. Çelik, belki de burada ruhumuzu teslim ettiğimiz vakit netliğe kavuşacağımızın altını çizmek istiyor. Gerçek netliğin şiirin sonsuzluğunda olduğunu aktarıp ölüm imgesiyle bunu açıklığa kavuşturuyor. Yaşamın topyekûn bir çıplaklık olduğunu da gözler önüne seriyor. Yani insan, doğduğunda çıplak ve günahsız bir şekilde bu dünyaya adım atıyor. Eceli geldiğinde ise büyük bir çıplaklıkla, günahlarıyla bu dünyadan sonsuzluğa doğru yolculuğa çıkıyor. İlk adımın ve o büyük sonsuzluğun daima çıplaklık halinde tezahür etmesi ne kadar da açık bir şey değil mi? Şair, aslında şiirleriyle bize bu çıplaklığın lekelerinden söz ediyor. Farklı bir konuya da değinecek olursak parçadan bütüne bakıldığında şiirin, kekelediğimiz ve dilimizin sürçtüğü bir yapı olduğunu anlayabiliyoruz. Yani *Halkın Mutsuzluk Lekeleri*, Çelik'in kekelediği söylemlerin toplamından oluşuyor.

Duymak – “Dışarı”

"*Dışarı*" bölümünde genellikle sağırılığı karşılayan imgelere rastlıyoruz. Halk, burada duyamıyor ve göremiyor. Yalnızca dokunabiliyor. Şair, hesaplaşmalarının çıkardığı gürültülere kulaklarını kapatarak koşma haline dönecek yürüyüşleriyle dizelerini sıkı bir şekilde kuruyor. Bu bölümde diğer bölümlere nazaran biçimsel olarak farklılıklar mevcut. Görsel açıdan haz veren dizilişlerle kurulmuş mısralar dikkat çekiyor. Çelik, modern ifadelere daha sık yer veriyor. Okuyucuyu epey huzursuz eden söylemlerle rastlaşıyoruz ve Çelik, bu bölümde dertli bir şair profili çiziyor. Dünya düzenine dair hesaplaşmalarına hiç ara vermeden devam ediyor. Parantez açmak gerekirse "*Dışarı*" bölümünü tasavvufi açıdan derinlemesine incelemek gerekiyor. Yaratılışın esaslarına değinen birçok imgesel söylem bulunuyor. Günlük yaşamın hengamesi anlatımda dikkat çeken hususlardan. "*Beklenti*" şiiri bu konunun tam da üzerine basıyor. Şiir trafik, yaya yolu, üst geçiş, renkli ışıklar vb. imgeler üzerine kurulu ve sonunda "*Şimdi karşıya geçebilirsiniz*" dizesiyle gerçekten bir beklenti haline karşılık geldiğini ana fikir olarak çıkartabiliyoruz. Aslında şair, burada insan oğlunun yüksek bir süratle yaşadığına ve daima sabırsız olduğuna değiniyor. Trafikte, çeşitli alışveriş kuyruklarında, kısaca günlük yaşamda beklenen eylemlere, sabırsızlığa karşı eleştirel bir bakışı bizlere sunuyor. İronik bakımdan inceleyecek olursak hayatı bir dolmuş kuyruğu olarak ele alabiliriz ve insan, bu dolmuş kuyruğunda beklemek yerine hep taksiyi tercih ediyor. Eceli gelirken bile yollarının hep yokuş olmasını istiyor. Önemli bir noktaya da değinecek olursak *Halkın Mutsuzluk Lekeleri*'ndeki şiirlerin isimleri oldukça dikkat çekici, estetik haz veren bir konumda. Buradan da hayatı yaşanılabilir kılan kutsallığa bahşedilen ismin anlamının altını doldurmamız gerektiğini düşünebiliyoruz. Sırf şairler değil, normal bir insan da doğacak çocuğunun adı için büyük bir anlam arayışına

çıkabiliyor. *Halkın Mutsuzluk Lekeleri*'nin genel manada muhteviyatına bakıldığında kulağımızda farklı bir tını bırakan "*Kaygının Kayganlığı ve Metal Kıvrımlar / No Cauntry For Idea*" şiiri oluyor. Modern insanın ruhani yapısını konu edinen, eleştiren deneysel olarak da nitelendirebileceğimiz bir metin. Biçimsel olarak farklılıklar göze çarpıyor ve şiir, içsel monologlarla vurgulayıcı bir anlam kazanıyor. Çelik, bu şiirinde kendisiyle mülahazalar yapıyor da denebilir. Şiir, "*error / not found idea*" dizesiyle noktalanıyor. Yani Çelik, hiçbir şekilde modern insanın ruhani yapısının açıklığa kavuşamadığını, o lekenin daima kalıcı olduğunu ifade ediyor. Çelik'in dizelerinde savaflara, katliamlara, bütün haksızlıklara sert bir tavır da söz konusu. Şair, "*Bu halk neye seviniyor?*" sorusunun peşine düşmüş durumda.

Koşmak – “İç Dış Sentezi”

"*İç Dış Sentezi*" bölümü tek bir şiirle temas ediyor. Şiir, "*İçeride*", "*Dışarıda*" ve "*Sentez*" bölümlerinden oluşuyor. Asıl meselenin bu bölümde özetlendiğini düşünsek de *Halkın Mutsuzluk Lekeleri*, bütünleştirici bir gücü ele alıyor. Şair, burada soyut ve somut nesnelere yalnızlığından, mutsuzluğundan bahsediyor. İçimizde barınan soyutluğu, dışımızda yer eden somutluğu konu ediniyor. Kalabalıkların ve nesnelere çıkardığı gürültüler bu bölümde oldukça kulağımıza işler vaziyette. *Halkın Mutsuzluk Lekeri*'nde Doğu-Batı çatışmasını gözlemleyebiliyor, yer yer argolara da rastlayabiliyoruz.

Ayrıntı olarak belirteceğimiz bir husustan da bahsedecek olursak, kitabın kapak görselinde bir halk var. İçlerinde gözlüklü tek bir kişi bulunuyor ve bu kişinin M. Burak Çelik olduğu kanısına varabiliyoruz.

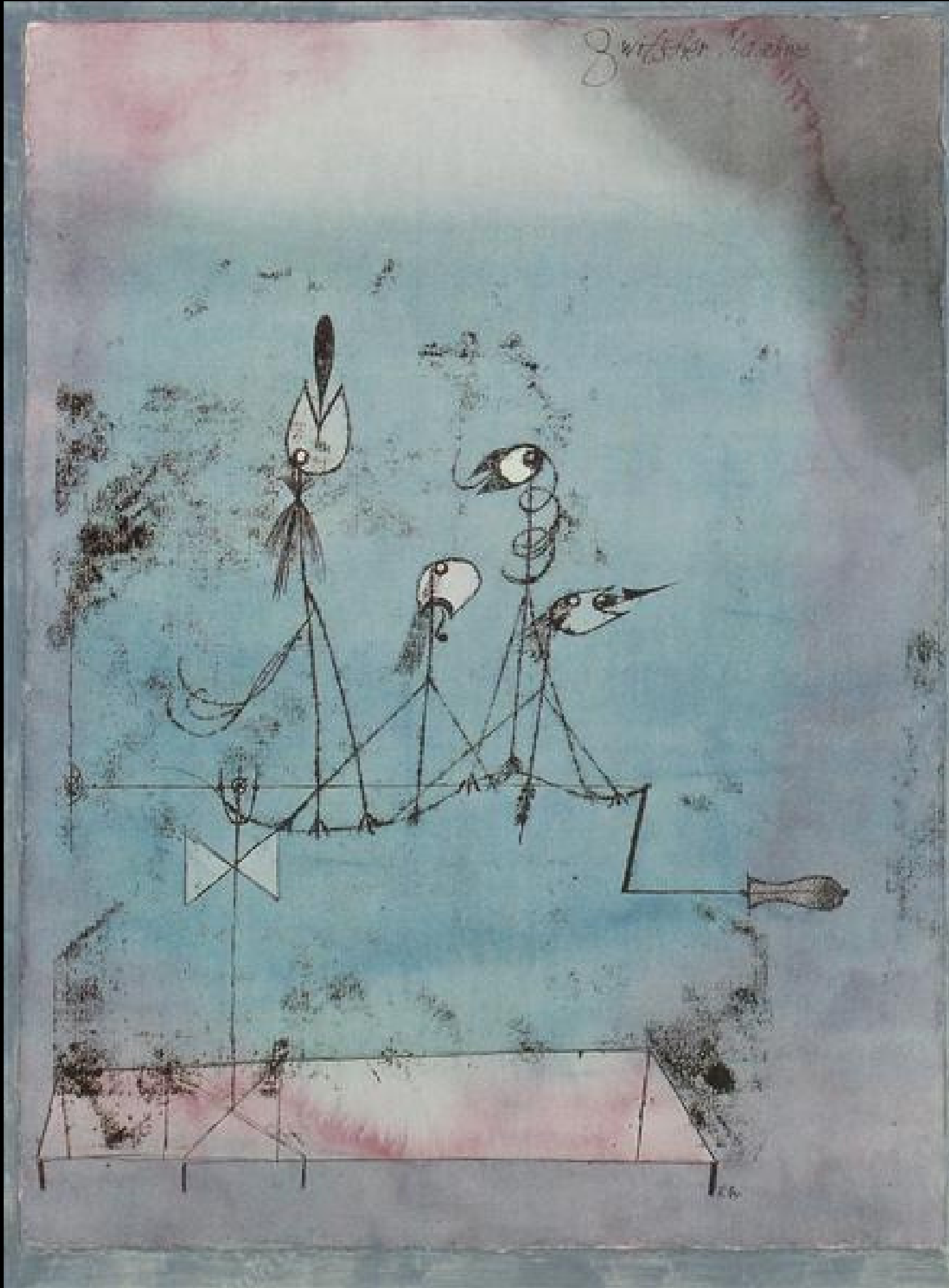
Peki bu halk neden bu kadar mutsuz?

Kadir Tepe

Zwischenräume

Alemşah'ın*

(Bende) Yarattığı

Zihin Dökümü

*"belki sürgünü olursun
yeni baştan bir ağacın" [**]*

Zirifi, bulanık bir perde arkasından tanıklık oluyoruz olup bitenlere. Gördüklerimizin çerçevesi küçük yaprak işlemleri, birkaç dal buyruğu ve törenler. Törenler. Kabul ediliş töreni, doğa şamanı tarafından – domuz etine benzer bedeniyle nebatların yanında devleşmiş olanın alçalma, ufalma zamanını belirtir; Zenon'a – zaman akışı karmakarışık.

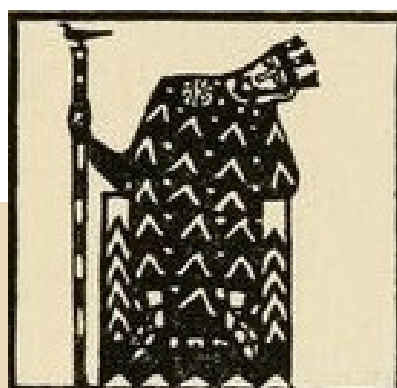
Bilinç tepetaklak. Özümüz ihtilaç halinde ve kurtulmak için dönmek lazım ilkel olana; Modern'den kaçarak – ruhun huzur ve iyi olan köklerine inmek. Unutmak gerek. Ve aynı zamanda unutmamak gerek. İlerleyen adımlarımız, bu "kök"e dönerken, kendisini takip eden hayaletleri unutmali ve bilge olanımızın dilinden, *dağılıyor geçmişin hayaletleri [***]*, cümlesi çıkmalı. Ardından belki bir masal uydururuz, anlatmaya başlarız. O masal ki hem sömürülmüş, çekilmiş, boşluğa çevrilmiş ruhlarımızın patikasını ve evrenini anlatır bir önsöz şeklinde:

"Yorgun yılların ağarmış sakalları ve suları arasında geçiyor bu gece kuşlarının (ya da yeşil sineklerin) masalı. Zaman çok değişkenlik içerir – ancak ana zaman dilimi her daim benliğin içidir."

[*]: Alemşah Fırat, İzmir'den gelen bir görsel sanatçı ve deneysel animasyon yönetmeni.

[**]: Cem Yavuz, 20 Ölümsüz Şarkı, EstNon, 2014.

[***]: Cem Yavuz, 20 Ölümsüz Şarkı, EstNon, 2014.

Bilmiyoruz, belki de geriye dönüş ve ileriye gidip diye bahsederken, ruhumuzun çekilip sömürüldüğünden bahsederken ya da şamanın kabul töreninden bahsederken kabus mu görüyorduk? Rüya da olabilir. Sahi, uyanma ve uyumanın gerçekliği nedir – (O. Tuna Bozbey'in "ben hangi"si gibi) [****] gerçeklik hangi? Ahlaki olan hangi – etik olan hangi – gelişmişlik hangi – ilkel hangi – kutsal hangi – bengi hangi – zaman hangi – bitim hangi – gündüz hangi – gece hangi? Anı Harabelerine uğramamız gerekiyor belki. Oradan bilincin kavrayamadığımız ağırlığını ölçebilir ve taşıyabiliriz. Bir söze denk geliyoruz, uzaklardan sessiz-dingin şekilde yankılanan: Şaşkına dönmüş, biçare kalemleriz biz [*****]. Miskin zihnimizin tersyüz köşelerinden anlaşılmış öykü fragmanı buluyoruz, denk gelmişizdir böyle çok kez, ve sessizce mırıldanıyoruz – süpürgeotlarının gece ateşinde kuşatılmışken:

"Kaybolan her şey tamamıyla benimdir. Odamda sakince uzanıp kitabını okuyan Selçuk'un birden kafasını ritmik olarak sallamasını sağlayan tınılar duymaya başladı. Bu o derece hareketli ve kulağa hitap ediciydi ki kim gelirse gelsin hastalık haline gelebilecek düzeydeydi. Odanın ışığı açıldı ve Selçuk'un gölgesi sabit duruyordu. Sokaktan geçen arabanın farı pencereye doğru nüfuz ediyor. Tam da göz bebeğine doğru bakıyordu bu ışık. Görüşü tamamen engelledi. Ancak bu körlük içerisinde koşarak üzerine gelen sentoru gördü Selçuk. Elinde kısa kılıç olduğunu fark etti. Kaçırmak için kendisini sarstığı sırada sentorun ayaklarından kılıcı geçirdi. Ardından Selçuk uzanmakta olduğu yataktan iki santim yükselerek geri yatağına düştü."

Bu kadar gerçektışılık, bilinçsizlik ne? Manayı, akli dizginleyebilmek ve sağlıklı çalışabilmesi için homeopati yardımcılığı mıdır? Biz gece gezginleri ve ayin tacirleri, sadece tekrarlayalım ve sormaya devam edelim; gerçektışı hangi – bilinç hangi – insan hangi, ve, yaratı hangi – hakikat hangi?

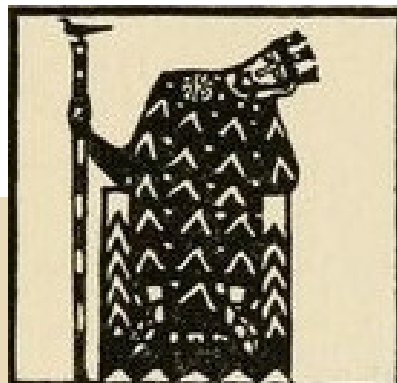
"Bu dünya düzeni ki rastgele süprüntülerden bir yığın" [*****]

Batuhan Çağlayan

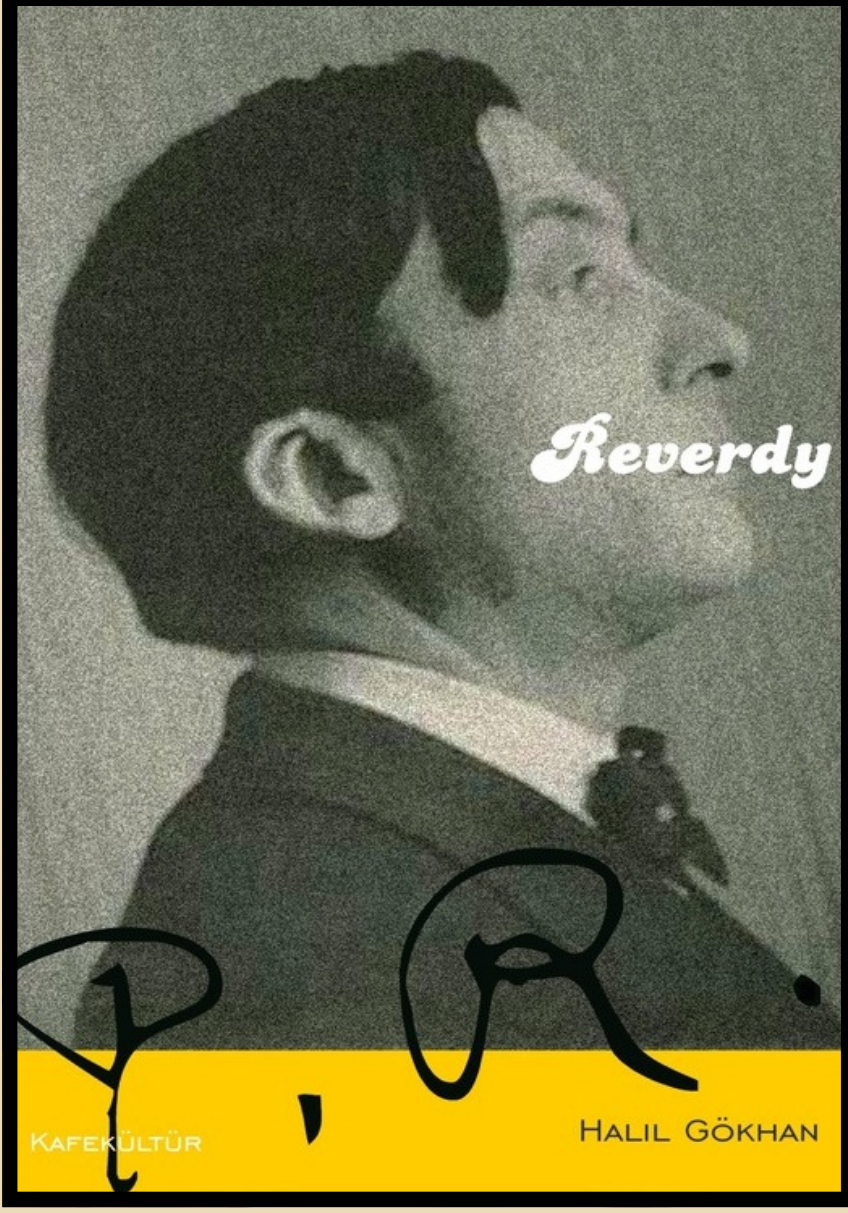
[****]: Onur Tuna Bozbey, Payandalar: Günümüz Şiirinin Olanaklılığı ve Hakikat Üzerine İki Deneme, Dönüşüm Dergi 10. Sayı, 2021.

[*****]: Guido Cavalcanti, Bütün Şiirleri, Kırmızı Kedi Yayınları, 2021

[*****]: Herakleitos, Kırık Taşlar, Can Yayınları, 2021

Yeni bir dizi başlıyor Kafekültür'ün 300. Kitabı REVERDY (Halil Gökhan) ile birlikte: Biyografi, Seçme Şiirler, Şiir Sanatı terimlerinin başharflerini taşıyan BŞŞ, çok yakın zamanda, Cumhuriyet dönemi şiirimizin fazlasıyla esinlendiği, destek aldığı gerçek ve gizli dünya şiiri kahramanlarını birer kitap boyutunda belki yeniden kimi zaman da ilk kez gözler önüne serecek. Antoloji kavramının tam tersi olan bu dizi kapsamı, şiiri birleşik ve bütünleşik algılamının çok ötesinde "parçalama"yı ve böylelikle şiirimizin ruhsal, tematik ve akrabalık sınırlarını keşfetmeyi içeren ilgin bir yolculuğa şiir insanlarını çıkarmayı amaçlıyor.

Dizinin sonraki ciltleri yabancı şair monografi ver derlemelerinden, özel/özgün dünya şiiri antolojilerine kadar şiirseverler ve genç şairler için doyumsuz bir dünya şiiri yolculuğu vaat ediyor.

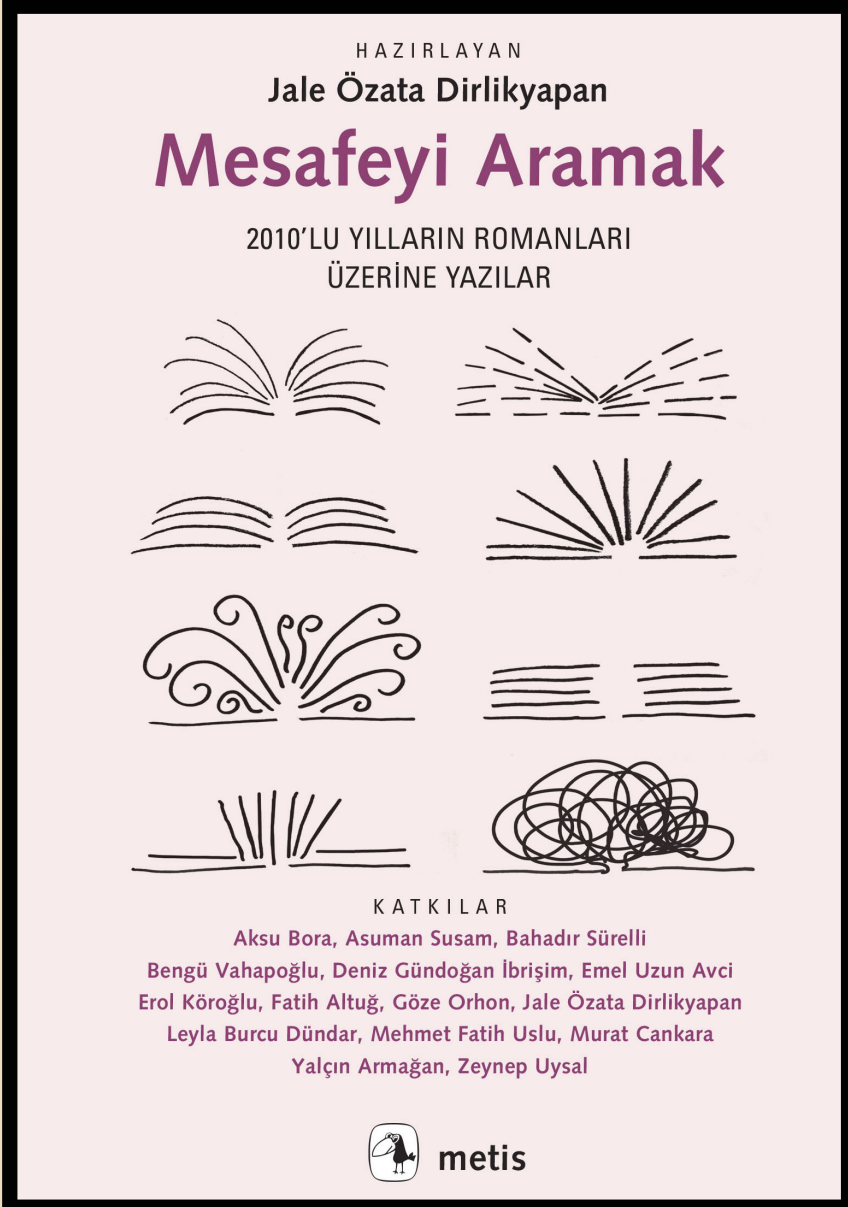
Dizinin ilk kitabı ünlü Fransız şair Pierre Reverdy üzerine. Halil Gökhan 30 yılı kapsayan bir dönemde çeşitli yayınlar için kaleme aldığı, çevirdiği ve derlediği Reverdy külliyyatını yeniden bu kitap için bir araya getiriyor.

Sürrealizmin babası (papası) sayılan şair André Breton'un, sürrealist manifestoda "şiirde imgenin en iyi tanımını veren" yazar olarak adlandırdığı Pierre Reverdy (1889-1960) "günümüzün provokatif sanat hareketlerini, sürrealizm, dadaizm ve kübizmi etkilemiş olan Fransız şairi" olarak da nitelendiriliyor eleştirmenlerce.

İlk kez 1910'da Paris'e adım atan Reverdy'nin ilk dostları 20. Yüzyılın büyük takımyıldızlarıdır adeta: Guillaume Apollinaire, Max Jacob, Louis Aragon, André Breton, Philippe Soupault ve Tristan Tzara, Pablo Picasso, Georges Braque, Henri Matisse...

Kafekültür Yayıncılık, Mart 2022

13.5 x 19.5 cm / 200 sayfa

Bazı durumlarda eleştirmen ile metin arasındaki ideal mesafenin belirlenmesi için, öncelikle okuma sürecinin bir deneyime dönüşmesine, metinle özdeşleşmeye izin verilmesi gerekir. Fazla yaklaşmak ile fazla uzaklaşmak arasındaki skalada, risk, metnin toplumsal bağlamdaki anlamını ıskalamak ile metni toplumsala gömmek arasında değişen yoğunluklarda kendisini gösterir. Romanlar üzerine yazmanın zorluğu çoğu zaman bundan kaynaklanır. Kendi dilini arzulamak, metni kendi diline boşmak, onu görünmez kılmak değildir elbette. Tersine, belli bir etki alanı oluşturmuş edebi eleştirilerin çoğu, edebi metni daha da görünür kılmak üzere onun kendine özgü biçim-içerik formülasyonlarını araştırmışlardır. Metni çok yakından tanıyacak kadar içerden okuyarak ve yapıtın dilinden (dünyasından) çıkıp toplumsal bağlamdaki yerini tespit edebilecek kadar dışardan değerlendirecek.

Bu derlemede on beş roman üzerine farklı kuramsal yaklaşımlarla, farklı bakış açıları ve mesafelenme tercihleriyle yazılmış on beş yazı yer alıyor. Yayımlanmalarından itibaren eleştirmenlerin dikkatini çeken bu romanların büyük kısmının önemli bir ortak noktası var: Anımsama ve travmatik bir geçmişle hesaplaşma.

Hale Özata Dirlikyapan

Metis Yayınları, Mart 2022

13 x 19.5 cm / 328 sayfa

Mayakovski'nin Şiirindeki Ana Evre [*]

Mayakovski üstünde devrimin önemli etkileri olmasına rağmen, Ekim'den sonra şiirinin evrimi sorunu yeterince incelenmemiştir. Mayakovski, Sovyet döneminin ozanı mı olmuştur, yoksa bazı "sovyetolog"ların iddia ettikleri gibi "ölümünden sonra" mı böyle adlandırılmıştır? Bu soruya, Mayakovski şiirinin evrimine göz atmadan sağlıklı yanıt getirmek olanaksızdır.

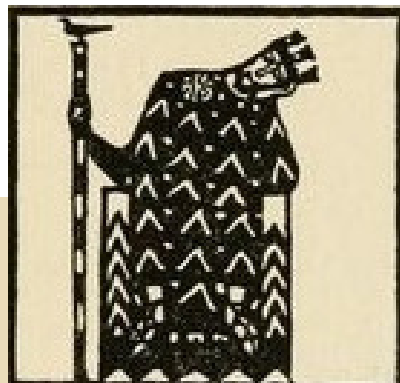
Devrim ertesi yıllarda, edebiyatta büyük bir şiirsel patlama görülür. Dergilerde yeni şiirler yayınlanmakta, yeni şiir kitapları basılmaktadır. L. İ. Timofeyev'in dediği gibi, "ilk yıllarda devrimin subjektif kavranması ve bu kavramada duygusallığın ilk plana çıkması, devrimin sanatsal benimsenmesi için oldukça karakteristiktir. Edebiyatta, her şeyden önce, yazarın devrimle olan ilişkisini ortaya koyma eğilimi öne çıkmış ve bu da lirik üslupların gelişmesine yardımcı olmuştur."

Devrimden sonraki ilk yıllarda yeni insan sorunu keskin biçimde ortaya çıkmıştır; şiirde yaşamın yeni biçimde kavranması, kişiliğin betimlenmesi, yeni toplumsal ilişkilerin verilmesi gibi, dönemin sorunları için N. Asayev şunları yazıyor: "Olağanüstü zamanlardı! Devrim yalnız politik mahkumların zincirlerini kırmakla kalmadı; hayalgücünü, ruhsal coşkunluğu, gizli düşünceleri ve gençliğin umutlarını da zincirden kurtardı. Biz devrimleydik, çünkü her dakikamız, her saatimiz onunla geçiyordu. Ayrılmaz bir bütündük."

Mayakovski ise düşüncelerini şu iki sözcükte topluyor: "Benim devrimim!" Şair, yapıtlarına, o güne dek şiirinin dışında kalmış öğeleri sokmayı başarmış tüm dünyayı sarmaya çalışmıştır.

---

[*]: Broy Dergisi'nin 1986 yılında yayınlanan 3. sayısında yer aldı.

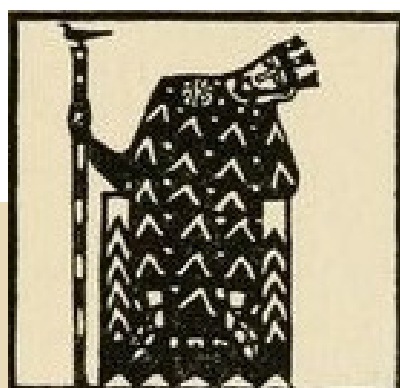
Ekim'den sonra alevlenen ve Mayakovski'nin sanatsal evriminin sorunlarını incelemeye göz önünde bulundurulması gereken edebi-estetik çatışmalarda, yeni polemikler de açık biçimde ortaya çıkmıştır. Aynı düzeydeki kişiliğin ve kolektivizmin kendilerine özgü kavranmasıyla proletkültçüler (işçi kültürü), "eski estetik değerlere" saldırılarıyla fütüristler, sonra "üretici sanat" savlarıyla Lefçiler (Sol Cephe), biçimciler, " lirik pislige" karşı çıkışlarıyla konstrüktivistler, Rapp'çılar... (1) Bütün bunlar, devrimin sonrası yıllardaki edebi gelişimin farklı ve karmaşık tablosunu gösterir. Yirmili yıllarda, Mayakovski'yle bütünleştirilen fütürizm ve proletkült, birbirlerine çok zıt birer akım olarak kabul edilmişlerdir. Aynı şekilde bu akımların temsilcileri de karşı karşıya konulmuştur. Mayakovski ile Yesenin, Mayakovski ile Ahmatova gibi. Bu karşılaştırmanın kuşkusuz bir gerçek yanı da vardır, ancak Sovyet şiirinin daha sonraki gelişimi, Mayakovski ile Yesenin'in yeterince birbirlerine yakın olduğunu göstermiştir.

"Mayakovski Devrimci Ozan" yapıtında Eduard Braun, bu "belli belirsiz" kavramda "genel bir düşünce" bulmaya çalışarak, fütürizmin farklılığı sorununu işler. Gerek bu yapıtta, gerekse Amerikalı Vagan Baruşyan'ın "Rus Kübizm ve Fütürizmi" yapıtında ve İsveçli araştırmacı Bent Yangelt'in "Mayakovski ve Fütürizm 1919-1921" incelemesinde Mayakovski, yeni düzenle uyumsuzluk içindeymiş gibi gösterilmeye çalışılmıştır.

Bununla birlikte Mayakovski, birçok kez "fütürizm" sözcüğünün değişik anlamlar taşıdığını vurgulamıştır. Ozan, "sol kisveye" bürünen "estetik çürümüşlüğü" yadsımıştır. Fütürizmin farklılığını ve ayrı kavramları içerdiğini yirmili yılların diğer edebiyatçıları da görmüşler ve belirtmişlerdir. Kuşkusuz onlar, ozanın bu akıma karşı konumunu göz önünde bulundurmayanlara göre daha gerçekçidirler.

Ekim'den sonra Mayakovski'nin sanatı yeni ülküler için savaşımına donanarak yeni bir döneme girmiştir. Yeni yaşamı kavrama, dönemin liderlerinin yapıtlarını inceleme, genç Sovyet devletini korumaya yönelik eğitim çalışmalarına etkin biçimde katılım ve gerek yurt içinde gerekse yurt dışında düzenlenen şiir günlerinde görev alma; kendini işçilerle birlikte gören genç ozanın felsefi-estetik görüşlerinin gelişmesine katkıda bulunmuş ve ozana "olanca sesiyle" konuşma gücü kazandırmıştır.

Araştırmacılar Mayakovski'nin sanatında üç evreden söz ederler. Bu dönemler devrin öncesini, 1917-1924 ve 1925-1930 yıllarını kapsar. İkinci dönemin başlangıcı, ozanın genç cumhuriyet için çalışmalarına katkısının ortaya çıkışına kanıttır. Ve bu çalışmaların gerçekleşmesi, onun sosyalist gerçekliğe yönelmesiyle mümkünleşir.

Mayakovski'nin yirmili yıllarındaki yolu anarşist öğelerden sosyalist düşünceye, nihilist öğelerden bilimsel öğretiye doğru değişmiştir. Anarşist eğilimler, polemik biçiminde olsa, maceracı (huliganist) öğelerin olduğu "150.000.000" şiirinde görülür:

Yaşlıları öldürmeli.

Küllük yapmalı kafataslarını!

O sırada, "Fütürist nihilizm" in öğeleri, yalnızca kültür ve sanatta değil, daha birçok alanda belirmiştir.

"Ozan İşçidir" şiirinde "tezgah başındaki" işçinin karşısına "yüreği ve tüm ruhuyla" çarpışan sanatçıyı koyma eğilimleri bırakılmıştır. Ozanın emeğiyle demircinin ya da marangozun emeğini kıyaslayan şiirdeki kahraman "emekçi" karşısında duyulan kibiri bırakır, onlarla sanatsal birliğe yönelir:

Kim daha üstün, oran mı

Teknisyen mi

İnsanlara maddi yarar sağlayan?

İkisi de.

Eşitiz biz.

Ve ancak birlikte

bezeriz evreni

gümbürdeterek marşlarımızı.

Kendini "emekçi kitleden biri" olarak görmesi, "söylevci takımını" eleştirmesi, ozanın düşünsel gelişiminin açık bir kanıtı niteliğindedir. Bu dönemde Mayakovski, yavaş yavaş tek başına "çıkışların", "velveleye vermenin" yeterli olmadığını, planlı ve titiz bir çalışma sürdürmek gereğini kavramaktadır.

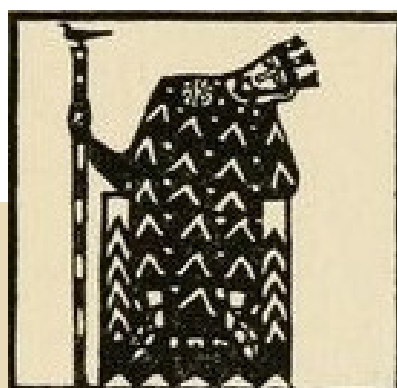
Geçmişin kültürel mirasının değerlendirilmesinde de gözle görülür değişiklikler olmuştur. Ozanın klasiklere "saldırısını", dönemin bu koşullarını göz önünde bulundurarak değerlendirmek gerekir.

"Sevinmek Erkendir" şiirini yalnızca klasiklere bir "saldırı" eğilimi olarak almak yanlış olur. Ondaki devrimin gelişmesine yönelik çağrılar daha önemlidir.

Yine kızgın bir gün

eskiyi bir yana

atacağız

**O da ne!
Elbise değiştirmek
yetmez yoldaşlar!
Yüreğinizi değiştirin!**

İnsanların iç dünyasını değiştirme isteği, anı zamanda klasik kültüre nihilist yaklaşımları da birlikte getirmiştir. "Çağdaşlığın gemisinden / Fırlatmak Puşkin'i..." gibi fütürist çağrılarını anımsatan dizeler ortaya çıkmıştır:

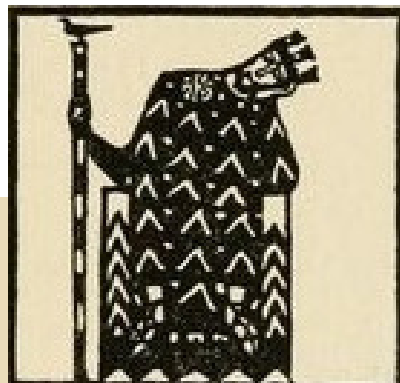
**Peki neden
Saldırmamıştı Puşkin?
Peki ya diğer
klasik generaller?**

Bu sözcüklerdeki hiddeti, devrim sonrası ilk yıllarda "general" sözcüğünün çarlık ve Beyaz Orduyu çağrıştırdığını belirtirsek daha rahat anlayabiliriz.

"150.00.000" şiirinde, sosyalizme inanç, tarihsel gelişimi tahrifle (devrim ihracı), anarşist öğelerle, eski kültürü kıyıcı yaklaşımlarla birlikte yansır.

Ancak Mayakovski yavaş yavaş kendi yolunu seçmektedir. Bu evrim, "Sevinmek Erkendir"den (1918) "Yıldönümü"ne (1924) kadar ki şiirlerde Puşkin'e yaklaşımında ve birkaç kez kullandığı Edison tipinde görülebilir. "150.000.000" şiirinde emperyalizmin simgesi Vilson'a "hizmet edenlerin" arasında betimlenen Edison, 1922 yılında yazılan "Beşinci Enternasyonal" şiirinde bilim adamlarının "saflarında" gösterilir.

Sovyet kültürünün gelişmesi, Mayakovski'yi "Sol Cephe"nin eskimiş pılı pırtılarını değiştirmek gerek, çünkü bizde lirik karşıdevrimci zevzekliği gözlenmektedir." sonucuna götürür. "Yazındaki sekterliği bırakmak gerektiğini" belirten ozan, Sol Cephe'nin "devrimci edebiyatın içe kapalı estetik bir yönelim" çıkardığı endişesine kapılmıştır. Mayakovski Sol Cephe'nin sloganlarını ve görüşlerini savunmuştur; ancak onun, bu kavrama tümüyle değişik bir anlam kattığını da unutmamak gerekir. "Sol Cephe" kurulduktan sonra, sürekli olarak devrim öncesi savunduğu "ultra gerçekçilik" tezini savunan ve fütürizmi ilerici bir akım olarak gören N. Çujak ile tüm ilişkisini kesmiştir. Bazı eleştirmenler, gerek Sol Cephe döneminde, gerekse daha sonraları Mayakovski'nin görüşlerinin kendine ait olmadığını belirtmektedirler. Ne ki bu görüş bütünüyle yanlıştır. Onun ideolojik estetik görüşleri bir başkasının etkisi altında değildir. Brikler ve hatta Çujaklar ona yabancı olan hiçbir düşünceyi kabul ettirecek düzeyde değillerdir.

Mayakovski; sanatçı, düşünür, yazar olarak kendine özgü bir insandır. Ozanın yirmili yılların ortalarına doğru yaklaştığı bilinçlilik düzeyi, gerek şiirlerinde gerekse düzyazılarında somut olarak görülür. Mayakovski, "Sol Cephe dogmaları karşısında" "gerilememiş", onları kendine göre kabul etmiştir. Sovyet edebiyatının gittikçe büyüyen gücünü duyumsayan Mayakovski, yeni güçlerin sanat içinde birliktelikleri için sık sık "edebi çekişmelere karşı çıkmaya" başladı. Sol Cephe'den ayrıldıktan sonra RAPP'a katıldı. Bu edebi örgütü "toplumsal düzenin örgütü olarak" değerlendiriliyordu.

Girdiği grupların lideri olarak Mayakovski bir ara şunları söylüyordu: "Biz, Sol Cepheciler, devrimde geleneklere bir an ara verilmesini değil, bu gelenekleri tüm eski yapılarıyla yok eden gücü görmekteyiz." Bu sözlerin polemik bir anlam taşıdıklarını da belirtmek zorundayız. 1927 sonlarına doğru yazdığı "Şiirler ve Ozanın Görevleri" yazısında, ozanın en büyük görevlerinden birisinin klasik gelenekleri duyumsaması ve sindirmesi olduğunu anlatır.

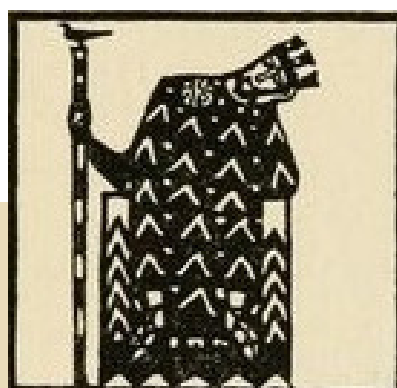
Mayakovski'nin, Ekim devrimine kadar, hayal kırıklığı, yalnızlık, burjuva toplumunun getirdiği bitkinlikle bezenmiş kahramanları, devrimden sonra büsbütün değişmeye başlamıştır.

***Yalnızın son bakışı gibi
Kör olmaya başlayan insanın***

diyen kahraman sonraları kendini yeni toplumun, işçilerin, aynı düşünceyi paylaşan toplumsal kesimlerin bir parçası olarak görmeye başlar.

Lirik kahramanın evrimi, ozanın üslubunu da değiştirmiştir. Mayakovski, şiirinin kitle içindeki etkisinin büyümesi için onun daha kolay anlaşılır olması gerektiğini kavramıştır. "Şiirinin kitleler ve dönemi için anlaşılır olabilmesi amacıyla yalın dile" yönelmiştir. Şiir diline "kitlelerin dilini" "sokakta konuşulan dili" sokmaya ve işlenen konuyu tahrif etmeden "halkın konuştuğu dille" yazmaya çalışmıştır.

Yeni estetik görüşler, o zamana kadar görülmemiş lirik kahramanın ortaya çıkışı ve yeni okuyucuya yönelme, canlılıkta, sözcük dağarcığında, deyimlerde ve şiirin kendisinde de değişimlere yol açmıştır. Bu değişikliği gören ozan şöyle yazıyordu: "**İşler Yolunda** şiirini o dönemin **Pantolonlu Bulut**'u gibi programlanmış bir olay sayıyorum. Soyut şiirsel biçimlerin sınırlandırılması ve güncel ve ajitasyona yönelik materyal için yeni biçimlerin üretilmesi."

Ozan, ilk dönem şiirlerinde bol bol kullandığı süslemeyi zamanla bırakmasına karşın abartmaları kolay kolay bırakmaz. Ancak yirmili yılların ortalarına doğru insanın dış görünüşüne değgin abartmalardan vazgeçer. Mayakovski'nin şiir dilindeki sözdiziminin bozulmasından kaçınmaya başlamasıyla geçirdiği değişimler de çok önemlidir. Ancak, genç ozanın ilk dönem şiirlerinde kullandığı yeniliklerin, sözdizimini bozmasının bir karşıtı olduğunu söylemek en azından ozanın anısını küçümsemektir. Ama ozanın sık sık yazım kurallarını bozduğunu ve bunları şiirlerinde kullandığını da kabul etmek durumundayız. Buna örnek olarak "Sokaktan Sokağa"yı ve "Sabah"ı gösterebiliriz:

Kasvetli yağmur ara sıra bakardı.

Ardı

ise güçlü düşünceler

parmaklığının

bir yatak kuştüyünden

yünden [**].

ve kolayca

yükselen yıldızların

uzanmış tabanları.

Son anları

fenerlerin...

Bu şiirdeki doğal olmayan "bakardı-ardı, kuştüyünden-yünden, tabanları-anları" uyakları her şeye karşın şiirin okunmasını zorlaştırmaktadır. Mayakovski, daha devrimden önce, bu, sözcükleri bölerek yapılan uyaklardan vazgeçmiştir. Dizelerin düzeninin daha kolay sağlanmasına el veren "merdiven" biçiminde uyağı yeğleyen ozan, dizelerine de bir çekidüzen vermiştir. Dizelerin düzenlenmesi, şiirin yapısına ve hatta işlevine ters düşen gizli uyaklardan vazgeçmesine de yardımcı olmuştur. Onun devrim öncesi ve sonrası uyak konusundaki görüşlerini aktarmak, sanırım ilginç olacaktır. "Alay" şiirinde şöyle yazıyor:

Tavus kuyruğuyla bezerim düşleri

Yüreğimi veririm tümüyle olağanüstü

her biri ayrı renk

uyakların oğuluna.

Ama daha sonraları "tavus kuyruğunun" tek amaç olmadığını belirtir:

Yeniden duymak isterdim, gazete

sütunlarından ulumalarını

kendilerini besleyen meşenin

kökünü kazıyanların.

[**]: Mayakovski'nin uyak anlayışını sergilemek amacıyla burada "yünden" sözcüğü kullanılmıştır. Şiirdeki uyak, "perine-ina" sözcükleri arasındadır (çevirmen notu).

1928'de politik etkin sanatı savunup, apolitik "dırdırlara" karşı çıkarken şu dizeleri yazıyordu:

Büyüleyici
uyaklar bulmam
şimdi
benim için
büyük bir iş değil.
Benim için
önemli
olan
burjuvalara
daha sık çatmak ve daha çok yenmek.

"Büyüleyici Uyaklar" Mayakovski şiirinin temel taşlarından birisidir.

Mayakovski'nin şiirinde yeni toplumun insanı, yeni bir kahraman olarak ortaya çıktı. Devrim sonrası şiirlerindeki lirik kahraman, yalnızca Sovyet edebiyat tarihi için bir olay olmakla kalmayıp, aynı zamanda, yaşayan bir ürün olma niteliğine yükselmiştir.

Mayakovski'nin Aragon'u, Nazım Hikmet'i ve diğer ozanları etkilemesine değinen M. Lukonin, konu şiirden açıldığında, Pablo Neruda'nın ozan hakkında "olağanüstü bir yaratıcı" dediğini ve onun şiirini anlatmaktan kendini alamadığını yazar.

Ünlü Yunan ozanı Yannis Ritsos ise şöyle diyor: "Onun gibi devlere pek sık rastlanmıyor." "Çağdaş gerçekçi şiirin dünya çapındaki öğretmeni."

Boris Gonçarov [***]

(Çeviri: Uğur Büke)

[***]: Boris Gonçarov, Mayakovski uzmanı ve edebiyatbilimci.

